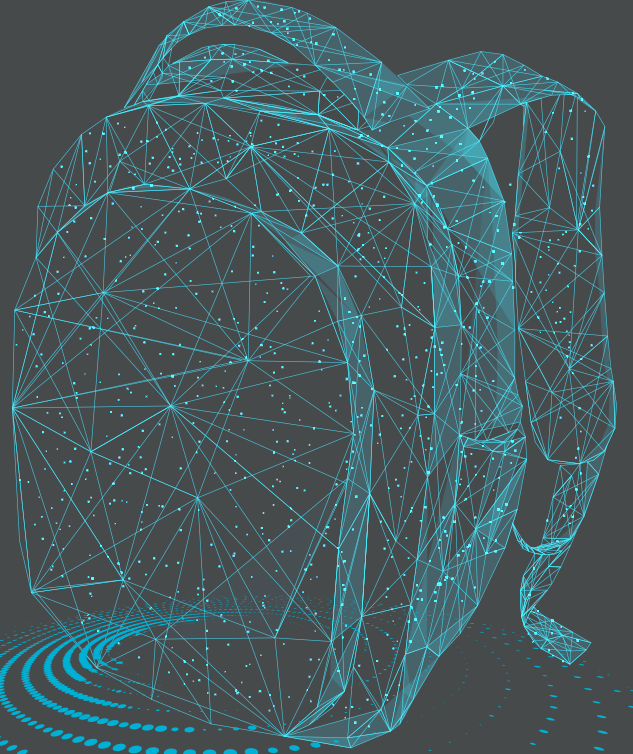

Samsun Eğitim

Sürelî Yayın

Eğitim Öğretim ve Pedagoji Dergisi Yıl:2020 Sayı:3

Yaşam Boyu Öğrenme

**YAŞAM BOYU
EĞİTİM FELSEFESİ**

**YAŞAM BOYU
ÖĞRENME VE HALK
EĞİTİM MERKEZLERİ**

**ARTIRILMIŞ
GERÇEKLIK İLE HER
YERDE EĞİTİM**

**EĞİTİMDE YENİDEN
YEŞEREN ÇINARLAR**

SAMSUN AKADEMİ

Gelecek İçin Eğitim, Eğitim İçin Samsun Akademi..

SAMSUN
ÖĞRETMEN AKADEMİ

SAMSUN
ÖĞRENCİ AKADEMİ

SAMSUN
YÖNETİCİ AKADEMİ

SAMSUN
AİLE AKADEMİ

Merhaba Sevgili Okur,

Salgın hastalık, evde karantina, uzaktan eğitim süreçleri ve okulların yeniden açılması derken, yeni bir sayı ile daha karşınızdayız. 2018 yılında yayın hayatına başlayan dergimizin ilk sayısında "Eğitimde Dijitalleşmeyi", ikinci sayısında "Okul" kavramını ana tema olarak ele almıştık. Üçüncü sayımızda ise "Yaşam Boyu Öğrenme" serüvenini konuşmak ve eğitimcilerimizin gözüyle bu alanı keşfetmek istedik.

Bu sayımızda da işin mutfağında olan, eğitim pedagojisi alan bilgisi ile mesleki tecrübeyi bir araya getiren kıymetli öğretmenlerimizin kaleminden ışıltılar göreceğiz. Bu ışıltıların, zorlu geçen salgın sürecine ve değişen eğitim koşullarına ışık tutacağını ve içimizdeki öğrenme aşkını daha da kuvvetlendireceğini umuyoruz.

Biz öğretmenler hangi eğitim modelini konuşursak konuşalım, sözün sonunda, bireyin kendi arzusu ile öğrenmeyi tatmasının önemli olduğunu ve öğrenmeyi asla bırakmaması gerektiğini ifade ederiz. Uzaktan eğitim süreçleri ne kadar zor olsa da günün sonunda öğrencilerimizin çabalayarak ve öğrenmeyi arzularak karşımızda olduklarını görmek bizlere gelecek adına umut veriyor. Bu anlamda uzaktan eğitim süreçlerinin "Yaşam Boyu Öğrenme" alışkanlığı kazandırmada -beklenenin tersine- bir aksiyon yarattığını söyleyebiliriz. Yani, yaşanan zorlu süreçlerin, insanın doğasında bulunan koşullara uyum sağlama becerisini de harekete geçirerek yaşam boyu öğrenme filizlerini yeniden yeşerttiğini belirtmeliyiz. Bunun sadece öğrenci odağında değil, öğretmen yönüyle de böyle olduğunu görüyoruz. Salgın süresince evden çalışmak durumunda olan öğretmenlerimizin, bir yandan mesleki ve bireysel beceriler kazanmak amacıyla online eğitimleri doldururken, bir yandan da uzaktan eğitim süreçlerini daha iyi nasıl yürütebiliriz kaygısıyla kendisine özgü çözüm yöntemleri ve öğretim modelleri geliştirdiklerine şahit olduk.

Salgının ilk günlerinden itibaren öğretmenlerimizin ve eğitim yöneticilerimizin tek bir hedefe doğru koştuklarını ve bu yolda samimi çabalarını gördük. Bu hedefin temelinde ise "Okula ve eğitime ulaşamayan öğrencilerimize, eğitimi nasıl ulaştırırız?" sorusu ve derdi yer almaktaydı. Henüz her şey bitmiş değil, tamamen normale dönmek belki zaman alacak fakat şunu biliyoruz; öğretmenler olarak bu sürecin sonunda daha da güçlüyüz. Çünkü ister yüz yüze ister dijital ortamda, nasıl olursa olsun, öğrenmenin engellenemeyeceğini, yaşam boyu öğrenme arzusunun içimizde bir ateş olarak yanmaya devam ettiğini ve öğrencilerimize ulaşmak için her yolu deneyeceğimizi biliyoruz...

İşte tüm bu olan bitenden ve yapabildiklerimizi, yapabileceklerimizi keşfettikten sonra, eğitim ve öğrenmenin, artık kendine dar gelen kalıplarından sıyrılarak, hayatımızın her alanına, her ne zaman ihtiyaç duyarsak o zaman pompalanan taze bir kan gibi girebileceğini keşfettik.

Yaşam boyu öğrenme, yaşam boyu keşfetme ve yaşam boyu eğitim aşkı sizinle olsun. Sevgi ve sağlıkla kalın.

Hatice TUNCER UÇAR

Yıl: 3
Sayı: 3

Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü Adına İmtiyaz Sahibi
Coşkun ESEN

Genel Yayın Yönetmeni
Fatih AKKUŞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ayhan ERDEN

Editör
Hatice TUNCER UÇAR

Yayın Kurulu
Ahmet YILDIZ
Ayşe VURAL YILMAZ
Ercan NAR
Erkan ULAŞIR
Mehmet EKİZ
Nurdan ARMAN
Özlem ŞİLİ
Yusuf TEKTAŞ

Grafik Tasarım
İlhami DİKSOY

Redaktör
Fatih ÖĞÜT

İletişim:
Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Kale Mahallesi Atatürk Bulvarı
Yeni Hükümet Konağı Kat: 3
55030 İlkadım / SAMSUN

e-Posta: egitimsamsun@gmail.com

Bu dergide yer alan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltma ve kullanım hakları Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğüne aittir. Yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu ise yazarlarına aittir.

**Samsun İl Millî
Eğitim Müdürlüğü**
e-ISSN: 2718-1049

Okula Dönüş...

DİJİTAL GÖÇMENLERİN DİJİTAL YERLİLERLE YOLCULUĞU

Özlem TURGUT ŞİLİ

S/8

EĞİTİMİN BAŞLANGIÇ NOKTASI: AİLEDE EĞİTİM

Mustafa Tuncay MERT

S/10

YAŞAM BOYU EĞİTİM FELSEFESİ

Betül GÜLAY DANIŞ

S/17

“ÖĞRENMEYİ ÖĞRENMEK” ÖĞRENMEYİ NASIL ÖĞRENEBİLİRİZ?

Erkan ULAŞIR

S/24

YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE HALK EĞİTİM MERKEZLERİ

Yusuf ODABAŞ

S/26

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE ÖĞRENEN ÖĞRETMEN MODELİ

Maşite ÖZTÜRK

S/30

KÜRESEL DÖNÜŞÜM SÜREÇLERİNDE EĞİTİMSEL DÖNÜŞÜM

Nurbaki ÇAKMAK

S/32

EĞİTİMDE YENİ TREND: “OKUL DIŞI ÖĞRENME”

Semra YELKEN

S/38

EĞİTİMDE YENİDEN YEŞEREN ÇINARLAR

Hacer KILIÇKIRAN

S/50

- 08** | **DİJİTAL GÖÇMENLERİN
DİJİTAL YERLİLERLE YOLCULUĞU**
ÖZLEM TURGUT ŞİLİ
- 10** | **EĞİTİMİN BAŞLANGIÇ NOKTASI:
AİLEDE EĞİTİM**
MUSTAFA TUNCAY MERT
- 12** | **UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI
VE DİJİTAL SINIFLAR**
NAZMİYE İREM FENER
- 17** | **YAŞAM BOYU
EĞİTİM FELSEFESİ**
BETÜL GÜLAY DANIŞ
- 18** | **HAYAT BOYU
ÖĞRENENLERİN ALIŞKANLIKLARI**
BAHAR DURSUN
- 20** | **YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE
"ÖĞRENEN OKULLAR"**
HATİCE TUNCER UÇAR
- 24** | **"ÖĞRENMEYİ ÖĞRENMEK" ÖĞRENMEYİ
NASIL ÖĞRENEBİLİRİZ?**
ERKAN ULAŞIR
- 26** | **YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE
HALK EĞİTİM MERKEZLERİ**
YUSUF ODABAŞ
- 30** | **ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE
ÖĞRENEN ÖĞRETMEN MODELİ**
MAŞİTE ÖZTÜRK
- 32** | **KÜRESEL DÖNÜŞÜM SÜREÇLERİNDE
EĞİTİMSSEL DÖNÜŞÜM**
NURBAKİ ÇAKMAK
- 34** | **UZAKTAN EĞİTİM ARACI OLARAK
TELEVİZYONUN GÜCÜNÜ KULLANMAK**
GÖKÇEN DEMİR KÖKTÜRK
- 36** | **ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK İLE
HER YERDE EĞİTİM**
İRFAN GÜMÜŞ
- 38** | **EĞİTİMDE YENİ TREND:
OKUL DIŞI ÖĞRENME**
SEMRA YELKEN
- 42** | **ÇOCUKLAR,
STEM VE EĞİTİM**
BÜŞRA KURT
- 44** | **ÖZEL ÇOCUKLAR DA
STEM'Lİ**
GİZEM BEŞİKTEPE
- 46** | **OTİZM VE
UZAKTAN EĞİTİM**
ONUR ŞİRİN
- 48** | **BAĞIMSIZ YAŞAMA
BİR ADIM DAHA YAKLAŞMAK**
SEVDA GEVŞEK
- 50** | **EĞİTİMDE
YENİDEN YEŞEREN ÇINARLAR**
HACER KILIÇKIRAN
- 52** | **EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM:
EBA**
BÜLENT KOCAMAN
- 54** | **OKULLARDA
SALGIN HASTALIKLARDAN KORUNMA**
DOÇ. DR. HATİCE KUMCAĞIZ
- 58** | **OKULDA BAĞIMLILIKLA MÜCADELE VE
KURUMSAL İŞ BİRLİKLERİ**
YASEMİN EROĞLU
- 60** | **SURİYELİ ÇOCUKLARIN
TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE UYUMU: PİKTES**
FURKAN SOBİ
- 62** | **ALİ FUAD BAŞGİL VE
GENÇLİĞİN EĞİTİMİ**
AYŞE VURAL YILMAZ
- 64** | **ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ ETKİLEŞİMİ VE
BELLEKLERDE BIRAKTIĞI İZLERE DAİR**
FATİH KURU
- 66** | **AKADEMİK
ERTELEME**
ERCAN NAR
- 69** | **TÜRKÇE EĞİTİMİNDE YAZMA BECERİ ALANINA
YÖNELİK DEĞERLENDİRMELER**
HAKAN BEŞİR
- 70** | **OKUL YÖNETİMİNDE
DEĞERLER VE İLKELER**
İSHAK HAKAN ÖZER
- 72** | **BİR FİLM:
THE FIRST GRADER**
CENGİZ BAŞKAYA
- 73** | **BİR KİTAP:
AKIŞ**
AHMET YILDIZ
- 74** | **BİR FİLOZOF BİR EĞİTİM GÖRÜŞÜ:
JACQUES RANCIÈRE**
YASEMİN ÖNER
- 76** | **HARİKA BİR ZEKÂ OYUNU
"RESFEBE"**
EMRİHAN YILDIRIM
- 79** | **ÜÇ BOYUTLU
DÜŞÜNEBİLME YETENEĞİNİ GELİŞTİREN
BİR KALEM KÂĞIT OYUNU "APARTMANLAR"**
EMİN ERZURUMLUOĞLU

DİJİTAL GÖÇMENLERİN DİJİTAL YERLİLERLE YOLCULUĞU

“Bugünlerde gençler kontrolden çıkmış durumda. Kaba bir şekilde yemek yiyorlar, yetişkinlere karşı saygısızlar, ebeveynlerine karşı çıkıyorlar ve öğretmenlerini sinirlendiriyorlar.” Bu sözler size tanıdık geldi öyle değil mi? Kendisinden sonraki neslin yeterince bilinçli, güçlü, donanımlı görülmemesi durumunun binlerce yıl öncesinde de aynı olduğunu kanıtlayan bu söz MÖ 350 yılında Aristoteles söylemiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere, kuşaklar arası iletişim sorunları ve yeni nesilden beklenen davranışlar her devirde benzerlik göstermektedir. Bu anlayışa biraz daha açıklık getirecek olursak, yeni gelen nesil beklenileni karşılayamaz ve bir önceki nesille araları daima açıktır. Peki günümüzde bu mesafe kapanmış mıdır? Bu sorunun cevabını metni okuduktan sonra verebileceğiz sanırım.

İnsanların var olduğu günden bu yana sürekli bir arayış ve devinim içinde olduğunu takdir edersiniz. Geçmişten günümüze değin insanın yaşaması ve kendini ifade etmesi için izlediği yol ise aynıdır: İşini kolaylaştırmak. Avcı-toplayıcı- göçebe yaşam süren insan bir süre sonra bunlarla yetinmedi. telefonu icat etti. Merdiven çıkmak istemedi, asansörü buldu. Radyo yetmedi, televizyonu buldu. Televizyon keyfini bozmak istemedi, kumandayı buldu. Böylelikle 1990 yılından itibaren adına dijitalleşme dediğimiz, hayatımızın neredeyse her alanında, veriye kolayca ulaşmanın hızlandığı bir sürece girildi. (Çetin ve Özgiden, 2013:173)

“Bugünlerde gençler kontrolden çıkmış durumda. Kaba bir şekilde yemek yiyorlar, yetişkinlere karşı saygısızlar, ebeveynlerine karşı çıkıyorlar ve öğretmenlerini sinirlendiriyorlar.”

Aristoteles

Doğum, ölüm, göçler ve kimlik arayışıyla demografik devrimlerden geçen birey, günümüzde sahip olduğu yaşam becerilerine erişti. Bu süreç ile birlikte günlük hayat rutinlerine varana kadar hemen her şey değişti. Değişim dönüşümü de beraberinde getirdi. Bu dönüşüm eğitim-öğretim yöntemlerinden ebeveynliğe, sosyal ilişkiler kurmaktan habere ulaşma kanallarına, alışverişten eğlence araçlarına ve pek çok iletişim alanına yansıdı. Bu yeni kültür sayesinde teknolojiye hakim olan bireyler x, y ve z kuşağı adı altında sınıflandırıldı. Bu sınıflandırmada bireyler arasındaki yaş aralığı önem taşımaktaydı.

Yaşadığımız çağda, teknolojiye hakim olan ve sanal dünyaya yabancı olanlar arasındaki mesafe günden güne artıyor. Prensky (2001), bu bireyleri dijital yerliler ve dijital göçmenler olarak ikiye ayırır. Dijital yerliler, 1980 ve sonrasında doğanlara verilen addır ve şu isimlerle de anılmaktadır: "Millennials (bin yılın öğrencileri), Digital Natives (dijital yerliler), Net Generation (internet nesli), The Gamer Generation (oyun nesli), Next Generation, N-generation (yeni nesil), Cyber Kids (siber çocuklar), Homo Zappiens (zaplayan insan), Grasshopper Mind (çekirge zihin).

Dijital göçmenler olarak adlandırılan bireyler ise 1980 öncesinde doğan bireylerdir. (Pedro, 2006'dan aktaran Şahin, 2009: 156)

Dijital göçmenlerin özelliklerini şu şekilde belirleyebiliriz:

- Dijital medya araçlarını etkin bir şekilde kullanamazlar.
- Teknoloji dilini aksanlı kullanırlar.
- Aynı anda farklı işleri yapmak yerine belli bir sıraya koyarlar.
- Durumlar karşısında sabırlıdırlar.
- Acele ederlerse hata yapacaklarını düşündüklerinden temkinlidirler.
- Uzun bir metnin her ayrıntısına dikkat ederek, tamamını okurlar. (Prensky, 2001)

Dijital Yerliler Neyi Nasıl Yapar?

- Bilgiye hızla ulaşmaya odaklıdırlar.
- Grafik analizini metne tercih ederler.
- Bir makaleyi rastgele okumayı tercih ederler.
- Ciddi konulara eğilmekten çok oyunları tercih ederler.
- Paralel bir düşünme biçimine sahiptirler, işlerini sıralı yapmaktan sıkılırlar.
- Aynı anda birbirinde farklı pek çok işi yapmak isterler. (Bilgiç, Duman & Seferoğlu 2011)

Günlük hayatta dijital göçmenler ve dijital yerliler arasında zaman zaman ilginç diyaloglar da yaşanmaktadır. Bir anne oğlun telefon görüşmesinde veya köyüne dürbünle dönen iletişim fakültesi öğrencisinin dedesiyle arasında geçen diyalogda da dijital bir göçmenin fiziki somutluk algısı ağır basmaktadır:

-Oğlum ne yapıyorsun?

- İyi anne, internette dolaşıyorum

- Aman oğlum bilmediğin yerlerde dolaşma başına bir şey gelir!

-Dede, bu dürbünle uzaktaki bir nesne yakınında gibi oluyor. Bak da gör.

Dede dürbünle bakarken bir arkadaşını görür ve fısıltıyla konuşur:

-Selamın aleyküm İsmail, nereye gidiyorsun?

-Bu diyalogların benzerlerini çoğaltmak mümkündür. 20. yüzyılın kurallarıyla iş yapmayı öğrenmiş, 20.yüzyılın kurallarıyla

okumuş, yönetici olmuş ve para kazanmış dijital göçmenlere 21.yüzyıl nasıl anlatılmalıdır ki yaşam boyu süren öğrenme yolculuğunda dijital yerlilerle iş birliği yapabilmeyi, onlara güvenmeyi tercih etsin? Örneğin, bir işletme sahibi dedenin torunundan istediği yegâne alan dijital alanla ilgili becerileri olacağı gibi torunun da dedesinin tecrübelerinden faydalanması güzel bir nesil dayanışmasıdır.

Dijitale uyum sürecimizi gözden geçirirsek bundan otuz yıl önce insanların belindeki çağrı cihazlarının yerini cep telefonlarının alması, şimdilerde basit bir teknoloji olayı gibi gelebilir. On yıl önce Facebook uygulaması toplumun önemli bir kesimi için çok ilgi çekiciydi. Oysa bugün geldiğimiz noktada bu platform dijital yerlilerin değil dijital göçmenlerin ilgisini çekiyor. Facebook'ta anne ve anneanneleriyle karşılaşmaya başlayan dijital yerliler kendilerine yeni yeni iletişim ve eğlence yolları buluyorlar: Instagram, Tik tok, Snapchat bunlardan birkaçı. Onlar, daha çok insana ulaşmak istiyorlar: Youtube kanalı kuruyorlar. Arayışları ve buluşları eşzamanlı gerçekleşiyor ve hemen uyum sağlıyorlar yeni platformlara. Birçok ebeveyn çocukları sayesinde keşfettikleri dijital dünyada, yine onların yardımıyla iş potansiyellerini artırmanın yollarını deneyimleyebiliyor.

Araştırmalar, örnekler gösteriyor ki; dijital yerliler için teknoloji yaşamlarının bir parçasıyken dijital göçmenler için bir ihtiyaçtır. Yani, dijital göçmen olarak adlandırılan ebeveynler, çocuklarına teknolojiye yeni kapılar açan değil dijital yerlilerin açtığı teknoloji kapılarını aralayan ve uyumlanmaya çalışan bireylerdir.

Eğitim dünyamız açısından bakıldığında, öğretmenler çağın dijital göçmeni, öğrenciler ise dijital yerlilerdir, demek yanlış bir ifade olmayacaktır. Çocuklarımızla birlikte gelişme ve öğrenmenin eğlenceli yanlarını keşfetmenin ve aynı pencereden bakabilmenin mümkünlüğünden ödün vermemeliyiz. Nesillerin birbirini sahiplenerek ve anlayarak bir bütünün aktif tutabilmemizin bir yolu da dijital yerlilerin nabzını tutmaktır. Çağa uyum sağlamak, çağı aydınlatmak ilk ve en önce biz eğitimcilerin görevidir. Yeni nesillerin dünyada gelişim ve ilerlemenin yolunu açacağına daima inanmış olan Mustafa Kemal Atatürk ise "Bütün ümidim gençliktedir." diyerek dijital yerlilere inanmanın ve ümitvâr olmanın ufuklarını açmıştır.

Özlem TURGUT ŞİLİ

Canik Tevfik İleri Ortaokulu

Türkçe Öğretmeni

Kaynakça:

1. Arabacı, İ. B. ve Polat, M., (2013). Dijital yerliler, dijital göçmenler ve sınıf yönetimi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(47), 11-20.
2. Bilgiç, H. G., Duman, D. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim içi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri. Akademik Bilişim 2011, 2-4 Şubat 2011 / İnönü Üniversitesi, Malatya.
3. Çetin, M & Özgiden, H. (2013)Dijital Kültür Sürecinde Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenlerin Twitter Kullanım Davranışları Üzerine Bir Araştırma.Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, (172-189)
4. Eşgi, N. (2013). Dijital Yerli Çocukların ve Dijital Göçmen Ebeveynlerinin İnternet Bağımlılığına İlişkin Algılarının Karşılaştırılması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education], 28(3), 181-194
5. Prensky, M. (2001a). Digital Natives, Digital Immigrants . From On the Horizon (MCB University Press, Vol. 9 No. 5, October 2001).
6. Şahin, M. C. (2009). Yeni Binyılın Öğrencileri'nin Özellikleri. Anadolu University Journal Of Social Sciences, Cilt/Vol.: 9- Sayı/No: 2 : 155-172.

EĞİTİMİN BAŞLANGIÇ NOKTASI: AİLEDE EĞİTİM

Eğitim yüzyıllar boyu tartışılan, bir olgu olarak karşımıza çıkar. Ne zaman verilmeli ? Nasıl yürütülmeli? Nereden başlamalı ?... gibi sorular sorulup durulur. Bir kuşağın diğerini eleştirirken kullandığı "Bizim zamanımızda böyle miydi ki ? " serzenişi sürüp gider. Sizce ne yapmalı? Bireyin eğitim sürecine baktığımızda en önemli dönemler ailede kazanmış olduğu davranışlar, arkadaş ortamı (sosyal çevre) ve okulda alınan eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuğun eğitiminin başlangıcı ailesidir. Bu süreçte ebeveynlerin tutum ve yaklaşımları çocuğun gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuğun gelişim sürecinde özellikle 0-3 yaş aralığında anneyle duygu bağı güçlü tutulmalıdır. Bu bağ eşlerdeki uyum ve yardımlaşmayla güçlü hale gelmektedir.

Çocuğun özgüven kazanacağı, kendini güvende hissedeceği, kendini ifade ederek özgürleştiği ve sosyalleşmenin başladığı yer ailesidir. Ebeveynleri çocukların aile büyükleriyle beraber olacakları ortamlar oluşturmalıdır. Çocuklarının gelişim süreçlerinde aile büyüklerinden faydalanmalı, onları; dede, babaanne, annee, hala, dayı ... gibi büyükleriyle buluşturmalıdır. " Çocuk fidansa aile büyüklerini de toprağa benzetebiliriz. Toprak ne kadar verimli olursa fidanın serpilip gelişmesi de o nispette kolay olur." (1)

Ebeveynleri tarafından mutlu yetiştirilmiş, ilgi ve becerileri doğrultusunda yönlendirilmiş çocuklar ileri yaşamlarında özgüvenleri yüksek , ne istediklerini bilen bireyler olarak karşımıza çıkarlar . Bunun tam tersini düşündüğümüzde ebeveynleri tarafından dikkate alınmamış, ötelenmiş mutsuz bırakılan çocuklar ise uyumsuz ve problemlili bireyler olarak karşımıza çıkarlar. Ebeveyni çocuğun bu özelliklerini bilerek ona uygun davranışlar ortaya koymalıdır. Montessori eğitim modelinde temelde kişiliğin oluşumu üzerinde dururken " Eğitimde metot değil, insanın kişiliği göz önüne alınmalıdır."(2) diyerek. Çocukların özel olduğu , tek olduğu ve kendine has özellikleri olan bireyler olduğu ifade edilmektedir. Her çocuk özeldir ve her çocuğun farklı dünyası vardır.

Bu hızlı teknolojik değişimin yaşandığı dönemde çocukları doğru alana yönlendirmek gerekir. Ebeveynler çocukları becerilerine göre yönlendirmeyip daha çok edilgen kalacakları, televizyon, telefon, tablet gibi teknolojik aletlere maruz bırakırsa çocuk pasifleştirilir. Bu durum çocuğun zihinsel ve fiziksel olarak gelişmemesine, durağanlaşmasına sebep olur. Bu sebeple 0-3 yaş arası çocukları teknolojik aletlerden uzak tutarak, kendi dünyalarını kurgulayacakları oyuna yönlendirilmesi çocuğun aktif hale gelmesini sağlayacaktır.

Aile eğitiminde oyunun önemi

Çocuğu en iyi tanıma imkânı bulacağımız ve kendi gelişimini ortaya koyacak yöntemlerden birisi de oyun ve oyuncaklardır. Oyun çocuk için çok önemlidir.

Çocuk için oyun sadece eğlenmek değildir. Oyunda çocuk hayal dünyasını kurgular, yeteneklerini ortaya koyarak kendi farklılıklarını ortaya çıkarır. Çocuğun sosyal gelişiminde oyun ve arkadaşının payı büyüktür. Çocuk oyun ve arkadaşı yardımıyla ailesi dışında sosyal ortamı tanıma imkanı bulur. "Oyun çocuk için zihinsel , bedensel , sosyal , dil ve sağlıklı gelişimi için önemlidir."(3) Çocuk oyun yoluyla :

- Hayal kurar.
- Duygularını ifade eder.
- Plan yapar.
- Sorumluluk alır.
- Dikkat sağlar, odaklanmasını geliştirir.
- Problem çözer.
- Kaslarını geliştirir.
- Paylaşma duygusu kazanır.
- İş birliği yapar
- Kendini ifade eder.

Çocuğun, 4-6 yaş aralığı bağımlılık ve bağımsızlık kazandığı dönem olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde çocuğun olaylara ve eşyalara onun gözünden bakabilen arkadaşlara ihtiyacı vardır. Aileler bu dönemde çocuklarıyla oyun oynayacağı akran ortamı oluşturarak, sosyalleşmesini ve kendine güvenini sağlamalıdır. Bu ortamı oluşturamayan çocuklar ailelerine bağımlı olur. Ebeveynlerin bu noktada unutmaması gerekenler:

- Çocuğun farklı bir birey olduğunu,
- Çocuğun kendini ifade etmesi gerektiği
- Çocuğun sevgi ve ilgiden mahrum bırakılmaması,
- Çocuklara sorumluluk verilmesi gerektiğini,
- Çocukların oyundan mahrum bırakılmaması gerektiğini,
- Çocukların hayallerine engel olunmamasının büyük önem taşıdığı

Ebeveynler çocuklarını kendi yetiştikleri ortama göre değil , çocukların içerisinde buldukları zamanı öncelemeleri gerektiğini bilerek , bu bakış açısıyla değer vermeli ve sağlıklı bireyler yetiştirme noktasında gereken hassasiyeti göstermelidir. Geleceğimizin özgüveni yüksek ,sağlıklı nesillerden geçtiği unutulmamalıdır.

Mustafa Tuncay MERT
Yörükler İlkokulu
Sınıf Öğretmeni

Kaynakça

- 1- Çankırılı, Ali ; B (2009)Zafer Y. , Okul Ailede Başlar 16Sf.
- 2- Montessori, Maria; Montessori Eğitim Modeli [http:// www.montesson.org.tr](http://www.montesson.org.tr)
- 3- Kasap Süslü, Eda Nur; B(2017)Hayy Y. ,Çocuk Eğitiminde Oyun Dili 26-27Sf

UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI VE DİJİTAL SINIFLAR

Yirmi birinci yüzyılı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ve buna bağlı olarak yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eden, yeni eğitim ve pedagojik yaklaşımların hızla artmasıyla şekillenen "bilgi çağı" olarak adlandırıyoruz (Fischer ve Konomi, 2005). Günümüzde hızla gelişen teknoloji sayesinde teknolojik cihazlara erişimin kolaylaşması, eğitim ortamları dâhil olmak üzere sosyal ve kültürel çevremizi değiştirmektedir. Söz konusu değişim; öğrencinin öğrenme deneyimini olumlu şekilde dönüştürecek, öğrenci başarısını arttıracak, okulun hedef ve misyonunu geliştirecek düşüncesiyle bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim ortamlarına entegrasyonunu gündeme getirmiştir (Lawless ve Pellegrino, 2007). Öğrenmenin nihai amacının öğrencilerin fikir, kavram, bilgi üretme ve yaratıcılık kapasitelerini teşvik etmek olduğu düşünüldüğünde, (McLoughlin ve Lee, 2008) öğrenenlerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren, anlamlı öğrenme deneyimlerine ihtiyaç duyulmaktadır (Robinson, 2006). Anlamlı öğrenme deneyimlerinin de yirmi birinci yüzyıl eğitim ortamlarında bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

21. Yüzyıl başlarında eğitim ve öğretim ortamlarına ilişkin öne sürülen bu değişim gereksiniminin bugün Dünya'da ve ülkemizde baş gösteren COVID-19'la mücadele sürecinde yeniden gündem olduğu görülmektedir. Mevcut pandemiyle mücadele kapsamında alınan tedbirler doğrultusunda, öğren-

ci ve öğretmenlerin sınıflarından ve birbirlerinden ayrı düşmeleri, yeni öğrenme ortamlarında bir araya gelmelerini zorunlu kılmıştır. Bu durum, salgının yaşandığı tüm Dünya'da uzaktan eğitimin alternatif bir eğitim yaklaşımı olduğu gerçeğini gün yüzüne çıkarmıştır. Bu süreçte Dünya üzerinde yer alan tüm eğitim kurumlarının fiziksel olarak sınıflarından ayrı kalan yaklaşık 1,5 milyar öğrenciye ulaşabilmek için, kısa sürede teknoloji destekli uzaktan eğitim modeli geliştirdikleri görülmektedir (UNESCO, 2020).

Gelecek, Dijital Gelecek!

Yaşadığımız dünyada, teknolojinin kelimenin tam anlamıyla her yerde olduğu ve çocukların yetişkinlere kıyasla teknolojiye daha iyi uyum sağladığı söylenebilir. Öğretmenlerin aksine, öğrenciler dijital bir dünyada geleceğe hazırlanmaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin teknolojiyi hayatlarının her alanında kullanabilmesi, eğitim-öğretim ortamlarında dijital araç kullanımını da giderek daha önemli hale getirmektedir. Geleneksel öğretim yöntemlerinin, 21. Yüzyıl öğrencilerinin ihtiyaçlarına uyum sağlama ve öğretmenlerin mesleki uygulamalarını geliştirme hedefleri doğrultusunda dönüşüm geçirdiği görülmektedir. Bu dönüşümle, tam da "Gelecek, Dijital Gelecek!" dediğimiz yerdeyiz şimdi...

Tabletim var, ağım var; sınıfım dijital, havam var...

Literatürde yer alan eğitim-öğretim yaklaşımları göz önüne alındığında dijital bir sınıf ortamının temel bileşenlerinin neler olması gerektiği sorusu karşımıza çıkıyor. Bu doğrultuda dijital sınıfın bileşenlerinin tanımlarıyla birlikte şu şekilde sıraladığımızı görüyoruz:

- Öğrenciye Ait Cihazlar: Her öğrencinin kullanabileceği kişisel mobil cihazlar.
- İletişim Ağı: Yüz yüze akran iletişim içeren bir eğitim ortamı ya da kablosuz İnternet bağlantısı.
- Tüm Sınıfla Paylaşılan Ekran: Kontrolü öğretmen tarafından sağlanan, öğretmen tarafından belirlenen belli etkinliklerde öğrencilerin de üzerinde işlem yapabildiği dijital yazı tahtası.
- Öğretmene Ait Cihaz: Öğretmenin kişisel bilgisayar.
- Dijital Sınıf Sunucuları: Öğrenme yönetim sistemi ve öğrenme içeriklerinden oluşan, kapsamlı bir dijital sınıf destek sistemi.

Eğitimde Teknoloji, Nasıl?

Pek çok eğitim kurumu için yeni sayılabilecek teknoloji destekli uzaktan eğitim modeline dair geçerli sayılabilecek **ana ilkeler** öğretmenler için hâlihazırda sunulmuştur:

- Öğrencilere yararlanabilecekleri çevrim içi materyaller konusunda rehber olun. Kendi başlarına çalışmaya başlamadan önce geniş bir kütüphane aracılığıyla öğrenme araçlarına ulaşmalarını sağlayın (Atkinson, Derry, Renkl ve Wortham, 2000).
- Öğrencilere çevrim içi ortamlarda gerçekleştirdikleri her uygulama sonrası mutlaka geri bildirimde bulunun. Öğrencilere çevrim içi ortamda ilerleyebilmeleri ve sonraki adımlarda neler yapması gerektiği ile ilgili yapılan yönlendirmeler sürece olumlu katkı sağlayacaktır (Hattie ve Timperley, 2007).
- Öğrencilerin metabilşsel düşünme becerilerini geliştiren bireysel öğrenme deneyimlerine destek olun. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin kendi kendine öğrenmeye ilişkin hatalı görüşlere sahip olduğunu göstermektedir (Bjork, Dunlosky ve Kornell, 2013). Bu nedenle, teknoloji destekli uzaktan öğretimin öğrencilerin kendi öğrenme deneyimlerine ait bilinç düzeylerini de olumlu yönde etkileyeceği savunulmaktadır.

Eğitimde Teknoloji, Peki Ama Niçin?

Eğitim ve öğretim ortamlarında teknolojiyi kullanmak; öğrencilerin merakını uyandırır, katılımlarını artırır ve kalıcı öğrenme deneyimlerine katkı sağlar. Tüm bu kazanımlar, her öğretmen için bir önceliktir ve 21. Yüzyıl eğitim-öğretim ortamlarında dijital araçlar kullanılarak bu amaçlara ulaşılabilir. Sınıf içi sorumluluk, iletişim ve iş birliğini teşvik eden eğitim-öğretim paydaşları (öğretmen, öğrenci, ebeveyn) tarafından kullanılacak dijital araçlar şöyle sıralanabilir:

1. Prezi

Prezi, etkileşimli sunumlar oluşturmak için dijital bir yazılımdır. Araştırmalarına göre, Prezi'nin sunum yapmanıza yardımcı olduğu yenilikçi yöntem; slaytları yakınlaştırarak, PowerPoint ile yapılan sunumlara kıyasla daha etkili, daha ikna edici, daha etkili ve daha ilgi çekici sunumlar oluşmasını sağlıyor. Kim bilir, belki de kullanımı oldukça elverişli olan bu uygulama, çocukların dikkatini çekmenize yardımcı olacak sınıf için dijital araçlardan biridir.

2. Scratch

Esas olarak öğrenciler (8-16 yaş) için tasarlanmış olsa da, Scratch her yaşta insan tarafından kullanılabilir. Bu dijital araç, öğrencilerin oyunlar, animasyonlar, etkileşimli sanat eser-

leri, hikâyeler ve daha fazla araçlarla ilgi çekici projeler oluşturmaya olanak tanır. Öğrencilerinizin programlamaya olan ilgilerini artırmak istiyorsanız, Scratch kesinlikle onlara tanıtmanız gereken sınıf için dijital araçlardan biridir. Bu program, erken dönemde çocukların yenilikçi ve yaratıcı bir şekilde düşüncelerini sağlayarak programlama deneyimleri için harika bir başlangıç olarak kabul edilebilir.

3. Animoto

Video, günümüzün en ilgi çekici çoklu ortamları arasında sayılabilir, bu yüzden onu kesinlikle sınıfınıza dâhil etmelisiniz. Animoto, hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından eğitim amaçlı kullanılabilen dijital sınıf araçlarından biridir. Animoto, animasyonlu videoları kolaylıkla oluşturmaya yardımcı olur. İlgi çekici bir video oluşturmak için fotoğraf slayt gösterileri oluşturabilir, çeşitli videoları birleştirebilir, metin ve daha fazla görüntü ekleyebilirsiniz.

4. Padlet

Padlet; katılımcıların (öğrenciler ve öğretmenler) resimleri, videoları, metin dosyalarını, bağlantıları ve daha fazlasını paylaşmalarına olanak tanıyan dijital bir panodur. Padlet gibi sınıfa yönelik dijital araçlar, öğrencileri iş birliği içinde çalışmaya ve beyin fırtınası yapmaya teşvik eder. Uygulamanın arka planı, mantar pano, kara tahta şeklinde olabileceği gibi serbest şekilde de özelleştirilebilir. Ayrıca panele erişimi de sınırlandırma ya da izin verme seçenekleriyle kontrol edebilirsiniz.

5. Storybird

Storybird, uygulamasında sunduğu ilgi çekici görsellerle kullanıcıların hikâye yazmaları için harika bir dijital araçtır. Uygulama, interaktif özelliği ile öğrencileri hikâye yazmaya ve okumaya motive eder. Bu uygulamanın, beynin sözcükleri ve görüntüleri birbirine bağlama yeteneğini geliştirdiği düşünülmektedir. Uygulama, öğrencilerin kendilerini yazılı eserler aracılığıyla ifade etmelerine olanak tanımaktadır.

6. Edmodo

Edmodo, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin katılabileceği bir eğitim ağıdır. Edmodo, dijital bir sınıf ortamı sağlar ve birçok kaynağa erişmenizi kolaylaştırır. İlk bakışta, bildiğimiz sosyal medya ağlarına çok benzemektedir; bu nedenle de gruplara ve topluluklara nasıl katılacağınızı ve ağdaki diğer kullanıcılarla işbirliği yapacağınızı sezgisel olarak kavramanız mümkündür. Edmodo, öğrencilerinizi davet edebileceğiniz ve hatta dijital ödevler göndermeye başlayabileceğiniz dijital bir sınıf oluşturma fırsatı sunar.

7. Explain Everything

Bu dijital araç, öğrencilerin (ortaöğretim-lise) ve öğretmenlerin etkileşimli bir beyaz tahta üzerinde işbirliği yapmasına olanak tanıyarak grup etkinliklerini teşvik eder. Bu yazılım aynı zamanda Schoolwork, Dropbox, Evernote, GDrive, OneDrive ve daha kullanışlı uygulamalarla entegre edilebilir. Sürükle ve bırak seçenekleriyle Explain Everything, kullanıcıların kolaylıkla kullanabildiği uygulamalar arasındadır.

Teknolojinin eğitimle olan dostluğunun pekiştiği bugünlerde, bu bağı temelde sağlam oluşturabilmek de biz öğretmenlere düşen en önemli görev. Bunun da üstesinden gelebilmek ümidi ve arzusuyla bir başka yazıda görüşmek dileğiyle...

Nazmiye İrem FENER
Asarcık Yeşilköy İlkokulu
Sınıf Öğretmeni

Kaynakça

1. Atkinson, R. K., Derry, S. J., Renkl, A., & Wortham, D. (2000). Learning from examples: Instructional principles from the worked examples research. *Review of Educational Research*, 70(2), 181–214. <https://doi.org/10.3102/00346543070002181>.
2. Bjork, R. A., Dunlosky, J., & Kornell, N. (2013). Self-regulated learning: Beliefs, techniques, and illusions. *Annual Review of Psychology*, 64, 417–444. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-113011-143823>.
3. Fischer, G. ve Konomi, S. (2005). Innovative media in support of distributed intelligence and lifelong learning. University of Colorado: Center for LifeLong Learning and Design.
4. Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>.
5. Lawless, K. A., ve Pellegrino, J. W. (2007). Professional development in integrating technology into teaching and learning: Knowns, unknowns, and ways to pursue better questions and answers. *Review of Educational Research*, 77, 575–614. [doi:10.3102/0034654307309921](https://doi.org/10.3102/0034654307309921)
6. McLoughlin, C. ve Lee, M.J.W. (2008). The three p's of pedagogy for the networked society: personalization, participation, and productivity. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 20(1), 10–27. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ895221>
7. United Nations Educational, Scientific, & Cultural Organization. (2020, April). COVID-19 Educational disruption and response. Retrieved from the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization website <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>

Geleneksel öğretim yöntemlerinin, 21. Yüzyıl öğrencilerinin ihtiyaçlarına uyum sağlama ve öğretmenlerin mesleki uygulamalarını geliştirme hedefleri doğrultusunda dönüşüm geçirdiği görülmektedir. Bu dönüşümle tam da “Gelecek, Dijital Gelecek!” dediğimiz yerdeyiz şimdi...

SAMSUN GELİŞİM İZLEME VE GERİ BİLDİRİM SİSTEMİ

Değişen ve gelişen dünyaya uyum sağlayan ve 21. yüzyılın gerektirdiği yeterliliklere sahip çocukları yetiştiriyoruz...

ONLINE KAZANIM İZLEME SİSTEMİ

İl genelinde uygulanan kazanım izleme sınavları ile öğrencilerimiz için uzaktan eğitimde sınav imkanı sunuyoruz.

YAŞAM BOYU EĞİTİM FELSEFESİ

Felsefe soru sormakla başlar. Peki, nasıl bir soru? Neden soru sorarız? Bu soruyu sormamın altında yatan düşünce ne? Tüm bu soruların sebebi önyargılarım ve geçmiş yaşantıları mı?

Felsefi düşünüş; kişinin, bilgisinden şüphe etmeyi öğrendiği, düşüncelere ve doğru olduğunu varsaydığı gerçeklere kuşkuyla baktığı an başlar. Sokrates bunu 'Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir.' sözleriyle dile getirir (Platon, 2019).

Bilgi nedir? Eğitim nedir? Düşünce nedir? Bu soruları sorabilmemiz için önce bilinç seviyesinde olmamız gerekir(Erkan,2019).Bu bilinç durumu doğumdan ölüme kadar devam eder. Burada asıl sorulması gereken neyi, niçin, nasıl, ne kadar, ne zaman öğrenmeliyiz?

Eğitim, felsefenin konusu olduğunda 'Nasıl bir insan?' sorusu ile karşılaşırız. 'Nasıl bir insan?' sorusunun cevabında da 'Yaşadığı toplumla bütünleşmiş, birey olduğunun farkında sorumlu bir yetişkin' tanımını görüyoruz(Cüceloğlu,2019).Günümüz toplumunda yaşanan sorunların azaltılmasında 'Niçin' sorusu ön plana çıkıyor.

Niçin yaşam boyu eğitim?

İnsanın tabiatında merak ve düşünme vardır. Bu da insanın hayatı boyunca kendisi ve çevresiyle yaşadığı evrenle ilgili bilme ihtiyacını doğurur. Öyleyse zaten var olan bu süreci insanın kendisi ve toplumu için yararlı olana yönlendirmek gerekir. Bunun yolu farkında olmaktan geçer. Farkındalık düzeyimizin farkındaysak –yani ne kadar az bildiğimizin- düşüncelerimizi yeni öğrenmelere açık tutabiliriz. Bunu başarmamızın yolu da kişisel gelişimin desteklendiği bir ortamda büyümüş olmaktan geçer.

Öğrenmeyi öğrenme

Yaşam boyu eğitim kavramında yeni olan, bu eğitim sürecine sistemli bir bütünlük kazandırma düşüncesidir (Büyükdüvenci,1984). Öncelikle eleştirel düşünmeyi geliştirme amaçlanmaktadır, yani bir şeyin farklı olabileceğini düşünmek. Ortaya çıkan yeni durumlarla baş edebilme becerisi geliştirebilmek 'ileriye dönük kendi kendine öğrenme' yeteneği geliştirir. Buna göre beklenen 'nasıl öğrenmesi gerektiğini öğrenmiş bireydir. Bilgiye ulaşmadaki kolaylık bilmeye daha az ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır.

Ekonomik ve teknolojik gelişmeler yeni becerilere ve mesleklere yol açmaktadır ve bu durum artık diplomalara değil yaşam boyu öğrenme felsefesi ile edindiğimiz bilgiler ve yeteneklere ihtiyaç duyulacağını göstermektedir. 'Nitelikli İnsan ve Güçlü Toplum' felsefesiyle hazırlanan 10. Kalkınma Planı da hayat boyu öğrenmenin, Türkiye'nin kalkınması için en önemli unsurlardan birisi olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü insanlar doğası gereği sürekli değişir. Öğrenme ve değişim bireyin kendi kendine yapacağı bir iştir. Bireylere kendilerini güvende ve değerli hissedecekleri bir öğrenme ortamı oluşturularak bu gerçekleşir. Eğitimin amacı, her bireye gerçekten insani olan bir kültür içinde kendi doğasını gerçekleştirme olanağı sağlamaktır (Akdağ,2008).

Düşünümsel (deneyimsel) Öğrenme

Düşünümsel öğrenme, bireyler gerçek hayatlarında sorunlarla karşılaştıklarında ve onların çözüm yolları üzerine düşündüklerinde ortaya çıkar. Bireylerin buldukları durumları farklı açıdan 'görmelerini' sağlar. Bu öğrenme hem kişisel hem toplumsal açıdan dönüştürücü güce sahiptir(Tusting,Barton,2011).

Beklenmeyeni Beklemek

Sonuç olarak yaşam boyu eğitimde amaç: Bireyleri beklenmeyeni bekleme ve bir problemle karşılaştıklarında üstesinden gelebilmeye hazırlamak, öğrenme motivasyonunu artırmak ve bunu sürdürmektir. Birey, mutluluğa yalnızca elde ettiğinin sınırlarını aşarak ulaşabilir. Hayatın amacını kişisel gelişim oluşturur.

Betül GÜLAY DANIŞ

İlkadım Şehit Cengiz Topel İlkokulu
Psikolojik Danışman

Kaynakça

1. B.Akdağ, Reboul'un Eğitim Felsefesi Üzerine Bir İnceleme, Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı 99,2008
2. Doğan Cüceloğlu, İrfan Erdoğan, Öğretmen Olmak, Final Yayınları/WPC Matbaacılık,2019,sayfa 140
3. Karin Tusting, David Barton, Öğrenme Kuramları ve Yetişkin Öğrenme Modelleri, Dipnot Yayınları,2011,Sayfa 86
4. Platon, Sokrates'in Savunması, Maviçatı Yayınları/Melisa Matbaası, 2019, Sayfa 7
5. Sabri Büyükdüvenci, egitimvebilim.ted.org.tr ,1984
6. Ümmet Erkan, Yılmaz Albayrak, Felsefe Ortaöğretim Ders Kitabı 10.sınıf, S.E.K Yayınları, 2019,Sayfa 13

HAYAT BOYU ÖĞRENENLERİN ALİŞKANLIKLARI

insan, öğrenmeyi bıraktığı gün yaşlanır diyor, Henry Ford. Bu yüzden öğrenme, davranışlarımızda meydana gelen sürekli değişikliklerdir. Gerçekleştirdiğiniz bu değişiklikler aslında kendinize sunduğunuz en büyük hazinedir. Kendinizi iyi bir şekilde eğittiğinizde hayata dair tüm sorulara daha rahat cevap verebilir ya da karşılaştığınız tüm sorunlara mutlaka bir çözüm yolu bulunabilir. Çünkü öğrenme işini siz gerçekleştiriyorsunuz. Öğrenme sürecinde aktif rol oynayan kişi olarak sizin yerinize kimse öğrenemez. Hayatın size verdiği en mühim sorumluluktur öğrenme.

Hayat Boyu Öğrenme Nedir?

Hayat boyu öğrenme, kişilerin yaşamları boyunca kazandıkları her türlü bilgi, beceri, değer ve niteliğin beşikten mezara kadar olan süreçte kazanılması ve güncellenmesi anlamına gelmekte (Yaman ve Yazar, 2015) ve tüm bu bilgi, beceri,değer ve anlayışları gerçek yaşamda uygulayabilmeyi sağlayan destekleyici bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Demirel & Yağcı,2012; Engin, Kör, & Erbay, 2017). Tanımdan da anlaşılacağı üzere Hayat boyu öğrenme, insan hayatının doğumundan ölümüne kadar geçen süreçte tüm yaşantısı boyunca deneyimlediği her şeydir. Bu süreçte beşikten mezara kadar insan sürekli öğrenir. Hayat boyu öğrenmenin bir mekanı, zamanı ya da mesaisi yoktur. Doğada, okulda, işte, evde yaşamın olduğu her yerde öğrenme aralıksız devam eder.

Hayat boyu öğrenme kavramı, 21.yüzyılda hızla gelişen dünyada hem mekandan hem de zamandan bağımsız olarak çağın ihtiyaçlarına paralel olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayat boyu öğrenme,okul ve okul dışı tüm eğitsel etkinlikleri kapsayan bir bütündür.

Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında hayat boyu öğrenmenin bir kavram, yapı, süreç ve sistem olarak yeniden yapılandırılmasının önemi üzerinde durmuştur. Bu kapsamda 21.yüzyıl becerileri için toplumsal sorun alanlarıyla birlikte bireysel ve mesleki gelişime yönelik farkındalık ve yetkinlik kazanılmasına dair etkinlikler düzenleneceğinden bahsedilir.

Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu, Hayat Boyu Öğrenme Hedeflerinde:

1. Yaş itibarıyla örgün eğitim kapsamı dışında kalmış bireylere yönelik diplomaya esas müfredatın yapısı, temel beceriler korunmak kaydıyla sadeleştirilecektir.
2. Hayat boyu öğrenme süreçlerinde farklı hedef kitlelere ulaşmak ve öğrenmeye erişimi artırabilmek için uzaktan eğitim teknolojilerinden yüksek düzeyde yararlanılacaktır.
3. Mesleki, sosyal ve kültürel becerilere yönelik hayat boyu öğrenme programları güncellenerek çeşitlendirilecek, hayat boyu öğrenme süreçlerine yönelik toplumsal farkındalığa ilişkin çalışmalar yapılacaktır.
4. Hayat boyu öğrenme alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların verilerinin yer aldığı Ulusal Hayat Boyu Öğrenme İzleme Sistemi kurulacaktır.
5. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yürütülen hayat boyu öğrenme ve yaygın eğitim sürecindeki sertifikaların belli standartlara bağlı olarak tanınırlığı artırılacaktır.
6. Erken çocukluk, çocukluk ve ergenlik dönemine ilişkin, ebeveynlere yönelik destek eğitim programları güncellenerek yaygınlaştırılacaktır.
7. İlgili bakanlık ve kurumlarla iş birliği ve koordinasyon dâhilinde, başta çocuk ve kadına yönelik olmak üzere şiddetle mücadele bağlamında farkındalık eğitimleri düzenlenecektir.
8. Çocuk ve gençlerimiz başta olmak üzere toplumun tüm kesimlerine yönelik her türlü bağımlılıkla mücadeleye ilişkin farkındalık eğitimleri yaygınlaştırılacaktır.
9. 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan çoklu okuryazarlıklara (dijital, finansal, sağlık, ekoloji ve sosyal medya gibi vb.) ilişkin farkındalık ve beceri eğitimleri düzenlenecektir.

Öğrenme hedeflerinde görüldüğü gibi okullarda ya da örgün eğitim dışında kalmış bireylere yönelik hayata dair kazanmaları gereken bilgi, beceri eğitimleri ve yeterliliklerin önemi üzerinde durulmuştur. *"Hazırlanan programlarda bireylerin taşınması gereken özellikler; bilgiyi üreten, elde ettiği bilgiyi hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. şekilde belirlenmiştir"*(MEB ,2017).

Hayat Boyu Öğrenmenin Önemi ve Görevi Ne olmalıdır?

UNESCO'nun eğitimin bugünü ve yarını üzerine hazırladığı raporda hayat boyu öğrenmenin önemi vurgulanarak aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir (UNESCO, 1972):

1. Tüm bireyler hayat boyu öğrenmeyi sürdürebilecek durumda olmalıdırlar. Hayat boyu eğitim düşüncesi öğrenen toplumun temel taşıdır.
2. İş hayatına yönelik yapılan eğitim faaliyetleri, gençleri belirli bir mesleğe yönlendirirken, onları yeni durumlara hazırlamayı, kapasitelerini sürekli geliştirmeyi amaçlamalıdır.
3. Yükseköğretimin yaygınlaştırılması ile bireysel ve toplumsal ihtiyaca cevap veren kurumların geniş bir alana yayılması sağlanmalıdır.
4. Eğitim sürecinin doruk noktası yetişkin eğitimidir.
5. Yeni öğrenme yaklaşımları bireyin kişisel gelişimini destekler. Kendi kendine öğrenme eğitim sisteminin değişmez unsurudur.
6. Eğitim, toplumun tamamını içerecek bir işlevde ve sürekli bir gelişim içerisinde olmalıdır.

Buradan da anlaşılacağı üzere hayat boyu öğrenme hayatın ta kendisidir. Aristoteles: "Sürekli yaptığımız şey ne ise, biz oyuuz. O zaman mükemmellik bir eylem değil, bir alışkanlıktır." diyor. Hayat boyu öğrenenlerin alışkanlıkları da tam da bu noktada karşımıza çıkıyor. Yaşadığımız çağda eğitim, sosyal, kültürel, bilimsel, teknolojik gibi pek çok işlev geçmişe göre büyük ölçüde değişmiştir. Sürekli artan bilgi karşısında bizlerden istenen şey, bilgiyi ezberlemek değil bu bilgiyi anlamak, yorumlamak, yeni durumlarda uygulamak ve bütün bunları yapabilmek için yaşam boyu öğrenme alışkanlıklarına sahip olmaları beklenmektedir.

Hayat Boyu Öğrenme Alışkanlığı Kazandırmada Öğretmenin Rolü

Hayatın amacı, amaçlı bir hayattır, diyor Deepak Chopra. Amaçlı bir hayata dönüşümü sağlayan öğretmenlerin 21.yüzyıl becerileri ile uyumlu olduğu görülmektedir. Uzaya fırlatılan bir füze gibi. Füze atmosferi geçinceye kadar enerjisinin büyük bir bölü-

münü kullanır, tüketir. Ama atmosferi geçtikten sonra az bir enerjiyle çok uzun mesafeleri kat eder. Örnekten de anlaşılacağı üzere çağa uygun beceriler ile uyum, sürekli devam eder. Hayat boyu öğrenme alışkanlıklarına sahip bireylerin yetişmesi tek başlarına olmamaktadır. Yeni nesilleri yetiştiren ve topluma öncülük eden öğretmenler bu sorumluluğun en büyük paydadır. Çünkü "Öğretmenler yaşam boyu öğrenenlerdir." (Norman Longworth)

Hayat ve öğrenme birbirinden ayrılmaz iki bileşendir. Hayat olmadan öğrenme, öğrenme olmadan hayat mümkün olmayacaktır. Çünkü Claude Pepper'ın dediği gibi "Hayat, bisiklete binmeye benzer. Pedalı çevirmeye devam ettiğiniz sürece düşmezsiniz." Hayat boyu ilerlemek istiyorsak ve alışkanlıklarımızın sürekli olması için hayata dair dengemizi koruyup, gelişmelere açık olup ilerlemek gerekir. Dengemizi koruyamaz ve ilerleyemezsek hayat boyu öğrenme yolculuğumuz yarım kalır.

BAHAR DURSUN

İlkadım-Ticaret Ve Sanayi Odası Ortaokulu
Türkçe Öğretmeni

Kaynakça

1. Meb 2023 Eğitim Vizyonu, Hayat Boyu Öğrenme Hedefleri. Erişim adresi: <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>
2. Samancı, Osman; OCAKCI, Ebru (2017), "Hayat Boyu Öğrenme", Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:12, Sayı:24, 711-722
3. Scales, Peter, Yaşam Boyu Öğrenme ve Öğretim, Palme Yayıncılık, 2. Baskıdan Çeviri, Ankara, 2015
4. Yılmaz, Hasan, Öğretmenim Lütfen Bu Kitabı Okur musun, Çizgi Kitapevi, 19. Basım, 2003

YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE “ÖĞRENEN OKULLAR”

Kavram olarak İngilizcede; “Lifelong Learning” sözcüğü ile ifade edilen “Yaşam Boyu Öğrenme”, aslında içinde yaşadığımız topluma çok da uzak bir kavram/kuram değil. Beşikten mezara kadar eğitimin gerekliliğini ifade eden bu kavram, okulda, evde, işte kısacası hayatın her alanında, kişinin yaşına, sosyo-ekonomik durumuna ve eğitim düzeyine bakılmaksızın eğitimin ve öğretimin sürdürülmesi anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle yaşam boyu öğrenme; bireyin yaşamı boyunca bilgisini, becerilerini ve yeterliklerini bireysel, sosyal ya da mesleki olarak geliştirmeyi amaçlayan tüm etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Günüş, 2012).

Tarihi araştırmalar eğitimde köklü bir yere sahip olan “Yaşam Boyu Öğrenme” kavramını, 6000 yıl öncesine kadar götürmüştür (Büyükdüvenci, 1986). Yaşam boyu öğrenme kuramı, Batı’da 20. yüzyılın ortalarından itibaren eğitim dünya-

sının gündemine girmiş ve bu konuda oldukça hacimli çalışmalar yapılmıştır. Esasen Avrupa Birliği, eğitim politikalarının ana unsurunu, hayat boyu öğrenme olarak belirlemiş, eğitim politikalarını oluşturan metinlerde hayat boyu öğrenmeyi, yalnızca eğitim ve mesleki eğitimin bir şekli değil, kesintisiz olarak öğrenme ortamları oluşturma ve bu öğrenme ortamlarına katılımda bireylere rehberlik etme anlayışı olarak belirlemiştir (Bağcı, 2011).

Örgün ve yaygın her türlü eğitim faaliyetini kapsayan Yaşam Boyu Öğrenme kavramı, eğitim sisteminin veremediği ve karşılayamadığı kimi becerilerin/niteliklerin farkına varılması, hem kişisel hem de profesyonel nedenlerle “sürekli, gönüllü ve kendi kendini motive edici şekilde” bir bilgi arayışı olarak tanımlanmaktadır (Department of Education and Science, 2000).

Yaşam boyu öğrenme 2000’li yıllardan itibaren ülkemizde konuşulmaya ve tartışılmaya başlanmış ve Millî Eğitim Bakanlığı bu kapsamda Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nü kurmuştur (Güleç, 2012). Daha önceki adı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü iken 2011 yılında 652 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. 11.04.2018 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan 30388 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği ile Hayat Boyu Öğrenmenin eğitim sistemindeki etki alanı genişletilmiş, birçok alanda çeşitli eğitim kurumlarına sahip, kendine ait ilkeleri bulunan bir yapıya kavuşturulmuştur.

Bu yönetmelikte Yaşam Boyu Öğrenme'ye dair ilkeler şu şekilde sınıflandırılmıştır;

1. Bilimsellik ve bütünlük,
2. Geçerlilik,
3. Gönüllülük,
4. Herkese açıklık,
5. Her yerde eğitim imkânı,
6. İhtiyaca uygunluk,
7. İş birliği ve eş güdümlülük (koordinasyon),
8. Planlı olma,
9. Süreklilik arz etme,
- 10 Yeniliklere ve gelişmelere açıklık.

Türkiye Cumhuriyeti 10. Kalkınma Planı'nda, Yaşam boyu öğrenmenin Türkiye'nin kalkınması için en önemli unsurlardan biri olduğu vurgulanmış, hayat boyu öğrenme sisteminin temeli oluşturulurken, 2014-2018 Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile ulusal ve uluslararası yaklaşımlar dikkate alınarak daha sistematik bir yapı kazandırılması hedeflenmiştir. Hayat boyu öğrenme sisteminin etkinliğini ve verimliliğini artırmak için hazırlanan 2014 - 2018 Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi'nde yer alan öncelikler aşağıdaki gibidir:

1. Toplumda hayat boyu öğrenme kültürü ve farkındalığı oluşturmak,
2. Yaşam boyu öğrenme fırsatlarının artırılmasını sağlamak,
3. Yaşam boyu öğrenme fırsatlarına erişimi artırmak,
4. Hayat boyu öğrenme için rehberlik ve danışmanlık sistemleri geliştirmek,
5. Hayat boyu öğrenme süreçlerinin ve çıktılarının izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik sistemlerin iyileştirilmesini sağlamak.

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları

11.04.2018 tarih ve 30388 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'ne göre, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak üç ayrı kurumsal yapıda hayat boyu öğrenmeye yönelik eğitimler verilmektedir. Bunlar:

1. Halk Eğitim Merkezleri
2. Olgunlaşma Enstitüleri,
3. Açık Öğretim Okulları (Açık İlköğretim, Açık Ortaöğretim, Açık Lise)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın dışında farklı türlerde "Yaşam Boyu Öğrenme" hizmeti sunan kamu/özel, kurum/kuruluşları bulunmaktadır. Bunların başında ise üniversiteler gelmektedir. Üniversite bünyesinde kurulan birçok farklı eğitim kurumları ile hayat boyu öğrenme çalışmalarına destek verilmektedir. Örneğin üniversitelerin açık öğretim/önlisans programları, UZEM uygulamaları, dil merkezleri, akademik yayınları, sempozyumlar, paneller ve benzeri etkinlikleri, yaşam boyu öğrenmede oldukça aktif bir kaynak sağlamaktadır. Bu kurumların dışında sivil toplum örgütleri ve eğitim dernekleri de yaşam boyu öğrenmenin yaygınlaşmasında etkin rol oynamaktadır.

Yaşam Boyu Öğrenmede

Örgün Eğitim Veren Okulların Rolü Nedir?

Yaşam boyu öğrenme deyince genellikle aklımıza örgün eğitimin dışında kalan, yukarıda da bahsettiğimiz, okul dışı öğrenmeler gelir. Fakat durum tam olarak böyle değildir. Adı üstünde, yaşam boyu öğrenme demek, bir bireyin doğumundan ölümüne kadar geçen süreçte, kendi isteği ile meydana getirdiği bütün öğrenmelere verilen addır. Bu öğrenmeler, elbette okul müfredatında verilen eğitimleri kapsamakla birlikte, kurumların kendi buldukları coğrafi ve kültürel ortamlar da dikkate alınarak, çağa ayak uydurması, yenilenmesi ve bilimsel gelişmeleri yakalamak amacıyla öğrenen okullara dönüşmesi anlamına gelmektedir.

Günümüzün değişen şartları, teknolojik yenilikler, artık sunulan hizmetin kendisinden ziyade bu hizmetin etkinliği, verimliliği, yerindeliği ve çağın gereklerine uygunluğu gibi kıstaslara bakılmasına neden olmuştur. Bu değişim ya da yeniden yapılanma, sadece özel sektör ile sınırlı kalmamış, kamu kurumları da bundan etkilenmiş, Örgütsel Öğrenmeye yönelik teorilerin geliştirilmesini sağlamıştır (Ayhan, 2010). Örgütsel öğrenme kuramı işletme örgütlerinde geliştirilmiş bir teori gibi görünse de, eğitim örgütleri için de optimal bir model oluşturmuştur (Çelik, 2012). Dolayısıyla eğitim örgütlerinde, ekonomik nedenler, istihdam imkânları, dünyadaki eğitim alanındaki gelişim ve değişimler, demokratikleşme ve kişisel ihtiyaçlar gibi nedenlerle eğitimde yaşam boyu öğrenme de önem kazanmış ve örgütsel öğrenmenin okul paydaşlarını oluşturan öğretmen, okul yöneticileri, öğrenciler ve ailelerin de içinde yer aldığı "Öğrenen Okullar" modelinin geliştirilmesine neden olmuştur.

Bu modele göre, okul doğrudan öğrenme sürecinde olan bir kurumdur. Yani, okulların öğreten bir kurum olmakla birlikte aynı zamanda öğrenen bir örgüt olması da gerekmektedir. Okulun öğrenen bir okula dönüştürülmesi, okul kültürü ve felsefesinde köklü paradigmatik değişiklikleri beraberinde getirmektedir (Çelik, 2012). Zira postmodern süreçlerin getirdiği gerçekliğin daha karmaşık hale gelmesi, değişimin morfik alan etkisi ve toplumların giderek daha heterojen bir yapıya dönüşmesi okulları da değişime zorlamaktadır (Yavuz, 2016).

Örgün ve yaygın her türlü eğitim faaliyetini kapsayan Yaşam Boyu Öğrenme kavramı, eğitim sisteminin veremediği veya karşılayamadığı kimi becerilerin/niteliklerin farkına varılması, hem kişisel hem de profesyonel nedenlerle "sürekli, gönüllü ve kendi kendini motive edici şekilde" bir bilgi arayışı olarak tanımlanmaktadır.

Nasıl bir okul olmak istiyoruz?

Yaşam boyu eğitim serüveni içinde okul kurumu; öğrencileri, öğretmenleri, çevresi, aileleri ve idarecileri ile birlikte ötelenemez ve atlanamaz bir biçimde karşımızda durmaktadır. Hem kolektif hem de bireysel öğrenmelerin merkezi konumundaki okulların, başka modellere bağlı kalmasından öte, yararlanabileceği kaynakları da tespit ederek, paydaşlarının ve öğretmenlerinin birikimlerinden de yararlanarak kendine özgü bir model oluşturması gerekmektedir. Yenileşme, farklı bakış açıları yakalama, her soruna ilişkin özgün problem çözme yöntemlerini kullanma, amaçlara ulaşmada niteliğin artırılması, paylaşılan bir vizyon oluşturulması gibi işbirlikçi unsurlar aracılığıyla öğrenen okul modeli adım adım yapılandırılabilir (Çelik, 2012).

Okulda izlenecek geliştirme programı çerçevesinde, paydaşların rollerine ve yapılarına uygun öğrenme alanları oluşturularak, alternatif eğitim başlıkları sunulabilir. Bu doğrultuda, gerek okul öğretmenlerinden gerekse çevre kaynaklardan yararlanarak planlamalar yapılabilir (Çelik, 2012). Bu süreçte okul liderlerine de etkin rol düşmektedir. Okul paydaşları ile birlikte paylaşılan bir okul vizyonunun oluşturulması ve bu vizyonun temelini o okulun sosyo-kültürel yapısına ve gelecek projeksiyonlarına uygun olması gerekmektedir. Vizyon geliştirilirken, herkesin görüşüne eşit derecede değer verilmeli, vizyona temel olacak gerekçeler vurgulanmalı ve bütünsel bir yaklaşım sergilenmelidir (Özkan, 2020).

Öğrenen Okul modelinde sadece çocukların öğrenmesi ve geliştirilmesinden bahsedilmemekte, çocuklarla eş zamanlı olarak, gerek öğretmenlerin/idarecilerin gerekse veli ve çevre topluluklarının da eğitiminden söz edilmektedir. Zira okul topluluğunda bulunan her bir birey yaşam boyu öğrenmenin farklı bir evresinde bulunduğu için, okulun katılımcılarına alternatif öğrenme alanları ve seçenekleri sunması gerekmektedir.

Bilen Bireyden,

Araştıran, Öğrenen ve Geliştiren Bireye

21. yüzyılın en başarılı bireylerinin var olan bilgilerin yanında öğrenme ihtiyaçlarını da tespit edebilen, öğrenme yapı ve kapasitesini geliştirerek çağın hızlı gelişmelerine ve yeniliklerine ayak uydurabilen bireylerin olacağı tespit edilmiştir (Çalık, 2010). Demografik alandaki gelişmeler (Yaşam süresinin ve yetişkin nüfusun genel nüfus içerisindeki oranının artması), bilim ve teknolojinin hızla ilerlemesi ve iş yaşamında gereksinim duyulan yeterliklerin değişkenliği; geleceğin bireylerinin, sadece "bilen" bireyler değil, yaşam boyu öğrenmeye açık, araştırmacı, elde ettiği araştırma sonuçlarını yorumlayabilecek düzeyde analiz yapabilen ve bu analizler sonucundan geçerli ve güvenilir bilgiyi yeniden üretebilen bireyler olarak yetiştirilmesini öngörmektedir. Bu sebeple, okullarımızın öğrenen örgütlere dönüştürülmesi kaçınılmaz bir ihtiyaç olarak görünmektedir. Zira salt öğrenci öğrenmelerine odaklanmış eğitim kurumları, geride kalan diğer paydaşlarını yetiştiremediği için, bir kısır döngüye girmekte ve bunun sonucunda

öğrenme basamağının farklı eşiklerinde bulunan bireyler arasında uçurumlar oluşmaktadır. Bu sebeple acil bir şekilde her okulun kendi topluluğuna yönelik öğrenme ihtiyaçlarını tespit ederek, her yaşam basamağına uygun (Çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve ileri yetişkinlik gibi) öğrenme alanları geliştirmesi, eğitim olanakları sunması ve buna liderlik/teşvik etmesi gerekmektedir.

Okul liderleri, okul toplumunu motive edebilirse, öğrenci, öğretmenler ve diğer paydaşlarda öğrenme kültürü oluşmasını sağlayabilirse, bütün okulun gelişmesini ve iyileşmesini de sağlar. Okullarda insan kaynağının işleyerek geliştirilmesi ve bu kaynağın okulun hedefleri doğrultusunda işe koşulması, okulun bir bütün olarak gelişmesine en büyük katkıyı sağlayacaktır (Sağır, 2015).

Sonuç olarak, yaşam boyu öğrenme hayatın tüm gelişim basamaklarını kapsamaktadır ve okul gibi bir örgütsel topluluğun bu öğrenme alanından ayrı tutulması düşünülemez. Yaşam boyu öğrenmenin okula taşınmasında bir model olarak geliştirilen "Öğrenen Okullar" hakkında literatürde çok sayıda araştırma yer almaktadır. Araştırmalar, okullarımızı öğrenen kurumlara dönüştürmenin yolunun, okul liderlerinin okul topluluğunu öğrenmeye teşvik etmesinden, takım ruhu ile birlikte kendi okulumuza uygun "öğrenen okul modeli" oluşturulmasından ve kültürel bir alt yapıya dayalı, geleceğe yönelik plan, stratejiler ve bir okul vizyonu geliştirmekten geçtiğini belirtmektedir.

Hatice TUNCER UÇAR

Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Ar-Ge Birimi

Kaynakça:

1. Ayhan, U. (2010). Öğrenen Örgütler ve Kamu Kuruluşları, Sayıştay Dergisi, Sayı: 76, ss. 77-99.
2. Bağcı, E. (2011). Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türkiye'de yaşam boyu eğitim politikaları. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30(2), 139-173. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/omuefd/article/view/5000035701>
3. Bağcı Ş. E. (2015). Türkiye'de Yaşam Boyu Öğrenme: Piyasacı ve Muhafazakâr. 211 Mülkiye Dergisi, 39 (3), 211-244.
4. Büyükdüvenci S (1986). Hayat Boyu Eğitim, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
5. Çalık, T. (2010). Öğrenen Örgütler Olarak Eğitim Kurumları, Sosyal Bilimler Dergisi, ss. 121-128.
6. Çelik, V. (2012). Eğitimsel Liderlik, 6. Baskı, Pegem Akademi.
7. Department of Education and Science: (2000). Learning for Life: Paper on Adult Education. Dublin: Stationery Office. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED471201.pdf> Erişim: 16.10.2020.
8. Güleç, İ., vd., (2012). "Yaşam Boyu Öğrenme Nedir? Kavram ve Kapsamı Üzerine Bir Değerlendirme", Sakarya University Journal of Education, 2/3 (Aralık / December) ss. 34-48.
9. Günüç, S., Odabaşı, F., Kuzu, A., (2012). "Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler", Gaziantep Sosyal Bilimler Dergisi, ss. 309-325.
10. Özkan, A. (2020). Eğitimde Vizyoner Liderlik, 2. Baskı, Pegem Akademi.
11. Sağır, M. (2015). "Öğretimsel Liderlik", Eğitim Yönetiminde Yeni Liderlik Yaklaşımları, Necdet Konan (Edt.), Pegem Akademi.
12. Yavuz, M. (2016). Yeni Nesil Okul, Edt. Mustafa Yavuz, "Yeni Nesil Okul'un Kavramsal İnşası", Eğitim Yayınevi, s.6.
13. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24507&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
14. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>

**Okulların öğreten
bir kurum olmakla
birlikte aynı zamanda
Öğrenen bir örgüt
olması da gerekmektedir.**

“ÖĞRENMEYİ ÖĞRENMEK” ÖĞRENMEYİ NASIL ÖĞRENEBİLİRİZ?

Günümüz modern eğitim sistemi, teknoloji ve bilişim dünyasındaki gelişmeleri de arkasına alarak oldukça ilerleme kaydetmiş ve çoklu faktörlerin rol oynadığı dinamik bir yapı haline gelmiştir. Eğitim, genel manasıyla davranışta değişiklik yaratma sürecidir. En çok bilinen tarife göre de bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişiklikleri meydana gelmesi şeklinde tanımlanan bu süreç, doğumdan ölüme kadar devam eden bir olgudur ve sosyal, psikolojik, bireysel boyutları vardır. İşte tüm bu eğitim sürecinde amaçlanan davranış değişikliği de öğrenme kavramı ile açıklanmaktadır. Öğrenme, eğitimin kapsamı içinde yer almaktadır ayrıca tekrar ya da yaşantı sonucu davranışta meydana gelen oldukça devamlı bir değişiklik diye tanımlanır. Kısacası öğrenme davranış değişikliğini, eğitim ise öğrenmeyi de içine alan bu süreci ifade eder. İnsanoğlu doğum öncesinden başlayarak öğrenme yoluyla değişir ve bir eğitim seviyesine sahip olur. Bu sürekliliği olan ve dinamik bir süreçtir. Ta ki ölene kadar... Hal böyle olunca öğrenme kavramının eğitimin temelini oluşturan, insanın kişiliğinin ve hayatının şekillenmesinde büyük rol oynayan bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Öğrenme, öğretene ve öğrenen olmak üzere iki yönlüdür. Klasik eğitim sistemlerimizde öğrenme, öğretene öğrenene bilgi aktarması ya da eğitim araçlarıyla bilgi sağlanması şeklinde olmaktadır. Birikim sonucu meydana gelmiş hazır bilgiler bir öğretene ya da araç(kitap, ses, video, dijital, vb.) vasıtasıyla aktarılır. Günümüze kadar geçen süreçte, klasik eğitim tarzının çoğunlukta olduğu bir sistemle gerçekleştirilen eğitim ve öğrenme şekli geçerliliğini korumuş ve belli bir düzeyde de gereksinimleri karşılamış olabilir. Ancak günümüz koşulları ve gelecek dönem düşünüldüğünde, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik vb. yönlerden çeşitli değişme ve gelişmelere sahne olan toplumlarda bu değişim ve dönüşümden en çok etkilenen alanların başında eğitim gelmektedir ki klasik sistemlerin buna ayak uydurması olanaksızdır. Eğitim sürecinde, tüm öğretim düzeylerinde materyallerin içerik ve sunumu, öğrencilere eleştirel düşünmeyi öğre-

tecek şekilde her seferinde yeniden düzenlenmelidir. Hiç kimse bir başkasının yerine öğrenmez. O nedenle öğrenme sürecinin en aktif üyesi öğrenendir ve eğitim seviyesini yükseltmek, kendini geliştirmek ve çağın önüne geçmek isteyen insanın, sadece bilgi sahibi olmakla yetinmeyip bilgiye nasıl sahip olacağını yani, öğrenmenin kendisini öğrenmesi de gerekmektedir.

Öğrenmeyi Öğrenmek!... O da Ne?

Değişim, günümüzde çokça kullanılan bir kavram haline geldi. Her şey akıl almaz bir hızda değişmektedir. Teknoloji alanında kısa zamanda yaşanan gelişmelere bakıldığında, hiçbir şeyin eskisi gibi sıradan ve tek yönlü olmadığı, tam aksine çok yönlü ve karmaşık bir hayatın söz konusu olduğu bir geleceğin yaşanılacağı açıktır. O halde, bilgi seviyesi yüksek, bireysel ve evrensel kültüre sahip, sağlıklı bir toplum yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitim için değişim, gelişme, küresel rekabet, bilgi teknolojileri, insan kaynaklarının önemi, öğrenen ve bilgi tabanlı yeni organizasyonların merkeze alınması ve öğrenme sürecini daha iyi yönetilmesi gerekir. Günümüzde bilgi edinmek, o konu hakkında “yeterli olma” anlamına gelmiyor. İlgili konunun yorumlanması ve mevcut bilgiden yola çıkarak yeni sonuçlara ulaşılması gerekiyor. Son günlerde sıkça duyulan PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) sınavlarında sorulan sorular da bu yönde bilgiyi ölçmekte ve ülkemizin aldığı sonuçlarda bu konudaki eksikliğimizi ortaya koymaktadır.

Değişim ve gelişim o kadar hızlı ki sabit bilgiyi edinme ve olanı öğrenme sadece o an için geçerli bir kriter. Bir alandaki yeterlilik seviyesi yeni değişim ve gelişmelere göre her an değişebiliyor. Bu durumu eğitim süreci ve öğretim programlarında da görmek mümkün. Öğretmen bu değişimi takip etmediğinde ya da edemediğinde çok iyi bildiği ve hâkim olduğunu düşündüğü konularda bile zor durumda kalabilmektedir. Artık öğrenen bireylerin, sadece var olanı öğrenmekle yetinmediği; sorgulayan, eleştiren(yapıcı eleştiri), sorunları görebilen, kayıtsız kalmayan, hızlı karar verebilen, değişimin

farkında olan ve yeni değişimleri anlayabilen bireylerin yetiştiği eğitim yaklaşımları ön plana çıkmaktadır. Önce öğretmenler olarak eğitimciler; ne öğreteceği ve nasıl öğreteceğinin bilincinde olmalı, eğitimin duyuşsal boyutunu da ön plana çıkararak öğrencisini öğrenme faaliyetine yaklaştırmalı ve öğrenenlere nasıl öğrenmesi gerektiğini anlatmalıdır. Çünkü öğrenme artık kitaplara, okullara, evlere, kütüphanelere ya da kurslara sığamayan bir hal aldı.

Öğrenciler sadece okulda ya da evde değil, her an ve her yerde öğreniyorlar ve her zamankinden daha fazla sayıda çevresel uyaranlara maruz kalıyorlar. Bu durum da dikkat, odaklanma ve hatırlama sürelerini çok değiştiriyor. Günümüzde teknoloji ve internetin vermiş olduğu, her bilgiye hızlı ulaşma ve uyaran çokluğu nedeniyle, derslerde öğrencilerin konuya odaklanma süreleri 5-10 dakikaya kadar düştü. O nedenle öğrenciye sadece bilgi yüklemek değil ona yararlı olacak bilgilere öncelik vermesini öğretmek gerekiyor. Kısaca onlara nasıl öğreneceklerini öğretmek gerekiyor. Ancak o zaman baş döndüren bu değişim sürecine ayak uydurabilen bireyler haline geleceklerdir. Öğrenmeyi öğrenmekle ulaşılmaya çalışılan amaç, bireyin kendisini tanıması, yeteneklerini ve algılama özelliklerini öğrenmesi, kapasitesini ve sınırlarını bilmesi, duyarlarını ve fonksiyonlarını tanıması ve tüm bunları yeni öğrenmelerinde kullanabilmesidir. Bu da bireyi ve dolaylı olarak da içinde yaşadığı toplumu başarıya götüren en önemli faktörlerden biridir.

Peki; Nasıl Öğreneceğiz?

Tüm yukarıdaki açıklamalar ışığında, öğrenmeyi öğrenme kavramını, bireyin kendi öğrenme sorumluluğunu üzerine alarak etkin öğrenmesini sağlayacak yöntem ve teknikleri kullanabilmesi olarak tanımlayabiliriz. Bu konu hem öğretmen ayağında, hem öğrenci ayağında eğitim alanındaki en önemli sorunlardan birisidir. Nasıl öğreneceğini bilmeyen öğrencilere bir yeniliği öğretmek ve bu yeniliğin sürekli bir değişim içinde olacağı gerçeğini anlamalarını sağlamak, çok yönlü ve büyük bir çaba gerektirir. Bu bağlamda öğretmenlerin de öğrenmeyi öğrenmeleri gerekiyor ki, nasıl öğretecekleri konusundaki yenilikleri yakalayabilsinler. Öğrenme sürecinde en aktif üyenin öğrenen olduğunun bilinmesi şart. Bu bağlamda öğrenenin kendini tanımasıyla işe başlamak en doğrusu.

Kendini tanımadan yola çıkan kimse başarıya uzaktır. Yeteneklerin, sınırların ve duyarların tanınıp hangi öğrenme yönteminin en iyisi olduğunu belirlenmesi gerekir. Çok çeşitli öğrenme yöntemleri mevcuttur ve her insan farklı bir yöntemle öğrenir. Tıpkı parmak izi gibi insanları öğrenme yöntemleri ve hızları da farklıdır. İşte bu nedenle bireyin kendini tanıması önemlidir.

Öğrencilerin öğrenme konusundaki en önemli sorunlarından biri de özgüven eksikliği. Bu da yeterli ve bilinçli öğrenememekten kaynaklanıyor. Öğrenmeyi öğrenen bireylerde özgüven eksikliğinin de ortadan kalktığı görülecektir. Çünkü kendini tanıyan ve sınırlarını bilen birey hedeflerini de ona göre belirler, gerçekçi hedefler koyarak kaygı düzeyini azaltır.

Her öğrenme eyleminden önce şu 3 sorunun sorulması gerekiyor:

- 1-Bu konu hakkında ne kadar bilgiye sahibim.
- 2-İhtiyacımı karşılamak için ne kadar öğrenmem gerekiyor.
- 3-Bunun için ne kadar zamanım var.

Tüm bunları uygulayan birey, nasıl öğreneceğini kavrayıp bu gerçekler ışığında, yeni öğrenmelerini daha etkili yapacaktır.

Erkan ULAŞIR

Köprülü Mehmet Paşa Anadolu Lisesi
Felsefe Öğretmeni

Türkiye ve OECD Ortalaması, 2015-2018						
	Okuma		Matematik		Fen Bilimleri	
	2015	2018	2015	2018	2015	2018
Türkiye	428	466	420	454	425	468
OECD Ortalaması	490	487	487	489	491	489

KAYNAKÇA:

1. Doğan, İsmail (2009); Sosyoloji Kavramlar Ve Sorunlar, Ankara: Pegem Akademi.
2. Erginer, Ergin; Öğrenmeyi Öğretmen Disiplini Geliştirme, Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı:39 S:5-9
3. Gültekin, Mehmet; Değişen Toplumda Eğitim ve Öğretmen Nitelikleri, Anadolu Journal of Educational Sciences International, 2020, S: 655-700
4. Morgan Clifford T.(1995); Psikolojiye Giriş,(S.Karakaş,Çeviri) Ankara:Hacettepe Üni. Psikoloji B.Y.
5. Genç, Salih Zeki, Eryaman M. Yunus; Değişen Değerler Ve Yeni Eğitim Paradigması, Sosyal Bilimler Dergisi, S:89-96
6. Tezcan, Mahmut (1995); Sosyolojiye Giriş, Ankara: Feryal Matbaası. [http://uzem.mebakademi.com/ogrenme-nedir-ogrenmeyi-ogrenmek.html\(2020](http://uzem.mebakademi.com/ogrenme-nedir-ogrenmeyi-ogrenmek.html(2020)
7. [http://mail.baskent.edu.tr/~21293301/orenmeyi-orenme.html\(2020](http://mail.baskent.edu.tr/~21293301/orenmeyi-orenme.html(2020)
8. [http://pisa.meb.gov.tr/ \(2020](http://pisa.meb.gov.tr/ (2020)
9. [http://www.ted.com/tedx-http://www.youtube.com/watch?v=07XKJADLt_k\(2020](http://www.ted.com/tedx-http://www.youtube.com/watch?v=07XKJADLt_k(2020)
10. <http://www.mimacademy.com/ogrenmeyi-ogrenmek/>
11. https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/ogrenmeyi_ogrenme

YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE HALK EĞİTİM MERKEZLERİ

Eğitim, ilk olarak formal ve örgün yönleri ön planda olan okulları akla getirmektedir. Dewey okulları, temel bilgi ve becerileri –okuma yazma temel matematik- odağına alarak tanımlarken Stevenson gibi eğitim sosyologları okulları toplumun kültürel bilgi ve değerlerini aktarma işlevini ön plana çıkararak tanımlamışlardır. Durkheim bu kültürel aktarımın toplumun kalıcılığı ve durağanlığı üzerindeki etkisini ifade etmiştir. Durkheim'den mülhem Illich okulun görevine politik bir anlam yükleyerek okulların siyasi işlevini ön plana çıkartarak formel ve yaygın eğitime eleştirel bir bakış açısı getirmiştir. Kısaca alıntıladığımız yaklaşımlardan anlaşılacağı üzere örgün eğitimin işlevi üzerine farklı yaklaşımlar ve bu yaklaşımları zeminine alan farklı eleştirel görüşler bulunmaktadır. Bu eleştirel görüşlerin bir yansıması olarak özellikle batı ülkelerinde bazı aileler çocuklarını okula göndermemekte 'homeschooling' ev okulu ya da 'Elective Education at Home' evde seçmeli eğitim faaliyetlerine çocuklarını dahil etmektedir. Bu tür yaklaşımların yaygınlık kazanması örgün eğitim dışı çalışmaların içerik ve niceliğini önemli bir konu olarak gündeme getirmektedir.

Bu yazı örgün eğitim dışı eğitim çalışmalarının kısa bir geçmişi verdikten sonra Türkiye'de yaygın eğitimin gelişimine özet denebilecek şekilde değinecektir. Ancak yazının ana konusunu Türkiye'de yaygın eğitim kurumlarının başında gelen Halk Eğitim Kurumlarının amaç ve hedeflerine ulaşma kapasitesini kritik etmek oluşturacaktır.

Antik Yunan'da Aristo'nun Lykeion (Lise) sinden ve Platon'un Akademia (Akademi) sinden farklı olarak Epikuros resmi ve formel bir programın olmadığı, derslere farklı hocaların girmedikleri bir okul kurmuştur. Bu dönemden 600 ile 700 yıl sonra bilinen ilk kadın filozof Hypatia Mısır'da felsefe, matema-

tik ve astronomi üzerine alternatif bir eğitim modelini hayata geçirmiştir. İslam düşünce geleneğinde önemli bir yeri bulunan meşai gelenek adını bu eğitim yönteminden almaktadır. Bu gelenekte eğitim daha çok belirli bir mekanın içerisinde değil hoca ve öğrencinin birlikte yürüdükleri sokak sohbetlerinde gerçekleşmektedir. Meşai kelimesi de "çokça yürüyen" anlamına gelmektedir.

Selçuklu döneminden başlayarak medreseler halkın ihtiyacı olan öğretmen, din bilgini, doktor ve matematikçi gibi meslek dallarında eğitim vermelerinin yanında bünyelerinde bulunan kütüphane, bakımevi ve hastane gibi yapılarla halka yaygın eğitim verme işlevini de yerine getirmişlerdir. Bahsettiğimiz örneklerin var oldukları dönemde çağımız anlamında örgün eğitim kurumları bulunmadığından dolayı bu kurumların yaygın eğitim kurumu olarak adlandırılmayacağı ifade edilebileceği bu kurumlar var oldukları dönemde genel kabul görmüş kısmen yerleşik eğitim kurumlarına alternatif yaygın eğitim kurumları olarak tanımlanabilirler. Selçuklu Anadolu'sunda bir esnaf kuruluşu olarak örgütlenen ahilik teşkilatı esnaf ahlakı, toplumsal yardımlaşma bilinci, gezgin ve konukların bakımının üstlenilmesi bilincinin geliştirilmesi gibi konularda haklı yönlendirme ve eğitime görevini üstlenmişlerdir. 18. yy.dan sonra loncalar ahilik teşkilatının yerini almış benzer eğitim faaliyetlerinde bulunmuşlardır.

1925'den sonra Halk Eğitim Şubeleri, Halk Derslikleri, Millet Mektepleri, Halk Okuma Odaları, Halk Evleri ve Halk Odaları kurulmuş ve bu kurumlar Cumhuriyetin genel niteliklerinin ve köy halkının gündelik yaşama dair ihtiyacı olan bilgilerin halka aktararak halkın belirli bir yönde bilgilenmesi ve yönlendirilmesi görevini üstlenmiştir.

1940'dan sonra halk eğitimi özel bir çalışma alanı olarak belirlenerek Milli Eğitim Şuralarında müstakil kararlarla etkinlik ve içerik açısından zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Halk eğitiminin kendisine yüklenen amaç ve hedefleri gerçekleştirme kapasitesinin sağlıklı bir şekilde kritik edilebilmesi için bahsi geçen tarihten günümüze kadar halk eğitimi için milli eğitim şuralarında ne gibi kararlar alındığından kısaca bahsedilmesinin yararlı olacağı kanaatindeyiz.

1949 milli eğitim şurasında demokrasi eğitiminin okul dışında da gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. 1957 milli eğitim şurasında halk eğitiminin amaç, ilke, yöntem ve araçları tanımlanarak bu süreci yönetecek personelin yetiştirilmesi konusu görüşülmüştür. 1974 milli eğitim şurasında mesleki eğitim ve yetişkin eğitiminin sürekliliği vurgulanmış, gençlerin örgün eğitimlerinin yanında hayat ve iş alanlarına katkı sağlayacak gerekli tedbirlerin önemi üzerinde durulmuştur. 1981 milli eğitim şurasında halk eğitiminin örgün eğitimi tamamlayan bir sistem olarak oluşturulmasının gerekliliği ifade edilmiştir.

Okulların imkânları doğrultusunda mezunları ve yetişkin bireyleri mesleğe yönlendirici kurslar açması ve devam eden yaygın eğitim kurslarına yardımcı olmaları gerektiği ifade edilmiştir. 1990 Milli Eğitim Şurasında sanat, demokrasi ve çevre konularının sosyal kültürel kurs programlarında yer verilmesine karar verilmiştir. Yaygın eğitimin kapsam açısından olabildiğince geniş tutulması gerektiği ifade edilmiştir.

Yaygın eğitimde alınan belgelerin örgün eğitim denklikleri belirlenerek iki sistem arasında dikey ve yatay geçiş imkânları oluşturulmuştur. Yaygın eğitim becerilerinin güncel yaşamda fonksiyonel olması gerektiği belirtilmiştir. Halk eğitim merkezlerinin yalnızca kurs açılan mekânlar olmaması aynı zamanda yetişkinler için toplanma alanları olması, çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlerin yapıldığı ortak sorunlara çözüm arandığı toplum merkezlerine dönüşmesi gerektiği kararlaştırılmıştır. Üniversitelerle işbirliği yapılarak nitelikli personel yetiştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. 1993 Milli Eğitim Şurasında mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilmesine karar verilmiştir. 1996 Milli Eğitim Şurasında yetişkinler eğitimi televizyonunun faaliyete geçirilmesi bu sayede kendilerini eğiten, kendini geliştirme bilinci ve sorum-

luluğuna sahip birey ve ailelerin eğitilmesine vurgu yapılmıştır. Kreş ve anasınıfı açılarak çocuk ve annenin bir arada eğitilmesi gerektiği kararlaştırılmıştır. 2006 Milli Eğitim Şurasında YÖK'ün 1997 yılında kaldırdığı yetişkin eğitimi lisans programının tekrar açılmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Yıllar içerisinde Milli Eğitim Şurasının halk eğitimi faaliyetlerine yüklediği görev ve sorumlulukları özetle sunmaya çalıştık. Bu çerçevede göze çarpmaktadır ki halk eğitiminin hedef kitlesi; yaşı, eğitim düzeyi, kurslardan beklentileri, gereksinimleri, cinsiyetleri, motivasyonları çok farklı olan geniş ve heterojen bir yapıdadır. Bunun yanında toplumun farklı katmanlarını oluşturan –köylü, şehirli, ev hanımı, eğitimine çeşitli sebeplerle ara vermiş eğitim çağındaki bireyler- bu hedef kitlenin gereksinimlerinin farklılığından dolayı eğitim faaliyetleri çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu açıdan bakıldığında kurumun bu kadar geniş yelpazeye yayılmış hedefleri işlevsel bir şekilde gerçekleştirme imkânı ciddi bir gayret gerektirmektedir. Adil Türkoğlu ve Sanem Uca yapmış oldukları mülakatlarda bu amaçları gerçekleştirmek için ayrılan bütçenin yetersiz olduğu, fiziki imkânların geliştirilmesi gerektiği, personel rejiminin gözden geçirilme zorunluluğunun olduğu, program içeriklerinin yeterlilik düzeylerinin yeniden ele alınması gerektiği, kursların işlevlerinin gözden geçirilmesi gerektiği, örgün ve yaygın eğitim ilişkisinin yeniden organize edilmesi zorunlu olduğu olduğunu ifade etmektedirler.

Geniş bir alanda hizmet vermek durumunda olan halk eğitiminde bulunan sertifika programlarının zorunlu nicelik artışı kursların niteliğini ciddi bir şekilde etkilemektedir. Bu anlamda kursların üretim, ekonomi, kalkınma, teknolojik yenilikleri takip etme özelliklerinin ön plana çıkmasını gerekli kılmaktadır. Bu durum da kursların ve sertifika programlarının içeriklerinin önemini arttırmaktadır. Ancak Türkoğlu'nun sertifika programlarının içeriklerini incelemesi sonucunda, bu programların, bireylerin yaşam boyu öğrenme kriterini yeterince karşılamadığı ifade edilmektedir. Bu durumda kursların daha çok dönemsel bir şekilde açıldığı uzun soluklu bir vizyo-

nu karşılamada yetersiz olduğu izlenimi oluşmaktadır. Benzer bir şekilde Türkoğlu görüşmeler neticesinde kursların daha çok boş zaman etkinliği şeklinde hobi içerikli olarak açıldığını katılımcıların da bu çerçevede iştirak ettiklerini tespit etmiş, bu sonucun katılımcıların daha çok ev hanımlarından oluşması verisi ile uyum gösterdiğini belirtmiştir.

Sertifika programlarının niteliği göz önüne alındığında istihdam kaygısı ile bu programlara katılan kursiyerler açısından programların işlevselliği dikkate değer bir önem arz etmektedir. Bu sertifika programlarının mesleki ve teknik kabiliyetleri arttırma potansiyeli ve program sonunda verilen sertifikanın akredite olma potansiyeli dikkate alındığında benzer eğitimleri veren örgün eğitim kurumları ya da özel kurslarla rekabet etme imkânının zayıflığı örgün eğitime ulaşma imkânı olmayan ya da özel kurslara devam edemeyen bireyler için dezavantaja dönüşme riskini barındırmaktadır. Bu bağlamda Eylem Kaya programların hazırlanması ve uygulanması aşamasında gereksinim belirleme analizi yapılmadan bir planlamanın yapılmasının uygun olmadığını belirtmektedir. Buna bağlı olarak bir eğitim programı ilgi ve ihtiyaçlar dikkate alınarak sürdürülebilirlik, değişen istihdam koşulları ve ekonomik koşullar dikkate alınarak tasarlanmalıdır. S. İlhan ve M. Yavuz işgücü piyasasının gerekliliklerini karşılamadan uzak kazanımların kişiyi iş güvencesinden mahrum bıraktığını pratik hayatta kişiye herhangi bir avantaj sağlamayacak güvencesiz bir eğitim ortamı sunulduğunu ifade etmektedir. Bu yapıdaki sertifika programlarının cazibesinin arttırılmasının sertifika programının kişinin hayatında nesnel kazanımlar sağlayacağı becerileri elde etmesine odaklanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Halk eğitimine dair ülke genelinde hatırı sayılır bir kurumsallaşma sağlanmıştır. Ancak bu merkezlerde gerçekleştirilen uygulamaların örgün eğitim kökenli yönetici ve personel ile devam ediyor olması personel rejiminde istenilen düzeyin yakalanamadığı izlenimi uyandırmaktadır. Kullanılan materyaller ile programların içeriği örgün eğitim karakteri göstermektedir. Bu durumda yaygın eğitim alanında uzman personel eksikliğini destekler niteliktedir. Ancak yaygın eğitim ihtiyacı duyan kişiler bir şekilde örgün eğitimin dışına çıkmış farklı bir eğitim süreci ihtiyacı duymakta olan bireylerden oluşmaktadır.

Sonuç olarak, özetle milli eğitim şuralarında değinilen uzman personel eğitimi, kursların hayata ve iş imkânına sağladığı katkı, halk eğitimi ve örgün eğitimin senkronizasyonu, verilen sertifikaların denklik ve işlevsellik sorunu, eğitimler sonucunda elde edilmesi umulan becerilerin fonksiyonelliği ve tüm bu tespitlere paralel olarak halk eğitim merkezlerinin sosyal cazibe merkezi olma özellikleri geliştirilmesi gereken alanlar olarak ön plana çıkmaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz yapısal sorunların yanında halk eğitimi ve sürekli eğitim toplumun homojen bir şekilde ilerlemesi sorumluluğunun yerine getirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Geçmiş dönemlerde, yukarıda kısaca belirttiğimiz üzere formal eğitimin destekleyicisi bazı durumlarda çoğulcu bir anlayışla alternatifi olarak devamlı varlığını devam ettiren sürekli eğitim faaliyetleri günümüzde teknoloji, ekonomi, bilim ve toplumsal yapılardaki hızlı değişimle birlikte önemini daha da arttırmaktadır.

Türkiye’de ve Dünya’da hızlanma gösteren toplumsal yapının dinamikliği ve değişimi dikkate alındığında yetişkin eğitimi toplumun ihtiyaç duyduğu informal bilgilenme araçlarının çeşitliliği ve güvenilirliği bakımından önem arz etmektedir. Halk eğitimi kapsamında sürekli eğitim maksadı ile düzenlenen meslek kursları, okuma yazma kursları ve kültürel ürün kursları toplumsal yapıların birbirleri ile ve ekonomik sistemle entegrasyonunu sağlamaktadır. Bu anlamda toplumsal, ekonomik ve kültürel gelişimin homojen bir şekilde sağlanması için halk eğitimi ve sürekli eğitim çalışmalarına gerekli önemin verilmesi gerekmektedir.

Yusuf ODABAŞ

Canik Kız Anadolu İmam-Hatip Lisesi
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

KAYNAKÇA

1. Dewey, Jhon, "The Need for Philosophy of Education", School Studies in Education, (1934), 7/2
2. Giddens, Anthony Sosyoloji, ed. Cemal Güzel, Kırmızı Yayınevi, 2012, İstanbul
3. Illich, Ivan Okulsuz Toplum, Çev. Mehmet Özey, Şule Yayınları, 2019, İstanbul
4. İlhan, Süleyman - Yavuz, Mevlüt "Güvencesizliğin Bireysel Toplumsal Yansımaları", İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, 6/3 (2017):
5. Kaya, H. Eylem "Türkiyede Halk Eğitimi Merkezleri", International Journal of Scienc Culture and Sport, July 2015
6. MEB, Milli Eğitim Şuraları, (04,05,2020) <http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12>
7. Mehmet Selçuk, Halk Eğitim Merkezlerinin Karşılaştığı Sorunlar, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
8. Stevenson, Robert B. "Schooling and environmental education: contradictions in purpose and practice." Environmental Education Research 3/12
9. Türkoğlu, Adil - Uca, Sanem "Türkiyede Halk Eğitimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri" Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2/2

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE ÖĞRENEN ÖĞRETMEN MODELİ

A Akademik çerçevede "Örgün eğitimde bir öğretim görevi ile yükümlü her derecedeki öğreticileri kapsamaktadır." (Akyüz, 1978) şeklinde tanımlanan öğretmen, Yahya Kemal'in "kökü mazide olan atı" ifadesinin en çok yakıştığı toplum mimarıdır. Gelenekten geleceğe köprü olma istidadına sahip öğretmenler toplum inşasına, henüz sınırlarını tanımlamadığımız engin bir öğrenme, üretme, sevgi ve hizmet potansiyeliyle doğan bireylerin eğitimiyle başlarlar. Biyolojik bir varlık olarak doğan insan eğitim yoluyla sahip olduğu potansiyele işlerlik kazandırır, varlığını sürdürmeyi öğrenir ve giderek sosyal ve kültürel bir varlık haline dönüşür. (Özcan, 2011) .

Bireylerin hayata hazırlanmasında temel bir rol üstlenmiş durumda olan öğretmenlerin, eğitiminden yaşam tarzına, giyiminden hareket ve tavırlarına, aile hayatından bireysel ilişkilerine kadar her alanda çevresine mesajlar vermekte olduğu aynıyla vakidir. Öğretmenin hem mesleği hem de bu örnek rolü sebebiyle bilgi toplumunun gereklerini önce kendisinin yerine getirmesi, daha sonra da ailesi, çevresi ve öğrencilerine bu gerekliliklerin yerine getirilmesi noktasında rehberlik etmesi beklenmektedir. Bu beklentiyi en verimli şekilde karşılamamanın yegâne yolu ise öğretme eyleminin yanında öğrenme eylemiyle de hayat boyu hemhal olmaktır. Günümüzde öğretmenlerin en az öğrencileri kadar öğrenme ile aralarının iyi olması, yirmi birinci yüzyıl çocuklarının özgürleşen ve güçlenen, bir yandan üreten, eleştiren, düşünen, sorgulayan, araştıran, öte yandan da öğrenmeyi öğrenen, iletişim kurabilen, teknolojiye hâkim, bilgiyle dost, topluma ve çevresine duyarlı bireyler olarak yetiştirilebilmesini sağlayacaktır.

Öğrenme Karşısında Öğretmen

Eğitim bilimciler göre "öğrenmenin nasıl olduğu, öğrenmede etkili olan faktörlerin neler olduğu, en iyi öğrenme ortamının nasıl olması gerektiği" gibi sorulara farklı yaklaşımların farklı cevaplar vermesi sonucu oluşan öğretme ve öğrenme yaklaşımları, tarihsel süreçte birbiri üzerine yapılandırılmış ve her biri fark-

noktalara odaklanmıştır. Öğrenme yaklaşımlarından biri olarak tanımlanan derinlemesine öğrenme yaklaşımı, içsel olarak öğrenmeye istekli ve meraklı olan, yeni öğrendiklerini anlamlı biçimde yapılandıran ve eski bilgilerle anlamlı şekilde ilişkilendiren bireylerin içinde bulunduğu öğrenme yaklaşımıdır. Diğer ise olumlu ve olumsuz pekiştireçlere göre ortaya çıkan dışsal beklentiyi karşılamaya yönelik hareket ederek, konuyu bütünüyle anlamaya çalışma ve ilişkiler kurma yönünden eksik kalma şeklindeki yüzeysel öğrenme yaklaşımıdır. Konu, araştırmalarda genel olarak öğrenciler açısından ele alınsa da, eğitimin en önemli sacayaklarından biri olan öğretmenin, devam etmesi gereken yaşam boyu eğitim sürecinde hangi yaklaşımı benimseyip sergilediğinin ele alınması eğitim kalitesi itibarıyla büyük önem arz etmektedir. İçsel bir dürtüyle öğrenmeye açık olan öğretmenlerin bilgiyi, yenilenen ve gelişen haliyle öğrencilerine aktaracağı, öğretim esnasında daha etkili ve kalıcı eğitimi sağlayacağı gerçeğinden hareketle, öğretmenin öğrenme karşısında derinlemesine öğrenme yaklaşımını benimsemesi faydalı olacaktır.

Öğretmenlerin kendi öğrenmeleriyle paralel biçimde öğrettikleri önermesini sunan araştırmalar, öğrenen becerileriyle öğreten becerilerinin kullanım düzeylerinin de birbiriyle paralellik arz ettiğini belirtmektedir. (Ekinci, 2015) Bu bilgiler ışığında söylenebilir ki, araştırmaya, öğrenmeye, öğrenmeyi öğrenmeye ve işbirliğine açık olan öğretmenler; yetiştirdikleri öğrencilerin bu becerileri çok daha erken yaşlarda kazanması-na katkıda bulunacaktır.

Öz Yeterlik ve Öğretmenin Öğrenmesinde Etkisi

Öğretmenin bahsedilen anlamda başarıyı yakalayabilmesi için, ilk kez Sosyal Öğrenme Kuramı'nda da ortaya konan, belirlenen düzeyde öğrenme ve becerileri gerçekleştirme yeteneğine ilişkin kişisel inancı ifade eden "öz yeterlik" kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Bireyin farklı durumlarla baş etme, belli bir etkinliği başarma yeteneğine ve kapasitesine ilişkin kendini algılayışını ifade eden öz yeterlik, öğretmenin de öğrenmeyi sürdürme motivasyonu ve başarısı üzerinde güçlü bir etkiye

sahiptir. (Koç, 2013) Yapılan araştırmalarda öz yeterliği yüksek olan öğretmenlerin hata yaptıklarında öğrencilere daha az eleştirel davrandıkları, zorluk yaratan durumlar karşısında daha dirençli oldukları, zorluk çeken öğrencilerle daha uzun zaman çalışma eğiliminde oldukları, mesleki adanmışlıklarının daha yüksek olduğu, öğretmenlik mesleğinde kalma eğilimlerinin daha yüksek olduğu, sorunlar karşısında daha sabırlı, esnek ve kararlı oldukları, yeni fikirlere daha açık ve yeni yöntemleri denemeye istekli ve öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılamada daha başarılı, daha planlı ve organize oldukları ortaya çıkmaktadır. (Ekinci, 2015)

Delayısıyla sürekli gelişen ve değişen dünyada öğretmenlerin, öğrenme eylemine liderlik eden kişi olarak tanımlanan öğrenen öğretmen modelini yansıtacak biçimde yukarıda bahsedilen yaklaşımlar içinde olmaları gereklilik arz etmektedir. Öğrenen öğretmenin eğitim- öğretim sürecinde öğrenciye katkısının, olumlu etkisinin ve faydasının çok daha yüksek olacağı aşikardır. Bu durumda öğrenen öğretmen olabilmeyi sağlayan içsel bir performans diyebileceğimiz öz yeterlik kazanmış öğretmenler, çağa ayak uydurmuş, mesleğinde başarılı ve üretken konuma gelmiş olacaktır.

Öğrenmeyi Öğretmeyi Öğrenmiş Öğretmen!

Öğretmenler söz konusu olduğunda birçok kişi öğretmenin "Öğretme" özelliği/misyonu üzerinde durur. Fakat bunun çok daha ötesinde görülmesi gereken durum öğrenmeyi öğrenmiş öğretmen ihtiyacının olduğudur. 21. yüzyıl çocuklarının nasıl eğitilmesi gerektiği noktasında çok söz söylendi ve söylenmeye de devam ediyor. Eksik kalan kısım ise bilim ve teknolojiye görülen anlık yeniliklere, bilgi ve becerilere 21. Yüzyıl öğretmenin ne ölçüde uyum sağladığıdır. Bu bilgi ve becerilere uyum sağlayamayan, yeniliklere kapalı veya öğrenmeyi öğrenme yeterliğine sahip olmayan öğretmenlerin, öğrenmeyi öğretmesi veya öğrenmeye rehberlik etmesi ne derece mümkündür?

Öğrenen Öğretmen Modeli

Öğretmenlerin öğretimde çağdaşlığı yakalayabilmesi, bilgiye kolay ulaşılabilen günümüz ortamında doğru bilgiye sahip olması ve onu aktarabilmesinin yanı sıra, hem alanında hem de genel kültür yönünden kendini geliştirebilmesi yönündeki çabası, öğrenen öğretmen modelini tarif etmektedir. Üniversite eğitiminde ve kendi çalışmaları neticesinde edindiği bilgileri öğrenciye aktarmaktan ziyade onlara bilgiyi özümseme, kullanabilme, bilgiye ulaşabilme yollarını gösteren ve adeta öğrenmeyi öğreten öğretmenler, bahsedilen modeli yansıtmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığınca yenilenen ve uygulamada olan müfredat da, öğretmenlerin kendilerini geliştirmesini kaçınılmaz hâle getirmiştir. Artık dikte eden ve ezberleten bir yaklaşımdan çok yenilikçi, üretici, ortak çalışmalar yapabilen, tenkitli düşünebilen, problem çözme becerisine sahip, bilişim okuryazarlığı olan öğretmen modeli hedeflenmektedir. Gelecek nesillerin yetiştirilmesi için öğretmenlerin bu bahsedilen becerilere sahip olma sorumluluğu ve zorunluluğu aşikârdır.

Öğrenen Öğretmen Olabilmek İçin Neler Yapılabilir?

Başarılı bir öğrenen öğretmen olmanın en önemli noktası bir hedef ve amaç duygusuna sahip olmak ve bu yola odaklanmış olarak mesleğine devam etmektir. Kendi öğrenme yolculuğunda canlı ve dinamik olan öğretmenler öğrenme yönündeki enerjisini öğrencilerine aktif bir şekilde aktaracak ve eğitimi dinamik hale getirecektir. Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenerek kendini geliştirme yolculuğunda başvuracakları birçok yoldan bazıları; hizmet içi eğitim kursları ve seminerleri, Tübitak vb. proje ve sergilere katılım, akademik lisansüstü eğitime devam, ünlü eğitimcilerin, yazarların ve pedagogların çalışmalarını toplantılardan veya sosyal medya aracılığıyla takip etme, yetişkin eğitime dair kurs ve seminerler ve aynı zamanda sanatsal gelişim kursları şeklinde zikredilebilir. Hem kendi alanına ait gelişen güncel bilgilere sahip olma ve unutulmuş bilgilerin canlı tutulması, hem de modern çağın gerektirdiği eğitsel ve teknolojik yeniliklere vakıf olma anlamında öğretmenlerin öğrenmeye devam etmeleri zorunluluğu anlaşılmıştır. Zira içinde bulunduğumuz çağın beklentisi öğrenmeyi ve öğretmeyi öğrenmiş öğretmenler olmaktadır.

Maşite ÖZTÜRK

Mahmut Gökmen Anadolu İhl
İhl Meslek Dersleri Öğretmeni

Kaynakça:

1. AKYÜZ, Yahya, Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmeye Etkileri, Doğan Basımevi, Ankara, 1978.
2. Ekinci, Necla, "Öğretmen Adaylarının Öğrenme Yaklaşımları ve Öğretmen Öz yeterlik İnançları Arasındaki İlişki", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.30, Ocak 2015.
3. Koç, Canan, "Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları ve Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı Oluşturma Becerilerinin İncelenmesi", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.1, 2013.
4. Özcan, Mustafa, "Bilgi Çağında Öğretmen Eğitimi, Nitelikleri ve Gücü Bir Reform Önerisi", Türk Eğitim Derneği İktisadi İşletmesi Yay., Ankara 2011.

KÜRESEL DÖNÜŞÜM SÜREÇLERİNDE EĞİTİMSEL DÖNÜŞÜM

Küreselleşme Süreci

Dünyada baş döndüren bir hızda değişimler yaşanmaktadır. Bunların başını da teknolojik değişimler çekmektedir. Teknolojik değişimler ise özellikle bilgi ve bilişim teknolojileri, internet, sosyal medya ve iletişim alanlarında daha çok ortaya çıkmaktadır. Bu değişim süreçlerinin birden fazla alanda ve etkileşim içerisinde ortaya çıkması adeta bir domino etkisi yaratmakta ve tüm insanlığı etkilemektedir.

Başta teknolojik alanda olmak üzere siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda yaşanan değişimlerin tüm insanlığı etkilemesiyle beraber "Küreselleşme" adıyla yeni bir kavram ortaya çıkmıştır. Küreselleşme günümüz düşünce dünyasında üzerinde en fazla tartışılan kavramların başında gelmektedir. İngilizce kökenli olan küreselleşme sözcüğü, globe (küre) sözcüğünden türemiş olup tüm dünyaya ait anlamına gelmektedir (Eser, 2014, s.213). Genel bir ifade ile küreselleşme, dünya üzerindeki milletlerin yaşanan değişimler sonucunda birbirlerinden etkilenmelerini sağlamıştır. Artık zaman-mekân mesafesi kısmen ortadan kalkmış, haberleşme ve iletişim sayesinde dünya küresel bir köy halini almaya başlamıştır.

Türkiye'de de küreselleşmenin etkileriyle eğitim alanında yenileşme ve dönüşüm hareketleri görülür. Ülkemiz hem bireyleri nitelikli hale getirmek hem de dünyada söz sahibi olmak adına adımlar atılmaktadır. Özellikle üye olunan birliklerin eğitim sistemlerine uygun ve uluslararası alanda etkin olabilmek için yurt dışı projeler başta olmak üzere eğitimimizin her kademesinde atılımlar kaydedilmiştir. Bu yazıda ülkemizde eğitim kurumlarımızın, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde yapılan küresel dönüşümlere değinilecektir.

Küresel Dönüşüm Süreçlerinde İlköğretimde Meydana Gelen Dönüşümler

21. yüzyıl gelişmeleri göz önüne alındığında eğitim sistemlerinden beklenen öncelikle olarak küreselleşmenin ortaya çıkardığı dönüşüm süreçlerine uyum sağlayacak nitelikte bireyler yetiştirmeleridir. Bu açıdan bakıldığında küreselleşme süreci en fazla temel eğitim niteliği taşıyan ilköğretim basamağını etkilemektedir (Sever vd, 2018, s.1586). İlköğretim programları hazırlanırken günümüzün bu gerçeği dikkate alınmaktadır. Programlar çağın ihtiyaçları ve öğrencilerin ilgi duydukları ve isteklerin ışığında güncellenmektedir. Küreselleşen dünyanın önemli değerleri olan demokrasi, etik, adalet, empati, kişisel gelişim ve problem çözme konularına ders kitaplarında daha fazla yer verilmektedir.

Öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesi bağlamında ise ilköğretim kurumlarında ulusal ve uluslar arası alanda pek çok proje yürütülmektedir. Öğrencilerde çevre bilincinin

oluşması için Eko Okullar Projesi, öğrenci ve öğretmenlerin farklı kültürleri tanıyıp bir dünya vatandaşı olma yolunda önemli bir adım olan eTwinning ve Erasmus+ projeleri, öğrencileri kodlama alanlarında yetiştirmek için Robotik ve STEAM (Fen, Mühendislik, Teknoloji, Sanat ve Matematik) alanındaki projeler ilköğretim düzeyinde yaşanan dönüşümlerin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu projelerin uygulanması okul iklimine, öğrencilerin sosyalleşmesine ve kültürlerin de birbirine yakınlaşmasına katkı sağlamaktadır.

Bu projelerden hareketle öğrencilerin yurt dışı hareketliliğe katılmaları ve farklı kültürleri tanımları onlar için yabancı dil öğrenimini de vazgeçilmez kılmıştır. Bu durum eğitim yapısını da etkilemiştir. Günümüzde yabancı dil öğretimine artık ilköğretim ikinci sınıflardan itibaren başlanmıştır. Bu da küreselleşmenin ilköğretim düzeyindeki dönüşümsel etkilerinden biridir (Cangil, 2004, 125).

Okullarda yeniliğin önünün açılabilmesi ve güncel verilere ulaşabilmek için bir yönetim bilişim sistemi de geliştirilmiştir. MEBBİS ve E-Okul sistemleri geleneksel sistemlere oranla bilgiye ulaşmada daha hızlı bir erişim sağlamaktadır. Öğretmenler bu sistemler sayesinde zamanı daha etkili kullanarak işlerinde verimli sonuçlar elde etmeye başlamışlardır. Zaman açısından tasarruf sağlayan öğretmenler, öğrencilerin duyuşsal yönleriyle de daha çok ilgilenebilmektedir (Bayraktar, 2012, 97). Türkiye gibi öğrenci ve öğretmen sayısının oldukça fazla olduğu bir ülkede bu sistemler başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere oldukça önemlidir.

Küresel Dönüşüm Süreçlerinde Ortaöğretimde Meydana Gelen Dönüşümler

Türkiye'de küreselleşme sürecinin ortaöğretimdeki yansımaları ülkemizin özellikle Avrupa Birliği (AB) olan ilişkileriyle yakından ilgilidir. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik programları ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu programlar ortaöğretim öğrencilerinin işlerini okuldan sonraki yaşamlarına geçiş noktasında hazırlamaktadır. Programlar, iş bulma, işe girme ve işsizliği en alt düzeye indirme gibi konularda öğrencilere yardımcı olmaktadır. AB ile olan ilişkiler sonucunda ülkemiz de bu programlardan faydalanmak istemektedir. Bu bağlamda ortaöğretim programları hazırlanırken AB ile uyumun sağlanmasına dikkat edilmektedir. Bu dönüşüm ortaöğretimde eğitimin kalitesini arttırırken öğrencilerin niteliğini de olumlu yönde etkilemektedir. Başta SOKRATES (Avrupa Birliği Genel Programı) ve COMENIUS (Hayat Boyu Öğrenme Programı) programlarına uyum sağlanarak ortaöğretim öğrencilerinin hem mesleki hem teknik eğitim alanında ortaya çıkan değişimlere paralel bir eğitim almaları sağlanmaktadır (Ağrı, 2006, 132).

Mesleki eğitim alanında ise Leonardo Da Vinci Programı ile AB üyesi ve aday ülkeler ile iş birliği ve dayanışma sağlanması amaçlanmaktadır. Bu programın ortaöğretim müfredatlarına entegre edilmesiyle özellikle teknoloji alanındaki gelişmeler sonucu ortaya çıkan yenileşme hareketlerine uyum sağlanması amaçlanmıştır. Böylece Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitime hareketlilik kazandırılması planlanmaktadır (Duman, 2001, 36-45).

Toplumdaki sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklar öğrencilerin aynı düzeyde bilgiye erişimini engellemektedir. Ortaöğretim öğrencileri arasında çeşitli sebeplerden dolayı

ortaya çıkan eğitimsel eşitsizliği en aza indirmek, bilgi toplumu olma yolunda önemli bir yol almak ve teknolojiden en üst düzeyde faydalanmak için dünyanın da eğitim alanındaki büyük projelerinden biri olan FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) hayata geçirilmiştir. Bu projeye EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinden dersler yapılmakta ve öğrenci başarısı arttırılmaya çalışılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığınca EBA TV kanalları oluşturularak öğrencilerin bilgiye daha kolay ulaşılabilmesi sağlanmıştır.

Küresel Dönüşüm Süreçlerinde Yükseköğretimde Meydana Gelen Dönüşümler

Küreselleşmenin etkileri kendini en çok yükseköğretim alanında göstermektedir. Türk yükseköğretimi özellikle kilit alanlarda bu süreçle beraber dönüşümler yaşamaya başlamıştır. Uluslararası mecralara hitap edebilme, kurumların amaçları, öz değerlendirme gibi kilit alanlarda yaşanan değişimler ülkelerin eğitim politikalarını da etkilemiştir.

Bu alanların başında yükseköğretim kurumlarının küreselleşmesi gelmektedir. Öğrenci ve akademisyen hareketliliğinin önceye nazaran daha bilinçli bir şekilde gelişmesi ve staj ve araştırma alanlarında ortaklaşa hareket edilmesi gibi durumlar buna örnek gösterilebilir. Ayrıca proje ortaklıkları yoluyla da Türk üniversiteleri uluslararası alanda kendilerini daha çok göstermeye başlamıştır.

Yükseköğretim kurumlarının amaçları da küreselleşme sürecinden etkilenmiştir. Türk üniversiteleri bu süreçle artık sadece eğitimi öğrencilik yılları içine hapsetmemiştir. Yaşam boyu öğrenme kavramının önemi anlaşılmış olup bu doğrultuda üniversiteler amaçlarını güncellemiştir. Böylece sürekli öğrenmeyi kendisine misyon edinmiş yeni tip insan modeli ortaya çıkmaya başlamıştır.

Özellikle AB üyelik süreciyle Türk üniversitelerinin yurt dışındaki üniversitelerin çalışmalarını incelemeleri de gündeme alınmıştır. Türk üniversiteleri kendi değerlendirmelerini yapıp eksiklerini görme yoluna gitmiş. Özellikle Bologna süreciyle üniversitelerin eğitim programları, akademisyen ve öğrenci profilleri yeniden yapılandırılmaya başlamıştır. Eğitim programları daha çok öğrencilerin kendi yeteneklerini geliştirecek şekilde düzenlenmiştir. Akademisyenlerin sahip oldukları görev anlayışı öğrenme-öğretme süreçlerini kolaylaştırıcı, öğrenciye rehberlik edecek şekilde değişime uğramıştır. Öğrencilerde öz denetimle kendilerini denetleyebilecek, öğrenme süreçlerinin sorumluluğunu üstlenebilecek şekilde hareket etmeye yönlendirilecektir (Erdem, 2012, 114).

Sonuç olarak küreselleşme eğitim sistemlerini de etkilemiştir. Ülkemizde bu etkilerin sonucunda ilköğretim, orta-öğretim ve yükseköğretimde sistemleri revize etmiştir. Bütün bu çalışmalar eğitimi daha kaliteli bir hale getirmek için yapılmıştır. Bununla birlikte eğitimin dönütleri kısa sürede alınmadığından yaşam boyu öğrenmeye de önem verilmiştir. Ayrıca bireylerin kendi değerlerinden uzaklaşmaması için de gelenekleri tamamen terk eden bir anlayış reddedilmiştir. Türkiye giriştiği bu çabalar sayesinde küreselleşmenin olumsuz etkilerinden de kurtulma yolunda önemli adımlar atmış bulunmaktadır.

Nurbaki ÇAKMAK

İlkadım Şehit Âdem Şengül İHO
Türkçe öğretmeni

Kaynakça

1. Ağrı, I. G. (2006), "Küreselleşme Sürecinde Yükseköğretim Politikaları ve Erasmus Projesi", Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
2. Bayraktar, M. D. (2012), "Teknolojik yeniliğin benimsenmesinde sosyal sistem özelliklerinin etkileri; e-okul uygulamasının incelenmesi", Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(1), 86-100.
3. Cangil, E. B. (2004), "Küreselleşme ve Avrupa Birliği Yabancı Dil Eğitim Politikaları Işığında 2000'li Yıllarda Türkiye'de Yabancı Dil Öğretmeni Yetiştirme Politikalarına Bir Bakış", Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 123-131.
4. Duman, Tayyip (2001), "Avrupa Birliği Eğitim Programları: Sokrates Programı", Millî Eğitim Dergisi, 149, s.36-45.
5. Erdem, R. A. (2012), Küreselleşme; Türk Yükseköğretimine Etkisi, Yükseköğretim Dergisi, 2(2), 109-117.
6. Eser, E. (2014), Küreselleşme Süreci ve Eğitime Etkisi, Muş Alpaslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 211-224.
7. Sever, D, Baldan, B., Tuğlu, B., Kabaoglu, K. ve Hamzaj, Y. A. (2018), "Küreselleşme Sürecinde Eğitim Alanında Atılan Adımlar: Türkiye ve Eğitimde Başarılı Ülke Örnekleri", İlköğretim Online, 17(3), 1583-1603.

UZAKTAN EĞİTİM ARACI OLARAK TELEVİZYONUN GÜCÜNÜ KULLANMAK

Aytekin İşman'a göre Türkiye'de uzaktan eğitim konusundaki gelişmeler sosyo-ekonomik koşullara bağlı olarak şekillenmektedir. 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bazı teknik konularda eğitim vermek amacıyla mektupla öğretim merkezinin kuruluşu uzaktan eğitim açısından bir milat sayılabilir. Bu hem ekonomik hem de kolay ve işlevsel yöntemle birçok kişi eğitim alma imkanına sahip olmuştur. 1968 yılında yayın hayatına başlayan TRT kuruluşundan itibaren eğitime ayrı bir önem vermiş ve eğitsel yayınlar yapmıştır. 1982 yılında kurulan Açık Öğretim Fakülteleri ilk uzaktan eğitim kurumu olmaları nedeniyle önemli bir yere sahip olmuştur. Bu kurumun derslerinde radyo ve televizyon yayınları çok önemli bir işleve sahip olmuştur.(İşman, 1998:52)

Eğitimciler tarafından, uzaktan eğitimde öğrencilerin etkili teknolojik araçlar ve uygulamalar ile geleneksel eğitimde var olan öğrenci-öğretmen etkileşiminin sağladığı fırsatlardan yararlanabilmekte oldukları ve bunun yanında çeşitli araçlar ile görsel olarak desteklenen etkili ve güçlü bir eğitim programından faydalanma imkanına sahip oldukları belirtilmektedir. Her gün ve günün her saatinde ve gelişen teknolojik imkanlar sayesinde her yerden ulaşılabilen uzaktan eğitim her yerde olduğu gibi ülkemizde de kitlelere ulaşarak gelişmektedir. (Odabaş, 2003:8-9) Uzaktan eğitim sisteminin, geleneksel eğitim sisteminin yerini alması mümkün değildir. Geleneksel eğitim ile uzaktan eğitim sisteminin birleştirilerek verilmesi, yani hibrit öğrenme daha etkin bir eğitim sağlar. Hibrit öğrenme geleneksel eğitimi desteklemek amacıyla teknolojik materyallerin kullanılması olarak düşünülmemelidir. Hibrit öğrenme yüz yüze eğitime ek olarak çevrimiçi eğitim de vererek eğitim kurumunun etkinliğini artırmak olarak düşünülebilir.

Sağlık ve Öztürk'e göre, uzaktan eğitim, iş hayatının içinde bulunmak zorunda olanlar, farklı toplumsal şartlar içinde bulunan öğrenciler, fiziksel engeli bulunanlar, eğitim yanında olmayıp ta kendini geliştirmek isteyen insanlar gibi geleneksel eğitimden yararlanma imkânı olmayanlar için hayat boyu öğrenme yaklaşımı açısından önem arz etmektedir.(Sağlık ve Öztürk, 2001:237)Uzaktan eğitimde kullanılan eğitim öğretim metodları teknolojik gelişmeler ve teknolojik araçlar ile yakından ilişkilidir. Görsel ve işitsel bir araç olan televizyon yayınlarının dünyanın her tarafına aynı anda ve aynı şekilde ulaşması, televizyona bir araç olarak herkesin kolayca ulaşma imkânının olması, eğitimde ve toplumsal yaşantıda yarattığı eşitlik duygusu ve fırsatları, tüm kaynakları en etkili biçimde kullanması, geleneksel eğitim yöntemlerinden farklı olması gibi nedenlerle televizyon da uzaktan eğitimde destek aracı olarak kullanılmaktadır.

Kitle iletişim alanında öneme sahip olan televizyon, yaygın kabul görmüş olması, toplumsal perspektifteki konumu, aktarım şekli ve kendine has özellikleriyle uzaktan eğitimde önemli bir işleve sahiptir. İletişim dünyasındaki teknolojik gelişmeler yaşamın pek çok alanına sirayet ettiği gibi eğitim alanına da hızla yayılmaktadır. Yeni teknolojilerin ve teknolojik araçların eğitim alanında yer alması ve yeni fırsatlar sağlaması sonucu, televizyon artık gözden düşmüş, eskimiş bir araç olarak görülebilir. Ancak sağladığı imkanlar hala önemli bir konuma sahipken, televizyon teknolojisi de yeni gelişmelerden payını alarak ve yeniliklere açık yapısı ile güncelliğini korumaktadır

Televizyon eğitim alanında sunduğu imkanları sahip olduğu işlevler sayesinde hayata geçirmektedir. Bunlardan belki de en önemlisi televizyonun toplumun tüm kesimleri tarafından bilinen ve fazlasıyla beğenilen bir kaynak, dolayısıyla herkesin kolaylıkla ulaşabileceği bir eğitim aracı olmasıdır. Televizyon insanları görüntüleri, sesleri ve kısmen de duyguları ile ekranda gösterdiği için aynı zamanda samimiyet taşıyan bir araç olması yönüyle de artılara sahiptir.

Televizyon vasıtasıyla verilen eğitim, görsel ve duyu-sal bir sunumla desteklendiğinden geleneksel eğitim araçları ve yöntemlerinden farklıdır. Televizyonda konuların anlatımı, verilen örnekler ve yapılan sunumlar görsel ve işitsel olarak sunulabilmektedir. Bu sayede öğrencinin motivasyonu yukarılara çekilerek güdülenmesi sağlanabilmektedir. Dolayısıyla öğrencinin öğrenmesi ve öğrendiklerini hatırlayabilmesi daha kolay hale gelerek, kalıcılık sağlanmış olmaktadır. Ayrıca televizyon yayınının yaygınlığının üst düzeyde olması milyonlarca kişiye aynı zamanda ve tek bir kişi gibi ulaşması geleneksel eğitimin bazı öğrenciler için yarattığı dezavantajların azaltılmasına ve eğitimin bireylere yönelmesine katkı sağlamaktadır.

Televizyon geniş bir coğrafyaya eş zamanlı ulaşarak bölgeler ve toplum kesimleri arasında fırsat eşitliği sağlamada katkı sunar. Günlük hayatımızda kolay erişilebilirliği televizyonu ön plana çıkarmaktadır. İnternet ve diğer dijital kaynaklara toplumun her kesiminin ulaşması ve kullanması mümkün değilken televizyon her evde bulunması yönüyle de öne çıkmaktadır. Ayrıca televizyon görsel öğelerle desteklenen öğretimin daha etkili ve kalıcı olması yönleriyle de fırsatlar sunmaktadır. Ancak televizyonun etkileşimsel olamamak, öğrenenin dönütlerini alamamak gibi sıkıntıları bulunmaktadır. Fakat bu sorunlar da öğretmenin anlatım tekniği ve diğer iletişim araçları ile desteklenerek ve eşgüdüm içinde kullanılarak aşılabılır. Ayrıca gelişen televizyon teknolojisi özellikle akıllı televizyonlar bu anlamda farklı imkanlar sunmaktadır.

Bu bağlamda öğretmenler, mesajlaşma uygulamaları, canlı yayın yapabilmelerine imkan veren programlar, mobil telefonlar, Milli Eğitim Bakanlığı ile özel kuruluşların eğitim uygulamaları ve web sayfalarının imkanlarını birlikte kullanarak televizyon ile ilettikleri anlatımı destekleyebilirler. Bu şekilde daha etkileşimsel ve dönütlerin alınabildiği bir sistem oluşturulabilir.

Tüm bu faydaları ve artılarının yanında doğal afet ve salgın hastalık gibi olağanüstü durumlarda genel anlamda uzaktan eğitim özelde ise televizyon ile eğitim zorunluluk haline gelebilmektedir. Bu durumu şu an içinde yaşamakta olduğumuz korona virüs pandemisi ve yine 2020 yılı içerisinde yaşadığımız Elazığ-Malatya depremlerinde yakinen gözlemleme fırsatımız olmuştur. Bu dönemde ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yıllardır kullanılan EBA sistemi çeşitlendirilerek (web sayfası, mobil uygulama, EBA TV) daha aktif şekilde kullanılmıştır.

Okulların kapalı olduğu, insanların bir araya gelme imkanlarının olmadığı dönemlerde televizyon ile eğitim vazgeçilmez bir unsur haline gelmektedir. Bu nedenle içinde yaşadığımız dönem hem tecrübe edinmek hem de mevcut imkan ve yöntemlerimizi geliştirmek açısından eğitim camiası olarak bizlere fırsatlar sunmaktadır. Bu süreç yüz yüze ve bir arada eğitim veremediğimiz bir dönemde dezavantajları nasıl avantaja dönüştüreceğimiz üzerine düşünmek için alan oluşturmaktadır.

Gökçen DEMİR KÖKTÜRK
Bafra Mustafa Kemal İlkokulu
Sınıf Öğretmeni

Televizyon geniş alanlara aynı anda ulaşarak bölgeler arası eğitimde fırsat eşitliği sağlamaya yardımcı olur.

Kaynakça

1. İşman, Aytekin(1998).Uzaktan Eğitim.Sakarya:Değişim Yayınları
2. Odabaş, Hüseyin (2003). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri,E-prints in Library and İnformation Sience. Volume:17,Number:1.
3. Sağlık, Mediha ve Öztürk,Serap.(2001) Uzaktan Eğitimde Televizyonun Yeri ve Açıköğretim Fakültesi Örneği,Kurgu Dergisi. S:18, 237-249.

ARTIRILMIŞ GERÇEKLIK İLE “HER YERDE EĞİTİM”

Cep telefonları ile sanal bir sınıf oluşturulacak, öğrenciler orada istedikleri bilgileri öğrenecek. Hemen herkese göre bu durum belki on – on beş yıl sonra gerçekleşebilecek fakat şimdilik pek mümkün olmayan bir durumdur. Covid-19 salgın süreci bu sürenin çok kısa olabileceğini bize gösterdi. Biz eğitimi ve veliler uzaktan/sanal eğitim olur mu olmaz mı tartışmalarında gençler uzaktan eğitim araçlarını zaten kullanıyor, hatta uzaktan eğitim araçları içerik hazırlıyorlar. Sosyal medya sitelerinde gruplar kurarak paylaşımda bulunuyorlar, teknolojik cihaz ve uygulamaların kullanımı ile ilgili videolar çekip paylaşıyorlar. Öğrenme gerçek dünyadan sanal dünyaya doğru yol alıyor. Yaşadığımız salgın süreci bize şunu gösterdi: Öğrencilerimize “öğrenmeyi öğrenme” kavramını öğretmek artık yetersiz. “Çevrimiçi öğrenmeyi öğrenme”, “kendi kendine öğrenme” kavramlarını öğretmek gerekiyor. Yazımızda öğrencilerimizin çevrimiçi ve kendi kendilerine öğrenebilecekleri etkili bir öğrenme aracı olan artırılmış gerçeklikten bahsedeceğiz.

Artırılmış Gerçeklik (Augmented Reality-AR-) teknolojisi, son yıllarda bilişim alanında en dikkat çeken çalışmaların yapıldığı bir teknolojidir. Gerçeklik kavramı, “Sanal Gerçeklik” ve “Artırılmış Gerçeklik” olarak karşımıza çıkıyor. Aynı zannedilen bu iki kavram aslında birbirinden çok farklı.

Sanal Gerçeklik söz konusu olduğunda (Virtual Reality-VR-) bilgisayar marifetiyle oluşturulan ve kullanıcının VR gözlüğü kullanarak girdiği gerçek dünya benzeri bir sanal ortamda, dış dünya ile iletişimi kesilir. Bu gözlüğü takarak sanal bir laboratuvarında deneyler yapabilir ya da bir müteahhidin yapacağı binayı gezip inceleyebilirsiniz.

Artırılmış Gerçeklik ise bilgisayar marifetiyle oluşturulan veri ve görüntülerin gerçek dünya görüntüleri üzerine işlendiği, sanal cisimlerin gerçek dünya ile birlikte algılandığı bir ortamdır. Kullanıcının gözlük, telefon, tablet vb. cihazlarla girdiği bu ortamda gerçek dünya ile ilişkisi devam etmektedir. Birçok alanda çalışma yapılan AR teknolojisi yakın gelecekte hayatımızda daha çok yer alacak. AR teknolojisi, etkileşimli modeller ve ortamlar sunarak öğrenmeyi daha akılda kalıcı hale getiriyor. Bazı derste kullanılabileceğimiz AR uygulamalarından kısaca bahsedelim:

Human Body, Anatomy 3D, Circulatory System, Urinary System, Digestive System, Organs 3D, Skeleton 3D, 3D Bones, Eye Anatomy uygulamalarını fen bilimleri dersinde kullanabilirsiniz. Uygulamalar ile vücudumuzdaki sistemleri, organları inceleyebilirsiniz.

- ROAR uygulamasını fen bilimleri dersinde kullanabilirsiniz. Uygulama ile besinleri ve içerdikleri enerji miktarları vb. özelliklerini inceleyebilirsiniz.

- Quiver, Chromeville, Chromeville Science, Chromville World uygulamalarını fen bilimleri, tarih, coğrafya, astronomi derslerinde kullanabilirsiniz. Hücreyi, organelleri, çeşitli canlıları, tarihi mekanları, dünyamızı, gezegenleri, uzay araçlarını boyayıp üç boyutlu hale getirerek inceleyebilirsiniz.

- Google Expeditions ve JigSpace uygulamalarını fen bilimleri, astronomi, tarih derslerinde kullanabilirsiniz. Uygulamalar ile insan vücudunu, güneş sistemi ve gezegenleri, Gutenberg’in matbaasının çalışma prensiplerini ve daha fazlasını inceleyebilirsiniz.

- PTT AR uygulamasını sosyal bilgiler, tarih, fen bilimleri derslerinde kullanabilirsiniz. Uygulama ile ülkemizdeki birçok tarihi eseri üç boyutlu olarak inceleyebilirsiniz.

• Star Chart, Night Sky, Splitter Critters uygulamalarını astronomi dersinde kullanabilirsiniz. Uygulamalar ile dünyamızı, gezegenleri ve uzayı inceleyebilirsiniz.

• AR MeasureKit ve Just a Line uygulamalarını astronomi dersinde kullanabilirsiniz. Uygulamalar ile yüzeyleri çizmek ve çizimleri ölçmek için kullanabilirsiniz.

• GeoGebra uygulamasını matematik, geometri ve fizik derslerinde kullanabilirsiniz. Uygulama ile geometrik yapılar ve grafikler (örneğin fonksiyon grafikleri) oluşturabilirsiniz. Öğrencileriniz geometrik şekillerdeki değişimleri fark edebilir, GeoGebra'nın sürüklemeye özelliğini kullanarak onların özelliklerini keşfedebilir, aynı zamanda yapıların renklerini, şeffaflıklarını, kalınlıklarını değiştirebilir.

• Bookful uygulaması ile birçok kitabı sayfalarını canlandırarak okuyabilir ve dinleyebilirsiniz. Henüz Türkçe içeriğe sahip olmaması dezavantaj gibi görünse de bunu İngilizce dersinde kullanarak büyük bir avantaja dönüştürebilirsiniz.

• WWF Free Rivers uygulamasını fen bilimleri ve coğrafya derslerinde kullanabilirsiniz. Doğal yaşama zarar veren barajların nehirler ve çevresindeki habitata etkilerini göstererek öğrencilerinizi bu konuda bilinçlendirebilir, aynı zamanda coğrafya dersine ilişkin pek çok kavramı açıklarken de kullanabilirsiniz.

• BBC Civilisations uygulamasını sosyal bilgiler ve tarih derslerinde kullanabilirsiniz. Uygulama ile eski medeniyetler hakkında tarihi eserler üzerinden bilgi alabileceğiniz gibi birçok sanat eseri ve sanatçı hakkında da bilgi sahibi olabilirsiniz.

• Metavers uygulaması ile fen bilimleri ve matematik derslerine uyarlatabileceğiniz eğlenceli kaçış oyunları oynayabilirsiniz.

Bulduğumuz yerden dünyanın her köşesini, uzayın derinliklerini üç boyutlu olarak inceleyebileceğiniz, birçok farklı ders kazanımlarını tekrar edebileceğiniz bu uygulamaları hem derslerinizi zenginleştirme hem de ders dışı zamanlarda öğrenmeyi pekiştirmek için kullanabilirsiniz. Okuldan uzak kaldığımız salgın günlerinde bu araçlar öğrencilerin yeni bilgiler keşfetmesi ve öğrenme kayıplarının önlenmesi konusunda bizler için can simidi olabilir.

İrfan GÜMÜŞ

Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Ar-Ge Birimi

Kaynakça

1. Tarık İçten & Güngör Bal, Artırılmış Gerçeklik Üzerine Son Gelişmelerin ve Uygulamaların İncelenmesi, Fen Bilimleri Dergisi, GU J Sci, Part C, 2017; 5(2): 111-136.
2. Veysel Demirel & Çağdaş Erbaş, Mobil Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarının İncelenmesi ve Eğitimsel Açından Değerlendirilmesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2015; 11(3): 802-813.
3. Sibel Somyürek, Öğrenme Sürecinde Z Kuşağının Dikkatini Çekme: Artırılmış Gerçeklik, EĞİTİM TEKNOLOJİSİ Kuram ve Uygulama Dergisi, 2014; 4(1): 63-80
4. Makbule Serpil Boz, Eğitimde Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarının Değerlendirilmesi, Ankara; Millî Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
5. Uzaktan Eğitimi Nasıl Fırsata Dönüştürebiliriz, <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/uzaktan-egitimi-nasil-firsata-donusturebiliriz-41469964>
6. Sanal Gerçeklik ile Artırılmış Gerçeklik Arasındaki 5 Kritik Fark <https://b4mind.com/dijital-pazarlama/sanal-gerceklik-ile-artirilmis-gerceklik-arasindaki-5-kritik-fark-2/>
7. Artırılmış Gerçeklik (Augmented Reality) Nedir? Kullanım Alanları Nelerdir? <http://www.teknolo.com/augmented-reality-nedir-hangi-alanlarda-kullanilabilir/>
8. Artırılmış Gerçeklik Nedir? Nasıl ve Nerelerde Kullanılır, <https://blog.omerify.com/2019/08/01/artirilmis-gerceklik-nedir-nasil-ve-nerelerde-kullanilir/>
9. Eğitimde AR Uygulamaları, <https://mektepp.com/egitimde-ar-uygulamalari/>

EĞİTİMDE YENİ TREND: “OKUL DIŞI ÖĞRENME”

Öğrenme, yaşamın içinde deneyim kazanmadır. Prof. Dr. Sırrı Akbaba'nın Öğrenme Psikolojisi adlı kitabındaki aktarımında öğrenme, yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı izli bir davranış değişikliği olarak tanımlanır (Ertürk, 1985, S.13). Bu tanım bize yıllardır münazaralara konu olmuş “Çok gezen mi, çok okuyan mı bilir?” sorusunu hatırlatmaktadır. Bilgi, sınıf ortamında okuma, dinleme, soru cevap gibi yöntemlerle tekrarlama sonucunda elbette öğrenilir. Ancak öğrenmeyi hayatın içine ne kadar taşırsak o kadar kalıcı izli bırakabilir. “Öğrencilerin eğitim yaşantıları sürecinde sınıf içerisine hapsedilmesi ve gerçek hayattan uzaklaştırılması eleştirilen bir durumdur (Özür,2017).” ifadesi bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Bilgi ne kadar çok duyuya hitap ederse bireyde oluşturacağı değişiklik de o kadar uzun süreli kalıcı olabilir. Bu konuda birçok araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçları insanların okuduklarının %10'unu, işittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, görüp işittiklerinin %50'sini, söylediklerinin %70'ini öğrenirken yapıp söylediklerinin ise %90'ını hatırladığını göstermiştir. (Kaya,2000). Öğrenme ortamı daha fazla duyuya hitap ederse niteliği artacağına göre öğrenciler, hayatın içinde gerçek ortamlarda gözlem ve yaşantı kurmaya yönlendirilir. Akademik bilgi, bu şekilde beceriye dönüşebilir. Okul tanımını “Tezgâhları, laboratuvarları, tarlaları, ahırları vb. olmalıdır. Amaç çocuklara bir sanat ve meslek öğretmek değil, yaparak öğrenmelerini sağlamak olmalıdır.” şeklinde yapan Dewey'in (Aktaran: Özür.2010) düşüncesi de gözlem ve yaşantı kurarak öğrenmeye dayanır. Bu düşünce bizi okul dışı etkinliklerin, öğrenme sürecinin çok önemli aşaması olduğu sonucuna götürür.

Nerede, Niçin ve Nasıl Öğrenme?

Akademik bilginin beceriye dönüşmesi, yeni trend okul dışı öğrenme ortamlarıyla gerçekleşebilir. Bu ortamlar MEB Okul Dışı Öğrenme Kılavuzu'nda açıklandığı gibi öğrencinin uygulama fırsatı bulacağı müzeler, bilim merkezleri olabileceği gibi doğal sit alanları veya teknoparklar da olabilir. Ders kazanımlarının işleniş planlanırken bu alanlardan nasıl yararlanılabileceği belirlenmeli ve hatta kurum ve kuruluşlarla ön görüşmeler yapılarak şekillendirilmelidir.

Öğrenme, kişinin keşfetmesi, tanıması ve benimsemesi ile kolaylaşır. Kazanım planlamasında, yakın çevreden başlayarak üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasiteyi keşfetme fırsatı sunulmalıdır. Öğrencilerin, alan deneyimlerine fırsat verilerek bitki ve hayvan türlerini öğrenmeleri sağlanmalıdır. Çevre araştırmaları ve uygulama ile öğrencilerin yaşadığı yerin yöresel özelliklerini, oyununu, folklorunu tanıyarak kültürel kimlik oluşturması sağlanabilir. Uygulamaların bir kısmı derslerle birlikte yapılırken bir kısmı da ders dışı etkinlikler olarak gerçekleştirilebilir.

Okul dışı öğrenmenin etkili uygulanabilmesi için iyi bir planlama kadar öğrencilerin, yapılacak gezi öncesinde bil-

gilendirilmeleri de önemlidir. Gidilecek yerin özellikleri, inceleme konuları, dikkat edilmesi gereken hususlar belirtilmeli, not almak için hazırlıklı gelmeleri açıklanmalıdır. Bu aşamada öğrencilerin görüş ve önerileri mutlaka alınmalıdır. Öğretmen de öğrenmeye yönelik olarak alanda sormak üzere sorularını önceden hazırlamalıdır. Gidilen alanda anlık gelişebilecek durumları fırsat eğitimine dönüştürebilir. Örneğin gitmiş olduğumuz kurum, oluşan bir olumsuzluk nedeniyle önceden randevu aldığımız saatten biraz gecikmeli olarak bizi kabul edebilecekse burada beklerken sabırlı olmak hatırlatılabilir.

Okul dışı öğrenmede konunun özelliğine göre bir gezi yeterli olabileceği gibi bazen de bir süreç gerekebilir. Örnekler üzerinden gidersek kütüphane tanıtımı ve kütüphanelerde uyulacak kuralların belirlenmesi bir uygulama ile gerçekleştirilebilir. Buna karşın peynir üretiminin araştırılması ise bir süreç gerektiren uygulamalar bütünü ile gerçekleşir. Bu konuda üniversite ile işbirliği yapılabilir. Alan ziyareti ile peynirin ham maddesi sütün hayvanlardan elde edilmesi için onların beslenme ve bakımından sağımına kadar olan aşamalar incelenir, uzmanlardan bilgi edinilir. Saklanma ve depolanma aşamaları öğrenilir. Sonra başka bir alan ziyareti peynir fabrikasına gerçekleştirilir. Dolayısıyla da birkaç geziye dayalı bir süreç takibi ile alanda öğrenme gerçekleşir.

Okul dışı öğrenme, öğrencinin keşfederek öğrenmesini desteklediğinden öğrenme konusunda daha cesur olmasını sağlar. Çeşitli zamanlarda yapılan araştırmalarda okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen etkinlikler, her öğrencinin kendi hızında bilgi edinmesine yardımcı olmakta, öğrenmeyi cesaretlendirmekte (Melber ve Abraham,1999) ve okuldaki eğitimi desteklemektedir (Gerber, Marek ve Cavello, 2001). Öğrenmenin en önemli unsurlarından yaş ve hazır bulunuşluk seviyesine uygunluk, öğrenilecek konunun birey için gerekliliği, okul dışı öğrenmeler için de geçerlidir. Gidilecek alan mümkünse önceden öğretmen tarafından ziyaret edilmeli, yetkililer ile görüşülmeli kazanıma uygunluğu tespit edilmeli, öğrenci yaş aralığı ve katılımcı sayısı hakkında bilgi verilmelidir.

Okul dışı öğrenmeler ile öğrenciler keşfedebilme ve başarıya hazzı yaşayarak özgüven kazanabilir. Kendini ifade edebilme yeteneğinin gelişimine destek verilebilir. Afyonkarahisar ilinde fen bilimleri ve okul öncesi öğretmenleri ile yapılan araştırmada fen bilimleri öğretmenleri okul dışı öğrenmelerin en çok öğrencilerin, bilişsel ve sosyo-duyuşsal gelişime katkı sağladığını ve öğrencinin sosyalleştirdiğini, okul öncesi öğretmenleri ise en çok bütün gelişim alanlarına katkı sağladığını belirtmişlerdir (Ocak,2018).

Sorunlara çözüm ararken takip edeceği aşamaları fark edebilir. Öğrenmenin keyifli ve eğlenceli olduğunu yaşayarak göreceği için yeni öğrenmelere karşı ilgili ve istekli olabilir. Yeni beceriler edinip merak sınırlarının gelişmesine yardım edilebilir. Bilgiyi soyut olmaktan kurtarıp, somut olarak alınıp özümsemesi sağlanabilir. Öğrenciler hem çok okuyup hem de çok gezerek okuduklarını uygulamalarla hayata geçirmenin daha başarılı sonuç vereceğini fark edebilirler.

Bütün bu bilgiler sonucunda diyebiliriz ki: “Yeni trend okul dışı öğrenmeler çocuk ve gençlerin daha güçlü adımlarla geleceğe yürümesini sağlayabilir.”

Semra YELKEN

İlkadım Kazım Orbay İlkokulu
Sınıf Öğretmeni

Araştırma sonuçları insanların, okuduklarının %10'unu, işittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, görüp işittiklerinin %50'sini, söylediklerinin %70'ini öğrenirken yapıp söylediklerinin ise %90'ını hatırladığını göstermiştir.

Kaynakça:

1. Hakan Saraç, "Türkiye'de Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yapılan Araştırmalar : İçerik Analizi Çalışması-Dumlupınar Üniversitesi", Kütahya Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, Yıl: 2017, Cilt 3 (2017), Sayı 2, 60-81.
2. İjlal Ocak ve Çağdaş Korkmaz, "Fen Bilimleri ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi", international Journal of Field Education, 2018, 4 (1), 18-38.
3. Kürşat Kaya, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching Makale No: 03 ISSN: 2146-9199 Cilt:6, Özel Sayı:1, Haziran 2017.
4. MEB Okul Dışı Öğrenme Kılavuzu, 2019.
5. Nazan Karakaş Özür, "Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Dışı Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi", Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt 18, Sayı 3, Aralık 2017.
6. Sırrı Akbaba, Öğrenme Psikolojisi, Yıl: 2012, Pegem Akademi.

ATMOSFERE DOKUNUYORUZ

Öğrencilerimize iklim ve hava olaylarını, meteorolojide teknolojik takip ve tahmin sistemlerini yerinde inceleme ve öğrenme fırsatını sunuyoruz.

EVİMİZ OKULUMUZ

ÇOCUKLAR, STEM VE EĞİTİM

21. yüzyıl çocuğunu eğitmek

Teknolojinin hızla geliştiği günümüz dünyasında doğduğu andan itibaren teknolojiye maruz kalan her birey, bu çağın şartlarına uyum sağlayabilmek için yeni bilgilerle kendini geliştirme ihtiyacı hissetmektedir (Chesloff, 2013). Bireyin ve dolayısıyla toplumun ihtiyaçlarının farkındalığı içerisinde kendini sürekli yenileyen eğitim kavramı ve eğitimsel hedefler, içinde bulunulan bu yüzyılda 21. yüzyıl becerileri olarak karşımıza çıkmaktadır (The Partnership for 21st Century Skills, 2013).

Bu kapsamda sayılabilecek işbirliği, problem çözme, bilgi okuryazarlığı, teknoloji kullanımı, hayat boyu öğrenme, yeniliklere açık olma, yaratıcılık, eleştirel düşünme, sorgulama gibi kazanımların çocuklara kazandırılması farklı disiplinlerarası yaklaşımların varlığını gerekli kılmaktadır (Silva, 2008). 21. yüzyıl becerilerini temel alarak oluşturulan farklı eğitim yaklaşımlardan biri, 2000'li yıllardan itibaren gündemde ön sıralarda yer alarak her yaşta çocuk için önemli bir öğrenme alanı oluşturan STEM yaklaşımıdır (Polat ve Bardak, 2019).

Merhaba STEM

Erken çocukluk döneminde çocukların çevresi ile etkileşimde bulunarak yaşamı boyunca gerekli olan bilgi ve becerileri elde etmesi ve ilköğretime hazırlanması beklenmektedir. Bu dönem çocukları büyük bir hayal gücüne sahiptir. Meraklı, araştırmacı ve sorgulayıcıdır. Sürekli günlük yaşamda karşılaştıkları olayların nedenleri ve sonuçları arasında ilişki kurmaya çalışır (Aktaş Arnas, 2003).

Yaşamın sihirli yılları olarak da adlandırılan bu dönem insan yaşamının temelini oluşturan bir dönemdir (Oktaş, 2007). Diğer taraftan, 1-4 yaş arasında gelişen erken matematik becerilerinin gelecekteki öğrenmeler için önemli bir belirleyici olduğu ve erken matematik becerilerinin erken okumaya göre gelecekteki akademik başarı hakkında yüksek bir yordama gücü olduğu görülmektedir (Duncan ve diğ.; Chesloff, 2013).

Erken matematik becerilerinin desteklenmesi için çocukların plan yapma, izleme, kontrol etme ve değerlendirme gibi süreçleri içeren mühendislik becerilerine de sahip olması gereklidir (Akgündüz ve Akpınar, 2018). Dolayısıyla, erken çocukluk döneminde nitelikli bir erken öğrenme çevresinin ve okul öncesi eğitimin gerçekleştirilebilmesi için 21. yüzyıl becerileri kullanılarak fen ve matematiğin mühendislik ve teknoloji ile harmanlanarak ürüne dönüştürülmesini içeren STEM yaklaşımının kullanılmasının gerekliliği görülmektedir (Campbell vd, 2018; Bybee, 2010).

İlgili literatür incelendiğinde,

McClure ve arkadaşları (2017), STEM eğitimi olmadan yapılan bir eğitimle yetişen çocukların yaşatlarını yakalama konusunda büyük zorluklar yaşayacaklarını belirtmiştir. Abanoz ve Deniz (2019)'in yaptıkları deneysel çalışmada, deney grubundaki çocukların bilimsel süreç becerileri ölçeği ön test son test puanları arasında STEM yaklaşımına uygun olarak hazırlanan fen etkinliklerinin tahmin, çıkarım, bilimsel iletişim kurma, sınıflama, gözlem ve ölçme becerileri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yaratacak düzeyde etkili olduğu belirtilmiştir.

Akgündüz ve Akpınar'ın (2018) okul öncesi dönem çocukları ile gerçekleştirdikleri STEM çalışmasının bulguları arasında çocukların etkinlikler sırasında karşılaştıkları sorunları çözmek için farklı stratejiler geliştirdikleri, çözümlerini test ettikleri ve bu sayede bilimsel süreç becerileri arasında yer alan tahmin, gözlem ve çıkarım süreçlerinin geliştiği görülmektedir. Cotabish ve diğ. (2013), STEM eğitim programına bir yıl boyunca devam eden ilkökul çocukları üzerinde gerçekleştirdikleri deneysel çalışma ile deney grubunda yer alan çocukların bilimsel süreç becerilerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Okulöncesi STEM eğitimi örnekleri

STEM malzemeleri içerisinde oldukça önemli bir yeri olan su-kum oyunu etkinlikleri ile su-kum havuzları oluşturmak, bardak, şişe gibi araçlar kullanılarak çocuklara doğal bir deney ortamı yaratmak, çocukların matematikle tanışmasını sağlayarak bilimsel süreç becerilerini geliştirir (STEM Teaching Guide, 2013).

Kâğıt ve plastik bardaklar ile kule yapmak, çocukların mühendislik ve matematik becerilerini geliştiren eğlenceli bir oyundur. Aynı zamanda süreç sonucunda çocukların kulelerin boyunu ölçerek ürünlerini test etmesine imkân vermesi açısından önemlidir. Yine çocuklarla beraber mahalle bakkalını ya da manavını keşfetmek, çocuklara tatmadıkları yiyeceklerin tadını tattırmak, tahminlerde bulunmalarını sağlamak, yiyeceklerin parasını ödemek, para üstünü almak, kart kullanmak, kilogram ile ölçüm yapmak gibi eğlenceli deneyimler ile bilim ve matematik becerilerinin gelişmesini sağlayacaktır (Uyanık Balat ve Gülşen, 2017).

Blok merkezinde oynanan yapı inşa oyunları ile çocukların tasarım yapmak için zihinsel olarak odaklanması ve hazırladığı ürünün sorunlarını belirleyip çözmesi için test etmesi sağlanarak mühendislik becerilerinin keşfedilmesi sağlanabilir. Metre kullanılarak yapının uzunluğunun belirlenmesi ya da dinamometre kullanılarak yapının tepe noktasına ulaşılması yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Benzer şekilde doğa yürüyüşleri planlamak, çocuklarla beraber pişirme aktiviteleri yapmak iyi bir planlama ile eğlenceli birer STEM etkinliğine dönüştürülebilir (Pehlivan ve Uluyol, 2019).

Sonuç Yerine...

Görüldüğü üzere, okul öncesi dönem çocukları ile STEM uygulamaları yapabileceğimiz pek çok fırsat vardır. Erken dönemlerde bu fırsatların yakalanarak çocukların bu tür eğitim etkinliklerine katılmalarını sağlamak onların hem yeteneklerinin keşfedilmesini hem de bilimsel düşünebilen, özgün, yaratıcı ve 21. yüzyıl becerilerine sahip bireyler olarak yetişmelerini sağlayacaktır. Unutmayalım ki yarının mühendisleri bugün blok merkezinde evler köprüler kuruyor; yarının bilim insanları şu an fen merkezinde böcekleri, ağaç kabuklarını, yaprakları inceleyerek saha araştırmaları yapıyor...

Büşra KURT
Sofular İlkokulu
Okul Öncesi Öğretmeni

Kaynakça

1. Abanoz T. & Deniz Ü. (2019). Stem Yaklaşımına Uygun Fen Etkinliklerinin Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisinin İncelenmesi, Turkish Studies Educational Sciences, 14(6), 2787-2802.
2. Akgündüz, D. & Akpınar, B.C. (2018). Okul Öncesi Eğitimde Fen Eğitimi Temelinde Gerçekleştirilen STEM Uygulamalarının Öğrenci, Öğretmen ve Veli Açısından Değerlendirilmesi, Yaşadıkça Eğitim, 1, 1-26.
3. Aktaş Arnas, Y. (2003), Küçük Bir Bilim Adamı Yetiştirmenin İlk Adımları, Çocuk ve Aile, Ekim, 42-46.
4. Bybee, R. W. (2010). What is STEM education? Science, 329(5995), 996-996.
5. Campbell, C., Speldewinde, C., Howitt, C. & MacDonald, A. (2018). STEM Practice In The Early Years, Creative Education, 9, 11-25.
6. Chesloff, JD. (2013). Stem Education Must Start In Early Childhood, Education Week, 32(23), 27- 32.
7. Cotabish, A., Robinson, A., Dailey, D. & Hughes, G. (2013). The effects of a STEM Intervention on Elementary Students' Science Knowledge and Skills. School Science and Mathematics, 113(5), 215-226.
8. Duncan, G.J., Dowsett, C. J., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A.C., Klebanov, P. & Japel, J. (2007), School readiness and Later Achievement. Developmental Psychology, 43(6), 1428- 1446.
9. McClure, E. R., Guernsey, L., Clements, D. H., Bales, S. N., Nichols, J., Kendall-Taylor, N., & Levine, M. H. (2017). STEM starts early: Grounding Science, Technology, Engineering, And Math Education In Early Childhood. New York: The Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop.

10. Oktay, A. (2007).Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. İstanbul: Epsilon
11. Pehlivan, K. & Uluyol, Ç. (2019). STEM ve Eğitimde Uygulama Örneklerinin İncelenmesi, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(23), 848-861.
12. Polat, Ö. & Bardak, M. (2019). Türkiye'de Erken Çocukluk Döneminde STEM Yaklaşımı, International Journal of Social Science Research, 8(2), 18-41.
13. Silva, E. (2008). Online Discussion of Measuring Skills for the 21st Century, Education Sector Report.
14. Stem Teaching Guide (2013). Boston Children's Museum. Erişim adresi: <https://www.bostonchildrensmuseum.org/steamfamily-workshops>
15. Uyanık Balat, G. & Günşen, G. (2017). Okul öncesi Dönemde STEM Yaklaşımı. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(42), 337-348.

ÖZEL ÇOCUKLAR DA STEM'Lİ

Eğitim ortamları yapısal değişkenler içerir. Öğrenmenin sağlanmasında bireysel özelliklerin dikkate alınması uyum sorunlarını azaltarak davranış değişimlerini destekleyici etki yapar. Fen bilimleri dersi amaçları düşünüldüğünde çağımız bilgi ve teknolojilerinin kullanılması gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Bu amaçla bilginin ürüne dönüştürülmesinde farklı yaklaşımlara ihtiyaç duyulmakta, bu ihtiyacı STEM yaklaşımının karşılayacağı düşünülmektedir; ancak her birey farklı özelliklere sahiptir ve bazı bireylerin özel desteklere ihtiyacı bulunmaktadır. Peki fen bilimleri derslerinde STEM yaklaşımı kullanarak özel bireylerin öğrenmelerini destekleyebilir miyiz?

Özel Bireylerde Eğitim

Kaynaştırma eğitimi, özel ihtiyaçlara sahip bireylerin, gerekli destekleri alarak normal gelişime sahip akranlarıyla aynı sınıflarda eğitim almalarıdır. Özel eğitim uygulamaları kullanılan bireyler bu şekilde örgün ve yaygın eğitimlerine devam etmektedir (MEB, 2006, md.23). Özel eğitim ihtiyacı bulunan öğrenciler adına en az kısıtlayıcı özellikteki eğitim ortamı, yetersizliği bulunmayan yaşlarla eğitim görülen normal sınıftır. Başka bir deyişle kaynaştırma sınıfıdır (MEB, 2010). Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] tarafından özel eğitim gerektiren bireyler, gelişimsel, eğitimsel ve kişisel yeterlilikleri bakımından akranlarından anlamlı farklılıklar gösterir (MEB, 2018, md.4). MEB -Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Fen Bilgisi Dersi Özel İhtisas Komisyonu- tarafından vizyon "bireysel farklılıklar ne olursa olsun, bütün öğrencilerin fen ve teknoloji okur-yazarı olarak yetişmesi" şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2005). Bu nedenle kazanımların belirlenmesinde bireysel farklılıkların, sosyal, akademik, zihinsel ve bedensel özelliklerin dikkate alınması önemlidir. Öğrencilerdeki öğrenme hedeflerinin gerçekleştirilmesinde özel taktiklere, daha çok zamana ve onlara özel olarak hazırlanan öğretim programlarına yer verilmesi (Topsakal, 2005) gerekir.

STEM Eğitimi Nedir?

Gün geçtikçe bilim ve teknolojinin ilerlemesi, fen ve teknolojinin hayatın tüm alanlarında kendini göstermesi, çağımız bilgi ve teknolojisinde toplumların geleceğinde fennin taşıdığı önemli rolü ortaya koymaktadır (MEB, 2006). 2018 yılı fen dersi öğretim programında, fen ve mühendislik uygulamalarına girişimcilik ifadesi eklenerek "Fen, Mühendislik ve Girişimcilik Uygulamaları" adıyla bir çatı ünite oluşturulmuştur (MEB, 2018). Bu doğrultuda çağa uygun eğitimin alınmasında en büyük önemi STEM eğitiminin taşıdığı söylenebilir (Özçelik ve Akgündüz, 2018, s.335). STEM kelimesi; İngilizcedeki science, technology, engineering ve mathematics kelimelerinin ilk harflerinin birleşmesiyle oluşmuştur (National Science and Technology Council [NST], 2013). Uluslararası platformlarda STEM olarak geçen bu kısaltma ülkemizde FeTeMM, BilTeMM veya STEAM şeklinde de karşımıza çıkmaktadır.

Öğrencilere Neden STEM Eğitimi Vermeliyiz?

Günümüzde bireylerin sahip olması gereken yeterlikler artmakta, bütünleşik yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır. STEM eğitimi alan kişiler; kendine güvenen, mantıklı, problem çözen, yenilikçi yaratıcı, fen ve teknoloji okuryazarı kişilerdir (Morrison, 2006). Yapılan araştırmalarda STEM etkinliklerinin öğrenci başarısını artırıcı etki yaptığı (Ceylan ve Özdilek, 2015; Güzey, Moore, Harwell & Moreno, 2016), fen derslerinde yapılan STEM eğitiminin öğrencilerin ilgisini çektiği, tutum ve becerilerinde artış neden olduğu (Yamak, Bulut ve Dündar, 2014), akran öğrenmesine yardımcı olarak 21.yy. becerilerini kazandırdığı ve yetenekleri geliştirdiği (Şahin, Ayar ve Adıgüzel, 2014) görülmektedir.

Özel Çocuklarda STEM Eğitiminin Önemi

Kaynaştırma eğitimiyle ilgili araştırmalarda yetersizliği bulunan öğrencilerin fen dersini öğrenmeleri için derslerde gündelik yaşamla ilişkilendirmeler yapılması (Salend, 1998) bilişsel performansına uygun stratejiler kullanılması (Brigham, Scruggs & Mastropieri, 2011) araç-gereç ve yöntem seçimine dikkat edilmesi (Scruggs, Mastropieri & Boon, 1998) ve fen eğitiminin eğitimin bir parçasına dönüştürülmesi (Melber, 2004) gerektiği belirlenmiştir. Bu doğrultuda özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde de STEM yaklaşımı önemli görülmektedir (Jolly, 2009; Kanlı ve Özyaprak, 2015; Özçelik ve Akgündüz, 2018). Üstün/özel yetenekli öğrencilerin STEM gibi bütünleşik yapıya sahip bir öğretimle matematik ve fen kavramlarını beraber düşünmeleri, doğru çözüm süreçleri ortaya koyarak problemleri yaratıcı düşünmeyle çözmelerini sağlamaktadır (Kim, Roh & Cho, 2016).

Bu konuda MEB özel öğretim kurumları genel müdürlüğü tarafından "Kazanım Merkezli STEM Uygulamaları" adlı kitapçık hazırlanmış, örnek STEM uygulamalarına yer verilmiştir. Kitapçıkta yer alan örneklerden biri aşağıdaki gibidir.

Örnek STEM Etkinliği: Havanın Gücü (MEB, 2019; 7-12)

Araç Gereçler: Plastik şişe, 4 adet plastik şişe kapağı, 1 adet balon, 1 adet pipet, ahşap çubuk, bant/silikon

Güvenlik Önlemleri: Pet şişe üzerinde işaretlenen yerlerin delinmesinde gerekli güvenlik önlemleri alınacaktır.

Yapılışı:

Ağız kapalı plastik su şişesi yan yatırılır. Araba yapmak için şişenin alt kısmında kalan tekerlek olacak yerler kalemle işaretlenir. İşaretlenen yerler öğretmen yardımıyla karşılıklı gelecek şekilde delinir. Açılan deliklerden çöp şişler geçirilir. Çöp şişlerin ucuna şişe kapakları takılarak tekerlekler yapılmış olur. Pet şişenin tabanı ve üste tam ortaya gelen kısma da delik açılır. Bu deliklerden pipet geçirilir. Pipetin üstte kalan ucuna şişirilmiş balon bağlanır. Balon bağlanırken hava kaçırmamasına dikkat edilir. Bu sırada balon bağlı pipetin diğer ucu hava kaçırmaması için elle tutularak tıkanır. Öğrenci tarafından tasarlanmış olan aracı, pipetin tutulduğu yerden bırakıldığında hareket ettiği görülür.

Öneriler

- Sadece normal gelişime sahip bireylerle sınırlı kalmadan kaynaştırma/özel eğitim gereksinimi duyan öğrencilerde de STEM çalışmalarının kullanılmalıdır.
- Fen bilimleri dersi başta olmak üzere tüm derslere entegre edilmiş disiplinler arası STEM etkinlikleri hazırlanmalı, ders uyarlamaları yapılmalı, belirli bir standarda ulaşılmalıdır.
- Aile ilk eğitim ortamıdır ve okul aile işbirliği önemlidir. Ortak

paydalarla buluşarak özel ihtiyacı olan bireylere oyun temelli STEM uygulamaları yapılarak gelişimine destek olunmalıdır.

- Derslerde kullanılan eğitim yöntem ve tekniklerde STEM desteğinin alınması, STEM etkinliklerine ayrılan zamanın artırılarak özel bireylerin gelişimlerinin desteklenmesi önem taşımaktadır.
- Okul dışı eğitim ortamlarından faydalanılmalı, okul şenlikleri, yaz okulları, robotik atölyeler ve bilim merkezleri gibi ortamlarda bireylere imkan tanınmalıdır.

Gizem BEŞİKTEPE

Asarcık-Emirmusa Ortaokulu
Fen Bilimleri Öğretmeni

Kaynakça

1. Brigham, F. J., Scruggs, T. E. & Mastropieri, M. A. (2011). Science education and students with learning disabilities. *Learning Disabilities Research & Practice*, 26 (4), 223-232. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5826.2011.00343.x>
2. Ceylan, S. ve Özdilek, Z. (2015). Improving a sample lesson plan for secondary science courses within the STEM Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 177, 223-228.
3. Güzey, S. S., Moore, T. J., Harwell, M. & Moreno, M. (2016). STEM integration in middle school life science: Student learning and attitudes. *Journal of Science Education Technology*, 25 (4), 550-560.
4. Jolly, J. L. (2009). The National Defense Education Act, Current Stem Initiative, and the Gifted. *Gifted Child Today*, 32 (2), 50-53.
5. Kanlı, E. ve Özyaprak, M. (2015). STEM Education For Gifted And Talented Students in Turkey. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 1-10.
6. Kim, M.K., Roh, I.S. & Cho, M.K. (2016). Creativity of Gifted Students in an Integrated math-science instruction. *Thinking Skills and Creativity*, 19, 38-48. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2015.07.004>
7. Melber, L. (2004). Inquiry for everyone: Authentic Science Experiences For Students With Special Needs, *Teaching Exceptional Children Plus*, 1 (2).
8. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). *Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı*, Ankara: Milli Eğitim.
9. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*, Ankara: Milli Eğitim.
10. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2010). *İlköğretim Okullarındaki Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi*, Ankara: Milli Eğitim.
11. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*, Resmî Gazete Sayı:30471. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/09101900_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeliği_07072018.pdf
12. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2019. *Kazanım merkezli STEM uygulamaları*. Ankara: Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü. https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_01/29164143_STEM_KitapYk.pdf
13. Morrison, J. S. (2006). Attributes of STEM education: The students, the academy, the classroom. *TIES STEM Education Monograph Series*. Baltimore: Teaching Institute for Excellence in STEM.
14. National Science And Technology Council (NST). (May 2013). *The federal science, technology, engineering, and mathematics (STEM) education 5-year strategic plan*. Committee on STEM Education National Science and Technology Council. https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/microsites/ostp/stem_stratplan_2013.pdf
15. Özçelik, A. ve Akgündüz, D. (2018). Üstün/Özel Yetenekli Öğrencilerle Yapılan Okul Dışı STEM Eğitiminin Değerlendirilmesi, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 334-351. DOI: 10.24315/trkefd.331579
16. Salend, S. J. (1998). Using An Activities-Based Approach to Teach Science to Students with Disabilities. *Intervention in School and Clinic*, 34 (2), 67-73. <https://doi.org/10.1177/105345129803400201>
17. Scruggs, T. E., Mastropieri M. A. & Boon, R. (1998). Science education for students with disabilities: A review of recent research. *Studies in Science Education*, 32 (1), 21-44. <https://doi.org/10.1080/03057269808560126>
18. Şahin, A., Ayar, Ayar, M. C. ve Adıgüzel, T. (2014). Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik İçerikli Okul Sonrası Etkinlikler ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14 (1), 1-26. DOI: 10.12738/estp.2014.1.1876
19. Topsakal, S. (2005). *Fen ve Teknoloji Öğretimi*, Ankara: Nobel Akademisi.
20. Yamak, H., Bulut, N. ve Dündar, S. (2014). 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Becerileri ile Fene Karşı Tutumlarına FeTeMM Etkinliklerinin Etkisi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (2), 249-265.

OTİZM VE UZAKTAN EĞİTİM

Dünyayı etkisi altına alan covid – 19 salgını insan yaşantısında birçok alışkanlığın değişmesine sebep oldu. Sosyal yaşantı, çalışma şekilleri ve eğitim süreçlerinde alışılan düzenin dışında değişiklikler yaşandı. Ülkeler salgının yayılımını önlemek adına çeşitli önlemler uygulamaya başladı. Ülkemizde de çeşitli kararlar alındı ve hızlı bir şekilde uygulamaya konuldu. Okullarda örgün eğitime ara verilmesi ve eğitim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yöntemleriyle devam etmesine karar verildi.

Uzaktan eğitim, sınıfta yapılan etkinliklerin bazı sınırlılıklar nedeniyle yapılamaması durumunda öğretim faaliyetlerinin farklı ortamlar yoluyla bir merkezden sağlandığı bir yöntemdir (Alkan, 1987). Bazı yazılımlar kullanılarak eş zamanlı olarak yapılacağı gibi videolar ve çeşitli içeriklerle eş zamansız şekilde de yapılabilir. Milli Eğitim Bakanlığı da eğitim bilişim ağını (EBA) ve devlet televizyonunu kullanarak bu süreci başlattı ve sürekli güncelleyerek eğitim öğretim faaliyetlerinin devam etmesini sağladı. Her sınıf ve kademeye yönelik içerikler, ders anlatımları ve uygulamalar ile süreci yönetiyor. Otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan öğrenciler içinde çeşitli içerikler,

uygulamalar ve ders anlatımları da bu platformlarda erişime açılmıştır. Bu yazıda ise genelde yürütülen bu çalışmaların dışında uzaktan eğitim sürecinde OSB olan öğrenciler ve aileleri için daha başka neler yapılabilir, neler uygulanabilir sorularına cevap aranmıştır.

OTİZM NEDİR?

Otizm spektrum bozukluğu nörogelişimsel bir bozukluk olarak tanımlanmaktadır. Sosyal iletişim ve etkileşimde yetersizlik, sınırlı yinelenen tekrarlayıcı davranışlar temel özellikleri olarak belirtilir (Vural, 2007). Günümüzde son yapılan araştırmalarda 54 çocukta 1'inde görüldüğü söylenmektedir ve bu istatistiğin her yıl artmaya devam ettiği gözlenmektedir (Amaral, Schumann ve Nordahl, 2008; Maenner vd., 2020). OSB neden kaynaklanır bilinmemekle birlikte etkili yardımın sürekli ve planlı uygulanan özel eğitim olduğu bilinmektedir. Bu çocukların okullara gelemediği yüz yüze eğitimin yapılamadığı bu süreçte eğitimlerinin desteklenmesi için neler yapılması gerekir? Öğretmen, veli ve öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinin getirdiği teknolojik gelişmelere uyum sağlamları nasıl olacaktır? Canlı ders, dijital öğrenme, bilgisayar destekli öğrenme, mobil öğrenme gibi kavramlar ve uygulamalar OSB olan öğrencilerin eğitiminde nasıl kullanılabilir? Bu süreçte otizmliler de eğitimlerine devam etmesi toplumun bir üyesi olarak diğer akranları gibi eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanmaları sağlanmalıdır.

Bu nedenle ilk olarak bu alanda çalışan öğretmenlerin ve uzmanların uzaktan eğitim süreci ile hayatımıza giren bu teknolojik gelişmelere hazır olması gerekmektedir. Bilgisayar tabanlı öğrenme, mobil öğrenme, eğitim amaçlı uygulamalar, sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik, web 2.0 araçları ve dijital öğrenme materyalleri konularında bilgi sahibi olmak her öğretmenin olduğu gibi bu alan öğretmenlerinin de görevi haline gelmiştir. Yaşadığımız süreç öğretmenlere büyük sorumluluklar yüklemiştir. İçerik oluşturma, içeriklerin öğrenciler için uygunluğunu denetleme, alınan kazanımlarla yapılacak uygulamaların arasında ilişki kurma ve her öğrencinin bireysel hızına göre değerlendirmeler yapıp önlemler almak ve geri bildirim olarak yapılan uygulama ve etkinliklerin dönüşümlerini sağlamak gibi. Bu dijital öğrenme içeriklerini her öğrenci için hazırlanan bireysel eğitim programlarını dikkate alarak geliştirmek bu alan öğretmenlerinin ve uzmanlarının dikkat etmesi gereken ikinci önemli konudur.

Üçüncü olarak dikkat edilmesi gereken konu aile bilgilendirilmesi ve eğitimidir. Çünkü OSB olan bir öğrenciyle gerçekleştirilen uzaktan eğitim çalışmalarında, öğrencinin otizmden etkilenme durumuna göre destek verecek, yardımcı olacak birilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kişiler ise ev ortamında öğrencinin ailesi olacaktır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen aileyi yapılacak çalışmalar konusunda sürekli bilgilendirmeli ve destek sağlamalıdır. Aileye öğrenciyle çalışırken kullanılacak ipuçları, pekiştirici kullanımı hakkında bilgi verilmeli ve bunların doğru kullanılması sağlanmalıdır. Öğrencinin

ekran başında sıkılması, dikkatinin dağılması gibi durumlarda aile en etkin çözüme erişmek için öğretmene ulaşabilir olmalıdır. Ailenin bu süreçte etkin rol alması sağlandığında çocuk için belirlenen kazanımlarda başarı mümkündür. Aile ve eğitimci arasında kurulacak olumlu ilişki eğitimdeki başarıyı olumlu yönde geliştirecektir.

Dördüncü dikkat edilmesi gereken konu ise seçilecek ya da kullanılacak araç ya da uygulamanın öğrenciye ve amaca uygunluğudur. Otizmliler çocukların her biri farklı gelişim özelliklerine sahiptir. Otizmden etkilenme düzeyleri de farklılık gösterebilir. Hazırlanacak ve uygulanacak içerikte buna uygun olarak bireyselleştirilmelidir. Kullanılacak uygulama ya da yöntemin bilimsel altyapısı da incelenmeli ve kanıta dayalı olmasına dikkat edilmelidir. Alan yazında yapılan çalışmalara bakılınca dijital oyunların bilişsel gelişime, 3B animasyon karakterler içeren görsel materyallerin kullanıldığı teknoloji destekli uygulamaların sosyal etkileşim becerilerinin gelişimine katkısı olduğu gözlenmiştir (Töret, Özdemir, Gürel ve Suna, 2018). Yine videolar, artırılmış gerçeklik uygulamaları, sanal gerçeklik uygulamaları, interaktif sunumlar, dijital kitaplar, mobil ya da bilgisayar tabanlı oyun yazılımları, akıllı oyuncaklar, robotik araçlar gibi uygulamaların akademik ve sosyal beceri gelişimine destek verdiği yönünde yayınlar bulunmaktadır (Aricı ve Çiftçi, 2007; Bozkurt, 2014).

Bütün bu konular göz önüne alındığında OSB olan bireylerin uzaktan eğitim süreçlerine katılmalarında Milli Eğitim Bakanlığının EBA ve EBATV üzerinden oluşturduğu platformlar dışında yine Bakanlık tarafından geliştirilen "Özelim Eğitimdeyim" mobil uygulaması, "İçimizdeki Hazine" uygulaması kullanılabilir. Tohum Otizm Vakfının geliştirdiği mobil uygulamalar kullanılabilir. Yukarıda belirtilen uygulama ve yöntemlere göre geliştirilen araçlar kullanılabilir. Dikkat edilmesi gereken temel nokta kullanılacak içeriğin öğrenciye uygunluğu, öğretmenin uygulamaya hakim olması, ailenin uygulamaya ulaşabilmesi ve gerekli desteği verebilmesidir.

Onur ŞİRİN

Fahriye Kemal Kızılot Özel Eğitim Uygulama Okulu
Özel Eğitim Öğretmeni

Kaynakça

1. Vural, İ., (2007). SOS Otizm ve İletişim Problemi Olan Çocukların Eğitimi, İstanbul: Evrim Yayınevi, 2. Basım.
2. Arıcı, N. ve Çiftçi, S., (2007). Bilgisayar Destekli Uzaktan Eğitimde Log Kayıtlarının İncelenerek Analiz Edilmesi, e – Journal of New World Sciences Academy, 2(4), 322 – 333.
3. Bozkurt, A., (2014). Homo Ludens: Dijital Oyunlar ve Eğitim. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5(1).
4. Karademir Coşkun, T., & Alper, A. (2019). Dijital Öğrenme Materyalinin Özel Eğitimde Kullanımı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 20(1), 119 – 142.
5. Töret, G., Özdemir, S., Gürel – Selimoğlu, Ö., & Suna, E. H. (2018). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan ve Tipik Gelişim Gösteren Çocukların Üç Boyutlu Animasyon ve Canlı İnsan Model Video Materyalleri Üzerinde Yüz İşlemlerinin Karşılaştırılması, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 19(3), 553 – 576.
6. Amaral, D. G., Schumann, C.M. & Nordahl, C.W. (2008). Neuroanatomy of Autism. Trends in Neurosciences, 31(3), 137-145.

BAĞIMSIZ YAŞAMA BİR ADIM DAHA YAKLAŞMAK

Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilerde Beceri Öğretimi

Öğrencilerin günlük yaşamlarında başka birinin yardımına gereksinim duymadan, kendi kendilerine yetebilir hale gelmeleri, bağımsız olmaları eğitimin ortak hedefidir (Rafferty, 2010). Okullarda sürdürülen eğitim-öğretim etkinlikleri ile öğrencilere günlük hayatlarında kullanabilecekleri bilgi ve beceriler öğretilmektedir ve öğrenciler toplumsal hayata hazırlanmaktadır. Bu durum zihinsel yetersizliği olan öğrenciler için de aynıdır (Özak & Avcıoğlu 2012).

Zihinsel yetersizliği olan öğrencileri toplum hayatına hazırlayabilmek için onlara bağımsız yaşam becerilerini kazandırmak gerekmektedir. Literatürde bağımsız yaşam becerilerinin; mesleğe hazırlık becerileri, uyum becerileri, seyahat becerileri, mesleki beceriler, serbest zaman becerileri, günlük yaşam becerileri gibi becerilerden oluştuğu görülmektedir. (Cavkaytar, 2005; Varol, 2005). Günlük yaşam becerileri ise ev içinde ve dışında öğrencilerin bağımsız bir şekilde yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan tüm becerilerdir (Varol, 2005). Zihinsel yetersizliği olan öğrencileri bu becerilerde bağımsız hale getirmede etkili yöntemleri kullanmak kritik öneme sahiptir.

Yanlışsız Öğretim Yöntemleri

Normal gelişim gösteren öğrenciler, toplum hayatında bağımsız olarak yaşamak için gerekli olan becerileri çoğunlukla çevrelerindeki kişileri model alarak edinirken, zihinsel yetersizliği olan öğrencilerde durum farklılaşmaktadır (Aykut & Varol 2007). Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler toplum hayatında bağımsız yaşamak için gerekli olan becerileri edinmede güçlük yaşayabilmektedirler. Bu noktada zihinsel yetersizliği olan öğrencilere, beceri kazandırmada etkili öğretim yöntemlerinin kullanılmasına gereksinim vardır.

Yanlışsız öğretim yöntemleri zihinsel yetersizliği olan öğrencilere beceri kazandırmada kullanılan öğretim yöntemlerinden biridir (Tekin, 1999; Tekin-İftar, Kırcaali-İftar, 2004; Varol, 2005). Bu yöntemler, öğrenciye bir beceriyi ya da davranışı kazandırırken, öğrencinin hata yapmasını önlemeyi amaçlayan yöntemlerdir (Rasmussen & Çifci Tekinarslan, 2017). Yanlışsız öğretim yöntemleri iki grupta toplanmaktadır. Bunlar tepki ipuçlarının kullanıldığı yöntemler ve uyarıcı ipuçlarının kullanıldığı yöntemlerdir.

Literatürde tepki ipuçlarının kullanıldığı yanlışsız öğretim yöntemleri şu şekilde ifade edilmektedir: (a) eş zamanlı ipucuyla öğretim, (b) ipucunun giderek azaltılmasıyla öğretim, (c) sabit bekleme süreli öğretim, (d) davranış öncesi ipucu ve silikleştirmeyle öğretim, (e) davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretim, (f) aşamalı yardımla öğretim, (g) ipucunun giderek artırılmasıyla öğretim, (h) artan bekleme süreli öğretimdir.

Öğretmen ve öğrenci arasındaki olumlu etkileşimi sağlama ve öğrencinin süreç içerisinde hata yapma düzeyinin düşük olması sebebiyle bu öğretim yöntemleri yetersizliği olan öğrencilere öğretim düzenlemesi yapılırken kullanılabilir (Tekin, 1999).

Örnek Bir Uygulama:

“Zihinsel yetersizliği olan öğrenciye düğme dikme becerisini kazandırmada eş zamanlı ipucu işlem süreci ile sunulan öğretimin etkililiği”

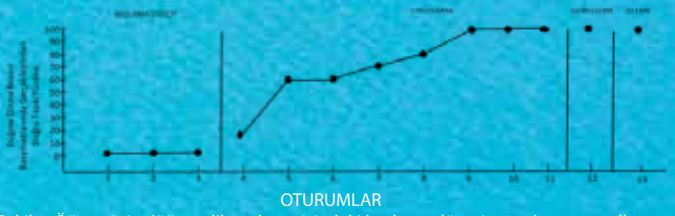
Günlük yaşam becerileri içerisinde pek çok beceri yer almaktadır. Bu becerilerden biri de düğme dikme becerisidir. Düğme dikme becerisi zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin yaşamlarında gereksinim duyacakları bir beceridir. Bu çalışma kapsamında zihinsel yetersizliği olan bir öğrenciye düğme dikme becerisini eş zamanlı ipucu işlem süreci ile kazandırmanın etkililiğine, bu becerinin kalıcılığında, genellenmesinde bu işlem sürecinin etkili olup olmadığına bakılmıştır.

Çalışmanın uygulamacısı özel eğitim alanında lisans ve yüksek lisansını tamamlamış özel eğitim öğretmeni. Çalışmanın katılımcı öğrencisi ise 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Samsun ilinde, Özel Eğitim Uygulama Okuluna kayıtlı, 13 yaşında, orta düzeyde zihinsel yetersizliği tanısı almış erkek öğrencidir. Çalışmanın öğretim ve izleme oturumları okulun 4-A sınıfında, genelleme oturumu ise öğrencinin evinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada hem öğretmen hem de öğrenci için aynı materyaller kullanılmıştır.

Öğrencinin düğme dikme becerisindeki başlama düzeyi belirlenirken tek fırsat tekniği kullanılmıştır ve üç kez veri alınmıştır. Öğrencide başlama düzeyi verisi alındıktan sonra eş zamanlı ipucu işlem sürecinin kullanıldığı öğretim oturumlarına geçilmiştir. Öğretim oturumlarında öğrenci ile birebir çalışılmıştır. Öğrenciye “düğmeyi dik” yönergesi verilmiştir. İpucu olarak ise “model olma” uygulanmıştır. Becerinin ilk basamağını önce öğretmen önündeki materyalleri kullanarak kendi gerçekleştirmiştir, ardından öğrenci kendi önündeki materyalleri kullanarak beceri basamağını gerçekleştirmiştir.

Öğrencinin kontrol edici ipucuna doğru tepki göstermesi betimlenerek pekiştirilmiştir. Öğrenci yanlış tepkide bulunduğu basamak öğretmen tarafından tekrarlanmıştır. Beceri analizindeki basamaklar tamamlanmaya değin süreç bu şekilde uygulanmıştır. Birinci öğretim oturumu dışında diğer öğretim oturumlarının başında günlük yoklama oturumları düzenlenmiştir. Yoklama oturumlarında da tek fırsat tekniği kullanılmıştır ve öğrencinin beceriyi bağımsız gerçekleştirdiği basamaklar ortaya konmuştur. Sonraki öğretim oturumlarında ise kontrol edici ipucu olan model olma bu veriye dayalı olarak uygulanmıştır. Öğrenci beceride bağımsız oluncaya değin süreç bu şekilde devam etmiştir.

Öğretimin sona ermesinden sonra, öğrencinin edindiklerini ne düzeyde koruduğunu belirlemek amacıyla öğrenci ile izleme oturumu gerçekleştirilmiştir. Bu oturum öğretimden 15 gün sonra öğretmen tarafından gerçekleştirilmiştir. Genelleme oturumu ise öğrencinin evinde babası varlığında gerçekleştirilmiştir. Öğretmen öğrencinin beceride bağımsız olduğu videoyu babasına göndermiştir. Baba, o sıralama doğrultusunda öğrenci ile düğme dikme becerisinin genelleme oturumunu evlerinde gerçekleştirmiştir.

Şekil 1. Öğrencinin düğme dikme becerisindeki başlama düzeyi, uygulama, genelleme ve izleme oturumlarına ilişkin doğru tepki yüzdeleri

Çalışmanın başlama düzeyi, öğretim, genelleme ve izleme oturumları Şekil-1’de verilmiştir. Öğrenci başlama düzeyinde düğme dikme becerisini %0 düzeyinde gerçekleştirmiştir. Öğrenci altıncı öğretimin sonucunda düğme dikme becerisini %100 düzeyinde bağımsız gerçekleştirmiştir. Öğretimin sona ermesinden 15 gün sonra, öğrencinin düğme dikme becerisini % 100 düzeyinde koruduğu izlenimi elde edilmiştir. Ayrıca öğrencinin düğme dikme becerisini farklı ortama (öğrencinin evi), farklı kişiye (babasına) genellediği görülmüştür. Çalışma ile eş zamanlı ipucu işlem sürecinin zihinsel yetersizliği olan öğrenciye günlük yaşam becerisinin öğretiminde, edinim, izleme ve genellemenin sağlanmasında olumlu sonuçlar verdiğini ortaya konmuştur.

Sonuç olarak, zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bir öğrenciye, yanlış öğretim yöntemlerinden biri seçilerek, bir becerinin kazandırılması örneklenilerek yukarıdaki şekliyle açıklanmıştır. Zihinsel yetersizliği olan bir öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlarken, öğrenciye kazandırılması gereken daha pek çok beceri vardır. Burada önemli olan bu becerilerden, öğrenci için öncelikli gereksinimi olan becerilere karar verilmesidir ve bu becerilerin de etkili öğretim yöntemlerinin kullanımı ile öğrenciye kazandırılmasıdır.

Zihinsel yetersizliği olan öğrenciye gereksinimi olduğu bir beceriyi kazandırmak, onu bağımsız yaşama bir adım daha yaklaştırır.

Sevda GEVŞEK

İlkadım Özel Eğitim Uygulama Okulu
Özel Eğitim Öğretmeni

Kaynakça

- Aykut, Ç., & Varol, N. (2007), Zincirleme Becerilerin Kazandırılmasında İpucunun Sistematik Olarak Azaltılması İşlem Süreci İle Yapılan Beceri Öğretiminin Etkisi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27 (3), 221-238.
- Cavkaytar, A. (2005), Özel Gereksinimi Olan Çocuklara Öz Bakım Ve Ev İçerisindeki Becerilerinin Öğretimi, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özak, H., & Avcıoğlu, H. (2012), Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Okuma Becerilerinin Öğretiminde Bilgisayar Aracılığıyla Sunulan Eş Zamanlı İpucuyla Öğretimin Etkililiği, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12 (1), 33-50.
- Rafferty, L. A. (2010), Step-By-Step Teaching Students To Self-Monitor. Teaching Exceptional Children, 43(2), 50-58.
- Tekin, E. (1999), Yanlış Öğretim Yöntemleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 2(3), 87-102.
- Tekin-İftar, E., & Kırcaali-İftar, G. (2004), Özel Eğitimde Yanlış Öğretim Yöntemleri, Ankara: Nobel Basımevi.
- Uçar-Rasmussen, M., & Çiftçi-Tekinarslan, İ. (2017), Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Yemek Masası Hazırlama Becerisinin Öğretiminde Eş Zamanlı İpucuyla Sunulan Öğretimin Etkililiği, Education Sciences (NWSAES), 12(4), 147-162.
- Varol, N. (2005), Beceri Öğretimi ve Öz Bakım Becerilerinin Kazandırılması, Ankara: Kök Yayıncılık.

EĞİTİMDE YENİDEN YEŞEREN ÇINARLAR

Dünya hızla değişirken, okuryazar olmak sosyal hayatı tümüyle etkileyen en temel bilişsel becerilerden biridir. Okuryazarlık ve eğitim düzeyi, bireylerin toplumsal yaşantıda etkin olarak var olabilmesi, ülke ekonomisine ve kalkınmasına katkıda bulunabilmesi açısından önemli bir unsurdur. Bireylerin eğitim seviyeleri yükseldikçe toplumların gelişmişlik düzeyleri de o denli artmaktadır. Toplumunu oluşturan ailelerin, bilhassa ailede rol model olan annelerin eğitimi, gelecek neslin okuryazarlık düzeyini belirlemede önemli bir etkidir. Günümüzde okuryazar nüfus gittikçe artmakta iken okuma yazma bilmeyen nüfus da yadsınamaz düzeydedir. Ülkemizde okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin cinsiyetleri baz alındığında büyük çoğunluğunun kadın olduğu görülmektedir (Sayılan, 2012). TUIK 2018 verilerine bakıldığında da ülkemizde okuryazar olmayan 2 milyon 197 bin 257 kişi bulunmakta ve bu kişilerin 1 milyon 872 bin 141'ini kadınlar oluşturmaktadır. Okuma yazma bilmeyen kişilerin yüzde 85,2'sini kadınların oluşturduğu görülmektedir. Aile ve toplum baskısı, aşılamayan kültürel yargılar ile karşı karşıya kalan kadınlar Çocukluk dönemlerinde "Kız çocuğu okur mu?" yetişkin olduklarında ise "Bu yaştan sonra okuyup ta ne yapacaksın?" söylemleri arasında sıkışıp kalmışlar ve eğitimlerine ilk adımı dahi atamamışlardır.

Yüzde yüz okuryazar bir ülke haline gelmek, bireylere hayat boyu öğrenme fırsatları sunmak için ülkemizde okuma yazma bilmeyen yetişkinlere yönelik okuma yazma kursları açılmakta ve ulusal düzeyde okuma yazma seferberlikleri uygulanmaktadır. Bu kapsamda 8 Eylül 2008 ve 8 Eylül 2012 tarihleri arasında ülke genelinde Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve eşi Sayın Emine Erdoğan himayelerinde yürütülmüş olan "Ana-Kız Okuldayız" okuma-yazma kampanyası da kadınların ve kız çocuklarının eğitiminin toplum eğitiminde önemli bir yer kapladığını göstermektedir. Sonraki yıllarda da ülke genelinde hayat boyu öğrenme kapsamında, tüm halk eğitimi merkezlerinde okuma yazma faaliyetleri kursiyer sayısı şartı aranmaksızın devam etmiş ve okuryazar olmak isteyen yetişkinlerin istek ve ihtiyaçları, yaygın eğitim kapsamında açılan kurslarla karşılanmıştır. Yine Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nün 05.02.2018 tarih ve 2018/4 sayılı genelgesiyle ülkemizde okuma-yazma seferberliği başlatılmış ve bu şekilde okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin, özellikle de kadınların, okuma yazma öğrenerek topluma kazandırılması hedeflenmiştir.

Güçlü bir toplum için kendi ayakları üzerinde durabilen, üreten kadınların, sanattan spora, eğitimden ekonomiye toplumun her alanında var olmasının gerekli olduğunu söylemek mümkündür. Ülkemizde geçmişten günümüze kadar eğitimlerine ilk adımı atamamış, temel eğitimden yoksun kalmış kişiler için program çalışmaları yapılmıştır. 1980 yılından itibaren bu çalışmalar kapsamında yetişkinler için, 1. Kademe Okuma Yazma ve 2. Kademe Okuma Yazma Kursları olmak üzere iki aşamalı kurslar uygulamaya konulmuştur. "1. Kademe Okuma Yazma Kursu" okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin okuma yazma öğrenmelerini ve temel matematik becerileri kazan-

malarını, sosyal hayatlarında uyumlu, insanî değerlere sahip olmalarını temel felsefe olarak kabul etmektedir (MEB, 2018).

Sosyal Hayatta Gerekli Olan Becerileri Kazanabilmek İçin Okuma Yazma Kursları Yeterli mi?

Öğrenme yaşam boyu devam eden bir olgudur. Çağın gereklerine ayak uydurabilmek için gereken bilgi ve beceriler bireylere örgün eğitim yoluyla kazandırılmaktadır. "Milli Eğitim İstatistikleri-Örgün Eğitim" 2019 verilerine göre, Türkiye'de okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde, 9 milyon 394 bin 125 erkek ve 8 milyon 714 bin 735 kız olmak üzere toplamda 18 milyon 108 bin 860 öğrenci örgün eğitimden faydalanmaktadır. Fakat okul öncesi ile başlayıp yükseköğretim ile de devam eden örgün eğitimden, tüm bireyler faydalanmamaktadır. Örgün eğitim dışında kalan veya örgün eğitime devam eden bireylerin eğitim seviyelerini artırmak, onlara yaşam boyu öğrenme imkânları sunmak, toplumsal ve kültürel gelişimlerini desteklemek için Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesindeki Halk Eğitimi Merkezlerinde, çeşitli düzeylerde ve sürelerde hayat boyu öğrenme kapsamında faaliyetler yürütülmektedir (MEB, 2006).

Hayat boyu öğrenme, bireylerin yaşamları boyunca bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirirken aynı zamanda eğitim düzeyi, yaş, yer, zaman gibi sınırlılıkları da ortadan kaldırmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2002). Halk eğitim merkezlerinde hayat boyu öğrenme kapsamında verilen çeşitli kurslardan biri de okuryazarlık kursudur. Bu merkezlerin kuruluşundan itibaren okuryazar olmayan yetişkinler için okuma yazma kursları verilmektedir. Okuryazar olmayan yetişkinler, yaşam kalitelerinin artması için öncelikle halk eğitimi merkezlerinde açılan okuma yazma kurslarına katılmaktadırlar. Araştırmalar göstermektedir ki okuma yazma kurslarına katılan yetişkinlerin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır ve kadınlar sadece okuma yazma ve temel matematik becerileri kazanmak için değil, aynı zamanda günlük hayatta tek başına yapamadıkları, sorun yaşadıkları işleri yapabilmek için okuma yazma kurslarına gitmek istemektedirler. Toplumda okuryazar olmayan kadınlar, sosyal hayatlarında gerekli olan becerileri yerine getiremedikleri için bu noktada sorunlar yaşamaktadırlar (Gülgöz, 2003).

Hayat boyu öğrenme, bireylerin yaşamları boyunca bilgi, beceri ve yeterliliklerini geliştirirken aynı zamanda eğitim düzeyi, yaş, yer, zaman gibi sınırlılıkları da ortadan kaldırmaktadır.

Ülkemizde açılan okuma yazma kurslarında verilen temel okuma yazma ve temel matematik becerileri günlük yaşam için gerekli olan ön koşuldur ancak kadınların toplumda var olabilmeleri, sosyal yaşantılarında ayakları üzerinde durabilmeleri için gerekli olan becerilerin kazandırılmasında yeterli değildir (Gülgöz,2003). Sosyal hayatta gerekli olan becerilerin gelişmesi ise o becerilerin sıklıkla kullanılması ile mümkün olmaktadır (Yıldız, 2011).

Hayat Boyu Gerekli Olan Toplumsal Yaşam Becerileri Nasıl Kazandırılır?

Okuma yazma kurslarında, toplumsal yaşam becerilerinin kazandırılması amacıyla Samsun Terme Halk Eğitimi Merkezinde açılan 1. Kademe Okuma Yazma Kurslarından birinde, on kadın kursiyerle birlikte bir çalışma yürütülmüş ve kursiyerler gönüllü olarak kursa devam etmişlerdir. Kurs boyunca kadınlara temel okuma yazma, matematik becerileri kazandırmanın yanı sıra, ihtiyaç duydukları sosyal hayat becerilerini kazandırmak için uygulamalı eğitimler düzenlenmiştir. Yapılandırıcı yaklaşımla yürütülen çalışmada, kursiyerlere belirli aralıklarla bankamatik kullanımı, bankadan ve hastaneden sıra alma, araç plakaları yazma, telefon kullanımı, gazete okuma, mektup yazma gibi sosyal hayat beceri dersleri uygulamalı olarak öğretmen rehberliğinde verilmiştir. Ayrıca kursiyerlerin okuma hızlarının artması için "akran öğretimi" kapsamında, haftanın üç günü kurs sonrasında gönüllü okutmanlar eşliğinde yapılan okuma etkinlikleri ile kursiyerler sosyalleşmiş ve okuma hızları fark edilir düzeyde artmıştır.

Tüm bu uygulamalı eğitimlerin ardından, yıllardır biriktirdikleri anılarını kendi el yazıları ile yazan kursiyer on kadın, "Geç Kalmış Kalemler" adlı bir de anı kitabı çıkarmış ve 60-70 yaşlarında okuma yazmayı hayal edemezken bir kitabın ortak yazarı olmuşlardır. Bu "Geç Kalmış Kalemler" yerel basında, ulusal basında, T.V. programlarında yer almış ve toplumun her kesimine azim örneği olmuşlardır. Çalışma tamamlandığında kursiyerlerle yapılan görüşmeler ise kadınların özgüvenlerinin arttığını, kendilerini daha özgür ve mutlu hissettiklerini, çekinmeden istedikleri yere gidebildiklerini, kendi ayakları üzerinde durabildiklerini, yaşam kalitelerinin arttığını, ilkokulu da okumak istediklerini göstermektedir. Bu çalışma ile okuma yazma kurslarına, uygulamalı sosyal yaşam beceri derslerinin dâhil edilmesi ile daha etkili ve verimli öğrenme sağlanacağı görülmüştür.

Hacer KILIÇKIRAN
Terme Halk Eğitim Merkezi
Sınıf Öğretmeni

Kaynakça:

1. Avrupa Komisyonu. (2002). European Report on Quality Indicators of Lifelong learning. Fifteen quality indicators. European Commission, Directorate General for Education and Culture, brussels.
2. Gülgöz, S.(2003). İşlevsel Yetişkin Okuryazarlığı Programı Değerlendirme Araştırması, Anne Çocuk Eğitim Vakfı.
3. MEB (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü) (2018). Yetişkinler 1. Kademe Okuma Yazma Öğretimi Ve Temel Eğitim Programı, Ankara
4. MEB, (2006).Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği. Ankara. MEB
5. MEB. Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim (2018-2019) http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=361
6. Sayılan, F.(2012).Toplumsal Cinsiyet ve Eğitim: Olanaklar ve sınırlar, Dipnot, Ankara.
7. Türkiye İstatistik Kurumu(2018).Yetişkin Nüfusun Cinsiyet ve Okuryazarlık Durumu. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018
8. Yıldız, A.(2011). Kurslarda Okuma Yazma Öğreniliyor mu? Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 11 (1), 403-421.

EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: EBA

Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Yenilik ve Eğitim Teknolojileri (YEĞİTEK) Genel Müdürlüğü tarafından eğitim ve öğretimde fırsat eşitliği sağlamak, okullarda teknolojiyi geliştirmek için tasarlanmış, 2011-2012 eğitim öğretim yılında "Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi" adı ile başlamış çevrimiçi bir sosyal eğitim platformudur. 2015 yılı içerisinde de yenilenen tasarım ve eklenen yetenekler ile EBA sürüm-2 "EBA Ders" modülü ile uzaktan öğretim yönetim sistemi yeteneği kazanmıştır. Eğitimde fırsat eşitliği sağlayan Eğitim Bilişim Ağı kim için ne anlama gelmektedir?

Öğrenciler için: Dersleri destekleyen, sınavlara hazırlayan, sosyal paylaşım ortamı da sağlayan, çalışmaların izlenip sergilenildiği "Seni Tanıyan, Sana Özel" öğrenme ortamıdır. Öğretmenler için: Ders, soru, ödev, takip, mesleki gelişim, gruplar, canlı eğitimler ve dahası EBA'da...

Veliler için: Çocuklarının çalışmalarını konu performansı, kütüphane, raporlama vb. daha birçok başlık altında takip edebilirler.

Bakanlığımızın EBA İçeriklerine Ücretsiz Erişim Atağı:

MEB, GSM operatörleri ile protokol imzalayarak EBA kullanıcılarının her ay 3 GB'a kadar ücretsiz olarak içeriklere ulaşımını yıllardır sağlamaktadır. İçinde bulunduğumuz pandemi sürecinden dolayı sağlıklı kalmak için evlerde bulunduğumuz ve uzaktan eğitim sürecine girdiğimiz için kullanılan aylık ücretsiz kullanım kota miktarları 8 GB'a yükseltilmiştir.

Eğitimde Fırsat Eşitliği Sağlayan EBA'nın İçerik Başlıkları ve Özelliklerinden Bazıları

a. Sınıf ders vb. materyalleri: Okul Öncesinden 12. sınıfa kadar kapsamaktadır.

b. Canlı Dersler : Yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler için aktif durumdadır.

c. Performansına göre içerik: İçerik önerme sistemi, kişiselleştirilmiş öğrenme ortamı ve kişiye göre özelleşmiş bir arayüz seçeneği bulunuyor.

d. Eba Takvim: Öğrenciler etkinlikleri, ödevleri, yazılı sınavları, vb. veliler de çocuğunun etkinliklerini, çalışmalarını vb. takip edebilirler.

e. Mobil Kod uygulaması: Web, İOS ve Android platformları üzerinden öğretmen, öğrenci ve kodlama ile ilgilenen herkesin hizmetindedir.

f. Çalışmalar: Öğrencilere gönderilen çalışmalar görülür, yeni çalışma oluşturulabilir, tarihine, durumuna ve sınıfına göre filtreleyerek geçmiş ya da devam eden çalışmalar incelenebilir.

g. Eba Kütüphane: Video, ses dosyası, dergi, etkileşimli kitap ve uygulamalarının olduğu, eğitsel, genel kültür kapsamlı içerikler mevcuttur.

h. Depolama alanı: Öğretmenlere 10 GB, öğrencilere 1 GB'lık bir depolama alanı sunulmuştur.

i. Raporlar /Raporları: Öğretmenler gönderdikleri çalışmaların raporlarını çalışma ve öğrenci bazlı olarak görebilir, veliler de öğretmenin çocuğuna gönderdiği çalışmaların raporlarını detaylı olarak inceleyebilirler.

j. Akademi destek: Hedefi uygun planlama, detaylı analiz, akıllı öneriler, deneme sınavları ve dahası mevcuttur.

k. Siber Güvenlik: Teknolojinin doğru kullanımı, aile eğitimi ve oyunlara ulaşılabilirliktedir.

l. 444 0 632 (MEB): MEB danışma hattı sorularınız için 24 saat erişime açıktır.

m. www.eba.gov.tr: Daha fazlası bu adreste keşfedilmeyi bekliyor.

EBA' da Seni Tanıyan 2020 Dijital Dönüşüm Hamlesi

Milli Eğitim Bakanlığı EBA üzerinden, önce Suriye sınırında eğitime ara vermek zorunda kalınan okullardaki çocukların eğitimlerini yürüttü. Daha sonra Elazığ'da yaşanan deprem sonrası okulların tatil olmasıyla eğitim EBA üzerinden devam ettirildi. Pandemi sonrası ise MEB, dar zamanda daha büyük hamleler gerçekleştirdi. Bunlardan bazıları:

1. Milli Eğitim Bakanlığının gerçekleştirdiği protokol ile "Gri Ceviz Bilişsel Beceri ve Zihinsel Gelişim Platformu" uygulamasını ücretsiz olarak öğretmenin kullanımına açtı.
2. MEB, Salgın nedeni ile okullar tatil edildiğinde hızlı bir şekilde, zaman kaybetmeden 3 kanal, 674 öğretmen, 93 branş, 10 stüdyo, 1722 saatin üzerinde yayın ile Eba ders ve TRT Eba Tv uygulaması ile dünyada ilk sıralarda yerini almıştır.
3. TRT EBA TV ülkemize hitap edecek şekilde, ilkokul, ortaokul ve lise kanallarında ders, etkinlik yayınına başladı. Daha sonra da TRT EBA TV'de saat 20.00'de veli kuşağı devreye girdi.
4. 11 ve 12. sınıflar için akademik destek sağlandı.
5. Önce LGS (8) ve YKS (12) hazırlık öğrencilerine "canlı sınıf" dönemi uygulamasına geçildi. Daha sonra kademeli olarak diğer sınıflar da canlı dersler kapsamına alındı.
6. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ile öğrenci arasındaki mesafeyi ortadan kaldırarak etkileşimli ders işlenmesine imkan sağlayan canlı sınıf uygulamasına başlandı.
7. Teneffüs zamanı ile sanal müzeleri gezip keşfedebilir, okuma kitapları bölümünden ise seslendirilmiş çok sayıdaki kitaba ulaşabilir, dinleyebilirsiniz.
8. Canlı ders uygulamaları ile özel eğitim öğrencilerini de öğretmenleri ile buluşturdular.
9. "Bizden" bülteninden sonra "Bizden Kuşağı" ile veliler işleminde yetkin uzmanlarla bir araya getirildi.

EBA ile Eğitimde 4.0

Genel hatları ile eğitim tarihindeki -geçmişten günümüze- değişim ve dönüşümüne çok kısa göz atarsak:

- Eğitim 1.0: Doğal olarak tarım toplumunun ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte eğitimlerin gerçekleştirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır
- Eğitim 2.0: Eğitim kurumları bir fabrika, öğrenciler ise bu fabrikalarda üretilen ürünler olarak görülmeye başlanmıştır.
- Eğitim 3.0: Bu dönemin temelinde "kendi kendine öğrenme" olgusu ortaya çıktı. Dijital medyanın kullanılmasıyla internet başta olmak üzere sosyal medyanın kendisini eğitim sistemlerinde ağırlıklı olarak hissettirdiği dönem başladı.
- Eğitim 4.0: Anlamayı düzenleyen, araştırmayı tetikleyen, netice üretmeye dayalı, her yerde ve her zaman eğitim/öğrenim anlayışının hâkim olduğu, öğrencilerin kendi kabiliyet ve yeteneklerine uyarlanabilir eğitim sistemleri üzerinden kişiselleştirilmiş eğitimler sunan, öğrencileri eğitim sistemine uydurmak yerine sistemi öğrencilerin kabiliyet ve yeteneklerine göre şekillendirmek, öğrencilerin en uygun şekilde öğrenmeleri için web arayüzleri ve erişim sistemlerinin gerçekleştirildiği, sanal mentorların aktif olarak kullanılmasıdır. (Öztemel, 2018)

MEB Eba ile daima gelişen, mekandan bağımsız kişiselleştirilmiş eğitim anlayışı ile eğitimde 4.0'ı okullardan taşıyıp evlere taşımıştır. Etki gücü, hızı, kişi temelli, her zaman her yerde eğitim anlayışı ile EBA'nın geldiği noktayı sayısal veriler ortaya koymaktadır.

Sayılarla Uzaktan Eğitim, Parmaklarınızın Ucundaki Güç:

- Eba'da 900 milyondan fazla görüntüleme gerçekleşti.
- Eba mobil uygulaması 10 milyonun üzerinde indirildi.
- Dünyada eğitim alanında en çok ziyaret edilen 6. internet sitesi oldu.
- Dünya genelindeki tüm internet siteleri içinde 317. sıraya yerleşti.
- Eba Akademi Destek'ten (Üniversite) faydalanan öğrenci sayısı 800 bini geçti
- Türkiye'deki kamu internet siteleri arasında 1. genel internet siteleri içinde 12. sıraya yükseldi.
- eba.gov.tr'ye yaklaşık 2 milyar tıklama gerçekleştirildi. (Mayıs 2020)

Türkiye Güvenli Okullaşma ve Uzaktan Eğitim (SSDE) Projesi

Covid -19 salgını sürecinde uzaktan eğitim ile güvenli bir eğitim sağlamak ve bu durumdan güçlü bir şekilde çıkmak için Türkiye'nin eğitim sektörünü desteklemeyi hedefleyen Dünya Bankası finansmanı ile gerçekleştirilmesi planlanan bir projedir. Dijital eğitim platformu EBA ,18 milyon k-12 öğrencisi,1.1 milyon öğretmenin ihtiyaçlarını karşılamakta ve okulların kapanmasının bir sonucu olarak ta ek uzaktan eğitim hizmetlerine gereksinim duymuştur. MEB Uzaktan eğitim uygulaması hakkında SSDE Projesi kapsamında paydaşlardan (6000' den fazla) görüş ,geri bildirim, talep almıştır. Geri bildirim sürecinde çıkan ana konular:

1. Cihaz desteği,
2. İnternet /TV üzerinden canlı ders yayını için ücretsiz internet hizmeti,
3. Dijital okuryazarlığı arttırmak için öğretmenler, öğrenciler ve veliler için eğitim faaliyetleri,
4. Ebeveynlerin katılımını teşvik etmek,
5. Ulusal canlı ders programı,
6. Kırsal alanlarda artan internet erişimi,
7. İzleme ve değerlendirmeyi entegre etmek,

MEB bu yorumların çoğunu değerlendirmiş ve proje tasarımına entegre etmiştir. (SSDE Projesi , 2020) MEB, teknolojiyi eğitime başarılı bir şekilde entegre ediyor olması ile ufukta daha nice etkili başarılar, projeler öğrencilerimizi, gençliğimizi beklemekte, geleceğimizi güçlü hamlelerle şekillendirmektedir.

Kendin planla, kendin tasarla, kendini sına; tamamı MEB Eba'da...

Bülent KOCAMAN
Asarcık-Armutlu İlkokulu
Sınıf Öğretmeni

Kaynakça

1. Türkiye Güvenli Okullaşma ve Uzaktan Eğitim Projesi, Paydaş katılım planı ,Haziran 2020.
2. Öztemel, Ercan, Eğitimde Yeni Yönelimlerin Değerlendirilmesi ve Eğitimde 4.0, Üniversite Araştırmaları Dergisi, Nisan 2018, Cilt 1, Sayı 1, Sayfa: 25-30.
3. www.meb.gov.tr , http://fatihprojesi.meb.gov.tr www.eba.gov.tr erişim: 22.04.2020
4. https://tr-tr.facebook.com/tcmeb/erişim: 04.04.2020.

OKULLARDA SALGIN HASTALIKLARDAN KORUNMA

Okul çocuklarında enfeksiyon hastalıkları yaygın olarak görülmektedir. Zira okullar, çeşitli hastalıklara karşı bağışıklık kazanmamış, farklı yaşlarda çok sayıda öğrencinin birbiriyle yakın temas halinde olduğu, bulaşıcı hastalıkların yayılması için uygun ortamlardır. Diğer taraftan okullar, çocukların el yıkama ve diğer iyi hijyen uygulamalarını öğrenmelerine teşvik eden ideal ortamlardır.

Okul ortamında etkili iletişim ile iyi hijyen uygulamaları ve diğer stratejiler, sadece öğrencileri ve personeli değil aynı zamanda ebeveynleri ve toplumu oluşturan diğer bireylerin de eğitimine yardımcı olur. Okullarda öğrenilen sağlıklı davranışlar, gelecekte sağlıklı ve mutlu bireylerin yetişmesine katkıda bulunmaktadır. Okul ortamında çocukların yemeklerden önce ve tuvalet kullanımından sonra ellerini yıkamak gibi iyi sağlık uygulamalarını öğrenmeleri için birçok fırsat bulunmaktadır. Bu durum aynı zamanda sınıftaki ve okuldaki diğer okul etkinlikleri için de geçerlidir. Öğretmenler ve okuldaki diğer görevliler öğrenciler için iyi birer rol modeli olabilirler.

Okulda meydana gelen bir salgın, okulların kapanmasına ve dolayısıyla okuldaki eğitim ve öğretim faaliyetlerinde

büyük aksamlar meydana gelmesine neden olabilir. Bu bağlamda aktif olarak mevcut hijyen düzenlemelerine uyma ve/veya geliştirme yollarını belirleme konusunda okul idaresi ve öğretmenler tarafından bulaşıcı hastalıkların önlenmesine yönelik yeni stratejiler ve eylem planları geliştirmeleri uygun bir yaklaşım olarak düşünülmektedir.

Bu açıklamalar ışığında okul ortamında dikkat edilmesi gereken önemli noktalar şu şekilde sıralanmıştır:

- Müfredatta sağlık eğitimine katılımcı ve eylem odaklı bir yaklaşım gerçekleştirilmeli,
- Öğrencinin sağlığı ve esenliği dikkate alınmalı,
- Sağlıklı okul politikaları geliştirilmeli,
- Okulun fiziksel ve sosyal çevresi geliştirilmeli,
- Yaşam yeterlilikleri geliştirilmeli,
- Ev ve toplumla etkili bağlantılar kurulmalı,
- Sağlık hizmetleri verimli kullanılmalı

Bulaşıcı hastalıkların oluşmasına neden olan enfeksiyonların en yaygın beş yolu şunlardır:

1. Gastrointestinal sistem yoluyla bulaşanlar (bağırsaklar ve dışkı) örn. bulaşıcı ishal ve hepatit A.
2. Solunum yolu yoluyla bulaşanlar (gözler, burun, ağız ve akciğer salgıları) ör. soğuk algınlığı ve grip.
3. Doğrudan temas yoluyla (cilt teması, tükürük ve diğer vücut sıvılarıyla temas, cinsel temas), ör. Bakteriyel impetigo, molluscum contagiosum, uyuz gibi deri enfeksiyonları ve yüzeylerle dolaylı temas yoluyla veya kurşun kalem, mendil, kirli giysiler ve bulaşmış tabak ve çatal bıçak takımı gibi malzemeler mikroplarla, ör. grip ve soğuk algınlığı gibi.
4. Enfekte kanla temas yoluyla ör. hepatit B, hepatit C ve HIV / AIDS.
5. Kontamine yiyecek veya suyun yutulması yoluyla ör. Gıda zehirlenmesi gibi.

Okullarda Bulaşıcı Hastalıkları Önlemek Neden Önemlidir?

Okul ortamında öğrenciler, kontamine yiyecek veya içecekleri okul kantinlerinde tüketerek, kontamine yüzeylere veya nesnelere dokunarak ve sonra ellerini ağızlarına koyarak, hasta olan diğer bir öğrenci ile yiyecekleri ve yemek kaplarını paylaşarak bulaşıcı hastalıklara yakalanabilirler. Aynı zamanda okulda bulunan öğrencilerin birbirlerine yakın olmaları, paylaştıkları sınıflar ve kantin ortamlarının kapalı alanlar olmaları nedeniyle enfeksiyon kapma riski yüksektir.

Okul öncesi ve okul çağındaki çocuklar arasındaki enfeksiyon oranları, önceden var olan bağışıklığın düşük olması (ve bazen daha kötü hijyen uygulamalarına rastlamaları) nedeniyle genellikle diğer yaş gruplarından daha yüksektir. Bu sebeple küçük yaş gruplarının enfeksiyon hastalıklarına karşı daha korunmasız olduğu söylenebilir.

Bulaşıcı hastalıklar, öğrencilerin sağlığını ve aynı zamanda da eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir. Diğer bir deyişle bulaşıcı hastalıklar, okul devamsızlığının önemli bir nedenidir. Okul devamsızlığı, öğrencilerin yanı sıra öğretmenleri ve diğer çalışanları da etkilemekte, okul faaliyetlerinin gerçekleşmesine engel olmaktadır.

Bulaşıcı Hastalıklarda Dikkate Alınması Gereken Önlemler Nelerdir?

- Bulaşıcı hastalıklar ile ilgili bilgi sahibi olunmalıdır.
- Eller sıvı sabun ve su ile yıkanmalıdır.
- Okulun her ortamında hijyen kurallarına dikkat edilmelidir.
- Enfekte olmuş bireylerin evde istirahatine önem verilmelidir.
- Kişisel koruyucu giysilerin uygun kullanımı sağlanmalıdır (örn. eldivenler, önlükler).
- Atıklar ve kesici aletler uygun şekilde imha edilmelidir.
- Çevresel temizlik ve dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- Okul bahçesine giriş çıkışlar kontrol altına alınmalıdır.
- Öğrencilerin tüketeceği temiz yiyecek ve içecek sağlamalıdır.
- Eller tek kullanımlık kâğıt havlu ile kurulmalıdır.
- Sık temas eden yüzeyler, sık sık temizlenmelidir.

1. ENFEKSİYONLARDAN KORUNMAK İÇİN İLK ADIM: EL YIKAMA

El yıkama, enfeksiyonun yayılmasını önlemenin en etkili yoludur. El yıkamanın amacı, ellerde bulunan mikropları yok etmektir. Mikroplar, başka insanlara, hayvanlara, kontamine yüzeylere, yiyeceklere ve vücut sıvılarına dokunulduğu zaman da dâhil olmak üzere birçok şekilde alınabilir. Bu mikroplar daha sonra insan vücuduna girerek hasta edebilir veya başka insanlara veya dokunulan şeylere geçebilir. Benzer şekilde birçok enfeksiyon, tuvalet kullanımından sonra veya yemek hazırlamadan veya yemeden önce yetersiz el yıkamaya bağlı olarak, dışkı/oral yolla yayılmaktadır. Ellerden toplanan mikroplar, sabun ve akan su ile iyice yıkanarak etkili bir şekilde uzaklaştırılabilir. Bu nedenledir ki her yaştan öğrenci ellerini yıkamaya teşvik edilmelidir. Özellikle küçük yaştan itibaren öğrencilere mümkün olduğu kadar erken iyi el yıkama alışkanlıkları öğretilmelidir. Öğrencilerin ellerini yıkamaları denetlenmeli ve gerektiğinde onlara yardım edilmelidir.

Okulda öğretmenler, enfeksiyonun yayılmasının önlenmesinde, öğrencilere temiz ellerin önemini vurgulamak için her fırsattan yararlanmalıdır. Öğretmenler ve okuldaki diğer personeller öğrencilere örnek olmalıdır.

Temiz bir tuvalet ve el yıkama için gerekli araç gerecin sağlanması, okullarda enfeksiyon kontrolü için önemlidir.

- El yıkama için gerekli araç gereç okuldaki öğrencilerin ve diğer personelin ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek düzeyde olmalı, bitmesine mahal vermeden sık sık kontrol edilerek doldurulmalıdır.
- El yıkama için uygun araç-gereç, ılık akan su, sıvı sabunluklar, kâğıt havlu ve diğer dezenfekte araçları okulda uygun yerlerde bulunmalıdır.
- Kâğıt havluların atılması için ayakla çalıştırılan pedal kutuları lavaboların yakınına yerleştirilmelidir.
- El yıkama havzaları personel ve her yaştan öğrenci için uygun yükseklikte olmalıdır.
- El yıkamadan sonra kullanmak için tek kullanımlık kâğıt havlular (tercihen duvara monte edilmiş) bulundurulmalıdır.

Eller Ne Zaman Yıkanmalıdır?

- Yiyeceklerin hazırlanmasından ve yemek yemeden önce, ilk yardım veya ilaç verilmeden önce yıkanmalı,
- İlk yardım veya ilaç sağlanmasından sonra yıkanmalı,
- Kan veya vücut sıvılarına dokunulmasından sonra yıkanmalı,
- Tuvalet kullanılmasından sonra yıkanmalı,
- Öksürmek, hapşırma veya burnun silinmesinden sonra yıkanmalı,
- Hayvanlara dokunulmasından sonra yıkanmalı,
- Koruyucu eldivenlerin çıkarılmasından sonra yıkanmalı,
- El yıkama tekniğini sergileyen ve el yıkamayı teşvik eden posterler, duvara bitişik duvara asılabilir.

Alkol Bazlı El Losyonları / Jelleri Hijyen Sağlamada Etkili midir?

Alkol bazlı el losyonları veya jelleri, sabun ve akan su ile el yıkamanın yerini tutmaz ancak sağlık güvenliği endişeleri nedeniyle eğitim ortamlarında rutin kullanım için tavsiye edilir. Alkol bazlı el losyonları ve jelleri, sabun ve akan su bulunmadığında iyi bir alternatiftir. Ancak eller gözle görülür şekilde kirliyse, sıvı sabun ve su kullanılmalıdır.

Kullanımı

- Üründen yeterli miktarda elin avuç içine sürülmesi sağlanır ve eller birbirine sürülür. Sürülen jel miktarı ellerin en az 15 saniye ıslak tutulması için yeterli olmalıdır.
- Ellerin ve parmakların tüm yüzeylerinin jel ile kaplandığından emin olunmalı ve eller kuruyana kadar ovalamaya devam edilmelidir.
- Ürünün alkol içeriği genellikle 15 saniye içinde buharlaşmaktadır. Alkol buharlaşana kadar eller ovulduktan sonra artık güvenle kullanılabiliriz.

Sağlık ve Güvenlik

Diğer ev ürünleri veya kimyasalla olduğu gibi, alkollü el losyonları, uygun olmayan şekilde kullanılırsa tehlikeli olabilir. Alkollü el losyonları yanıcıdır ve yutulduğunda toksik olabilir. Okul ortamında alkollü el losyonları / jelleri kullanılıyorsa, çocukların yanlışlıkla el yıkama ürünlerini yutmamaları için dikkat edilmelidir. Küçük çocuklar, alkol bazlı losyonları yetişkin gözetiminde kullanmalıdırlar.

2. SOLUNUM HİJYENİNİ SAĞLAMAK İÇİN NELERE DİKKAT EDİLMELİDİR?

Solunum yoluyla bulaşan hastalıklar için, öksürme, hapşırma ve yakın mesafede konuşma sırasında mikropların yayılmasını azaltmak, solunum hijyenini ifade etmektedir. Solunum hijyenini sağlamak için aşağıdaki maddelere dikkat edilmelidir.

Okullarımızın tekrar açıldığı şu günlerde, Covid-19 salgını nedeniyle maske takılması da zorunlu hale getirilmiştir.

- Öğrencilerin her birinin maske kullandığından ve doğru bir biçimde taktığından emin olunmalıdır. Yanlış maske kullanımı solunum hijyeni sağlamamaktadır.
- Hapşırma veya öksürme esnasında ağız ve burun temiz bir mendille kapatılmalı, baş farklı bir yöne çevrilmeli, mendil bulunmadığı durumlarda kolun iç kısmıyla kapatılmalıdır.
- Solunum salgısıyla edilmesi durumunda eller yıkanmalı veya dezenfekte edilmelidir. Kullanılmış mendiller çöp kutusuna atılmalıdır.

- Solunum enfeksiyonlarından korunmak için kalabalık sınıflar seyreltilmeli ve oturma düzeni buna göre ayarlanmalıdır.
- İhtiyaç halinde siperlik veya koruyucu gözlük kullanımı, göz yoluyla bulaşan hastalıkları önlediği belirtilmektedir.

Doç. Dr. Hatice Kumcağız

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü

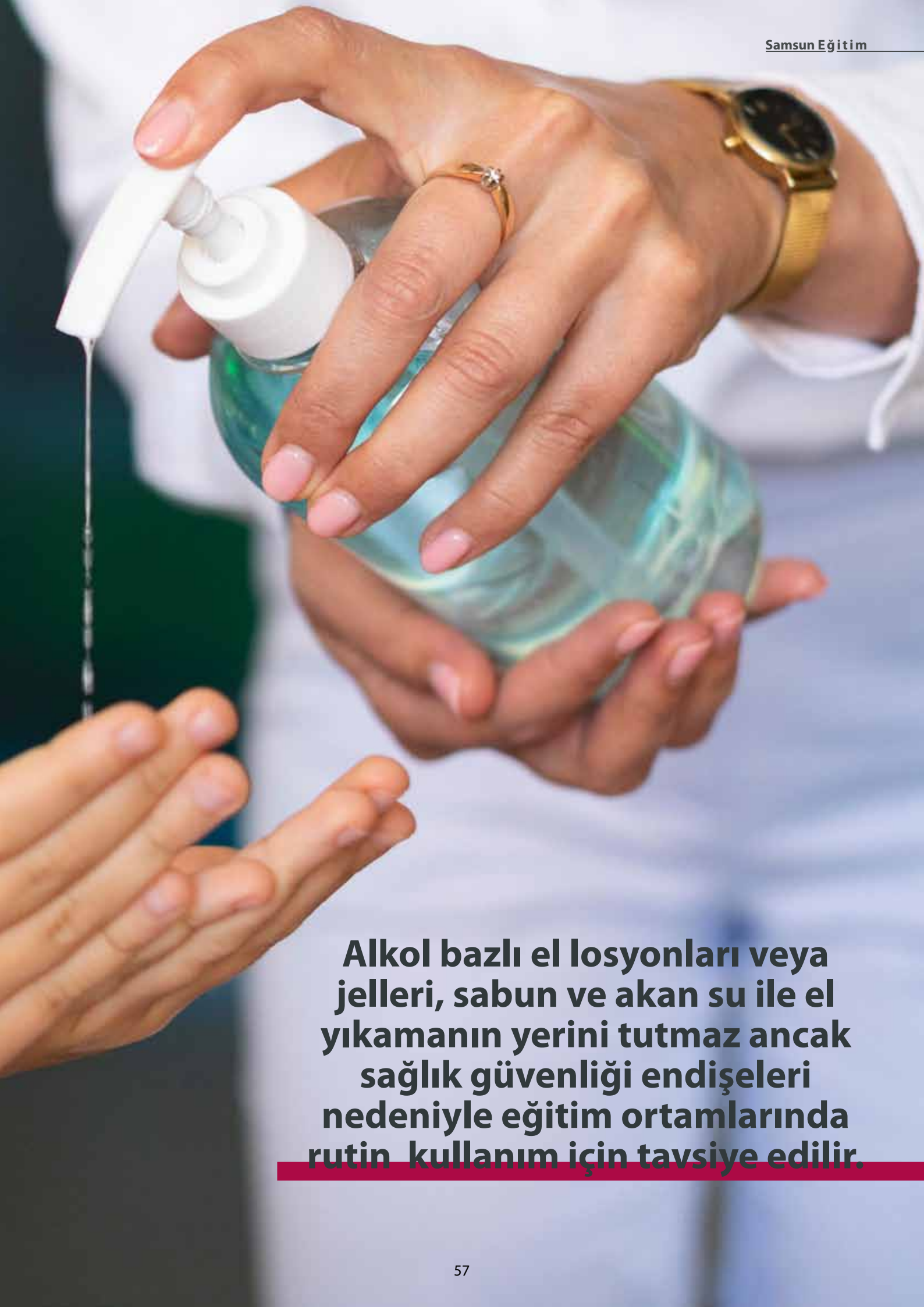
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Öğretim Üyesi

Kaynakça

1. Akçay, D. (2016). Okul Ortamında Bulaşıcı Hastalıklardan Korunmada Okul Hemşiresinin Rolü, Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi, 5(2); 84-94.
2. Public Health Medicine Communicable Disease Group (2014), Management Of Infectious Disease in Schools, <https://www.hpsc.ie/a-z/lifestages/schoolhealth/File,14304,en.pdf>, erişim : 12.10.2020).
3. Snow M, White GL, Kim HS (2008), Inexpensive And Time-Efficient Hand Hygiene Interventions Increase Elementary School Children's Hand Hygiene Rates, Journal of School Health, 28 (4); 30-33.
4. Stewart, B.S. (2006). What is The Evidence On School Health Promotion in Improving Health Or Preventing Disease And, Specifically, What Is The Effectiveness Of The Health Promoting Schools Approach?, Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, Health Evidence Network, Report; <http://www.euro.who.int/document/e88185.pdf>, erişim: 12. 10.2020.

Alkol bazlı el losyonları veya jelleri, sabun ve akan su ile el yıkamanın yerini tutmaz ancak sağlık güvenliği endişeleri nedeniyle eğitim ortamlarında rutin kullanım için tavsiye edilir.

OKULDA BAĞIMLILIKLA MÜCADELE: ÖNLEYİCİ TEDBİRLER VE KURUMSAL İŞ BİRLİKLERİ

A Madde bağımlılığı, bütün dünyada en önemli sorun olarak gündemde yerini almaktadır. Yapılan araştırmalar, bu durumun ülkemizde de de son zamanlarda özellikle genç bireylerde artmakta olduğunu ve bu yükselen artış oranlarıyla birlikte gelecek zaman diliminde, ülkemizin en önemli sorunlarından birisinin madde bağımlılığı olabileceğini işaret etmektedir. Peki, bağımlılık nedir? Türk Dil Kurumuna göre Bağımlılık: "Bağımlı olma durumu, tabiiyet." olarak ifade edilmektedir. Genel bir tespitle bağımlılığı kullanılan madde olmadığında, bireyde ortaya çıkan "yoksunluk hissetme", "sağlıklı yaşamı devam ettiremememe", "sosyal ilişkilerde bozukluk" şeklinde tanımlamak mümkündür.

Tarık Dursun K. bağımlılığı "Bağımlılık bir süre mutlu eder; sonra alışkanlık olur, daha sonra baskıya dönüşür." şeklinde tanımlamıştır. Birey için maddeyi kullanıma ilk başlangıç nedeni, merak duygusudur. Merak duygusu ile başlayan madde kullanımı; kişide çok kısa bir sürede bağımlılığa neden olmakta, fakat kişi bu durumun farkında olmadığı gibi, eylemin kendi kontrolü altında olduğunu, bu durumu denetleyebileceğini, istediği zaman madde kullanımını bırakabileceğini ve bağımlı olmadığını düşünür. Ancak kişi bir süre sonra kontrolden çıkarak, tasarladığı ve tahmin ettiğiinden daha fazla madde kullanmaya başlar. Bağımlılığa giden yolda üç basamak vardır, bunlardan birincisi "kullanım", ikincisi "kötüye kullanım", üçüncüsü "bağımlılıktır."

Türkiye nüfusunun %33'ü 30 yaş altında olup bu oran yaklaşık 30 milyon nüfusa tekabül etmektedir. Türkiye'de genç nüfus oranını yüksek olması avantaj gibi görünse de madde kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında son yıllarda genç nüfusta madde kullanım oranlarında hızlı bir artış olduğu görülmektedir.

Madde kullanımını artıran risk faktörlerini şu başlıklar halinde sıralayabiliriz:

- Arkadaş gurubuna bağlı etkenler: Arkadaşın madde kullanması ve onaylaması.
- Aileye bağlı etkenler: Ebeveynlerin alkol, madde kullanımı, bunu onaylayan tutumları.
- Ailede sağlıklı iletişimin olmayışı: Aile içi ihmal istismarın olması, ebeveynin ergenin yaşamı ile ilgili olmaması, baskıcı tutum.
- Bireye özgü nitelikler: Aşırı çekingen, utangaç olması, düşük benlik saygısı, hayır diyememe.
- Okulda başarısızlık: Okul ile bağ kuramama, derse ilgisizlik, yalnızlık.
- Fiziksel ve ruhsal hastalıklar: Psikosomatik hastalıklarda kullanılan ilaç kullanımına yatkınlıklar.
- Çevresel etkenler: Düşük sosyo-ekonomik düzey, madde kullanımının sık olduğu ve ulaşımının kolay olduğu çevre vb. gibi sıralanabilir.

Önleme Çalışmaları Nasıl Yapılmaktadır?

Yasal Dayanaklar:

Madde kullanımını önleme çalışmalarının yasal dayanaklarına bakıldığında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 58. maddesinde, "...Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır." şeklinde belirtilerek ülkemiz gençliğinin sigara, alkol, uyuşturucu/uçucu maddeler, kumar vb. gibi tehlikelere karşı korunmaları, gerekli tedbirlerin alınması devletin bir görevi olarak kabul edilmiştir.

Okullarda Çalışmalar

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar bireylerin madde kullanımı sorununun çözümünde onlara yardımcı olacak programların, bireysel gelişimlerini destekleme, önleme ve erken müdahale programları olduğunu göstermektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı, çocuk ve gençlerin karşılaşabilecekleri olası risklerden (madde bağımlılığı, şiddet, cinsel istismar, kumara teşvik vb.) korunması amacı ile Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı'nı hazırlamıştır. (Her eğitim öğretim yılı il, ilçe ve okul planları hazırlanarak uygulanır.) Planda "Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında sorunlara erken müdahale ve özellikle problemin oluşmadan önlenmesine yönelik gelişimsel-önleyici yaklaşım esas alınmalıdır." ifadesi kullanılarak, "Psiko-sosyal Koruma, Önleme ve Müdahale Programları" hayata geçirilmiştir.

Okul rehber öğretmeni/psikolojik danışmanı tarafından okullarımızda genel olarak bireysel görüşme, bireysel psikolojik danışma, sınıf içi grup rehberlik etkinlikleri, psikososyal destek programları, yaşam becerileri eğitimi programı ile eğitim, seminer, panel, konferans gibi yöntemlerle bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yapılmaktadır.

Yeşilay Cemiyetinin Çalışmaları

Ülkemizde Yeşilay Cemiyetinin de bu konuda etkili ve verimli çalışmaları bulunmaktadır. Yeşilay Cemiyeti tarafından planlanarak, Milli Eğitim Bakanlığı ile protokol imzalanarak rehber öğretmenler tarafından uygulanan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı –TBM-eğitimleridir. Eğitimin temel amaçlarından biri bireylerin kendini gerçekleştirme imkanı sağlaması ve bağımlı olmayan bireylerin bağımlılık geliştirmeden yaşantılarına devam etme becerisini geliştirmelerini sağlamasıdır. Program kapsamında tütün bağımlılığı, alkol bağımlılığı, madde bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı ve sağlıklı yaşam alanlarında yaş gruplarına ve okul türüne göre programlanmış 18 modül, 244 kazanım, kitap, broşür, etkileşimli içerik, ölçme araçları, eğitici ve öğrenci sunuları ve etkinliklerle öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Bu çalışmanın devamı olarak, Türkiye'de geliştirilen ilk ve tek okul temelli müdahale programı Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM), Yeşilay Bilim Kurulu danışmanlığında Prof. Dr. Kültegin ÖGEL tarafından, 13-18 yaş grubundaki öğrencilere yönelik bir kısa müdahale programı olarak hazırlandı. Programda sigara, alkol ve maddeden herhangi birini deneme/kullanma aşamasında olan öğrencilere ikincil önleme ve müdahale amaçlı geliştirilmiş ve rehber öğretmenler/psikolojik danışmanlar; öğrenci risk taraması, genel değerlendirme, kısa müdahale, öğrenciye motivasyon kazandırma ve hedef

koyma, (gerçekleştirilebilir olması önemli) izleme ve sigara kullanımına özel müdahale, psikososyal müdahale, psikososyal destek çalışmaları, tekrar kullanmasını önleyici müdahale ve yaşamı düzenleme, aileye yaklaşım ve değerlendirme konu başlıklarında görüşmeler yapmaktadırlar.

Okullarımızda rehber öğretmen/psikolojik danışmanların yaptığı çalışmalarda bireyde olumlu yönde davranış değişikliği oluşturmada bilgilendirmenin yanı sıra psiko-sosyal becerilerin geliştirilmesi sağlıklı iletişim becerileri, ilişki kurma, karşılaştığı problemlerle baş etme, öz farkındalık ve öz değerlendirme becerilerini geliştirme büyük önem taşımaktadır. Ergenlik dönemi özellikleriyle beraber okuldan kaçma, suça karışma, otoriteye karşı isyankar tutumla saldırgan davranış artmaktadır. Bu sebeptendir ki, öğrencilerin şiddet eğilimli riskli davranışlarını önlemeye yönelik çalışmaların ortaöğretim dönemi öncesinde yapılması, arkadaşların etkisi düşünülünce önem kazanmaktadır.

Konu ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığının temel önleme çalışmaları kapsamında ise 10-19 yaş grubunu içereğine alan çocuk ve gençlere yönelik, akran eğitimini model alan "Yaşam Becerileri Eğitimi Programı"nı geliştirmiştir. Bu programda 7 ve 10. sınıfta öğrenimine devam eden akran eğitimcileri, okul rehber öğretmeni/ psikolojik danışmanının koordinatörlüğünde akran gruplarına kendi okullarında destek vermektedirler. Bu program kapsamında, bireylerin özellikle çocuk ve gençlerin iletişim becerilerini geliştirme, kendini ifade etme, stresle baş etme becerileri kazandırma, çocuk hakları hakkında bilgi sahibi olma ve geleceği düşünebilme planlayabilme gibi becerileri güçlendirilmektedir.

Yasemin EROĞLU

Psikolojik Danışman

Bafra İsmail Ahıskalı Mesleki Eğitim Merkezi

Kaynakça

1. Aile İçi İletişim, Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi,2012.
2. Albayrak, S. Balcı, S; "Gençlerde Madde Bağımlılığı Ve Önlenmesi", Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi,2014.
3. Dinç, M; "Teknoloji Bağımlılığı Ve Gençlik", Gençlik Araştırmaları Dergisi,2015.
4. Erdem G, Eke C, Ögel K, Taner S; "Lise Öğrencilerinde Arkadaşlık Özellikleri ve Madde Kullanımı", Bağımlılık Dergisi, 2006.
5. orgm.meb.gov.tr/
6. tdk.gov.tr
7. www.tuik.gov.tr
8. www.yesilay.org.tr

**"Bağımlılık bir süre mutlu eder;
sonra alışkanlık olur,
daha sonra baskıya dönüşür."**

SURİYELİ ÇOCUKLARIN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE UYUMU: PIKTES

Suriye İç Savaşı ve Sığınmacılar

2011 yılında Ortadoğu'da patlak veren ve Arap Baharı olarak da bilinen halk devrimlerinin en şiddetli ve çatışmalı örneği Suriye'de yaşanmış ve barışçı bir hareket yerini kısa süre içerisinde işsizlik ve yolsuzluğun sebep olduğu iç savaşa bırakmıştır. İç savaş uzadıkça ve tablo daha da içinden çıkılmaz hale gelmiş, yabancı ülkeler müdahil olmuştur. Bu müdahalelerin çıkar çatışmasını beraberinde getirmesiyle de bölge çözümsüzlüğe terk edilmiştir.

Çözüme dair düzenlenen onlarca müzakere toplantılarından da bir sonucun çıkmamasıyla birlikte problem daha da derinleşmiş ve küresel bir sorun haline gelmiştir. Halen süren iç savaş, şimdiye kadar bir milyon sivilin ölmesine ve yaklaşık on iki milyon Suriyelinin yer değiştirmesine sebep olmuştur. Milyonlarca Suriyeli ülkelerindeki iç savaştan kaçarak ya ülke içinde yer değiştirmişler ya da başta Türkiye, Lübnan, Ürdün olmak üzere komşu ülkelere göç etmiştir.

1. Yeni Göç Hareketinde Türkiye

Türkiye, coğrafi konumu sebebiyle adeta göç yollarının kesişme noktasında bulunmuş ve bundan ötürü dünya genelinde en çok göç alan ülkelerden biri olmuştur. Nitekim Arap Baharı'nın etkisiyle Suriye'de ortaya çıkan iç savaş sonucunda 2011 yılı Nisan ayı itibarıyla Suriye vatandaşları Türkiye'ye gelmeye başlamıştır.

Türkiye meseleye insani açıdan yaklaşarak açık kapı politikası uygulamıştır. Suriyeli sığınmacıların büyük çoğunluğunun öncelikle Gaziantep ve Kilis gibi sınıra yakın illere yerleşmesine ve hatta ilerleyen süreçte sayının da artmasıyla birlikte diğer illere de yayılmasına müsaade etmiştir. Ayrıca gelen sığınmacıların bir kısmını da kamplara ve konteyner kentlere yerleştirmiştir.

Nisan 2020 itibarıyla Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliğinin son verilerine göre Türkiye'de yaşamakta olan kayıtlı Suriyeli mülteci 3.583.584 kişidir. (Syria Regional Refugee Response, 2020) Suriye'den kısa zamanda gelen bu hareketlilik; Türkiye'yi siyasi, ekonomik, hukuki, toplumsal ve eğitim alanında yeni politikalar üretmek durumunda bırakmıştır. İşte söz konusu bu alanlar içerisinde önemli bir yere sahip olan eğitim alanında yürütülmekte olan PİKTES bu çalışmada tanıtacağımız Avrupa Birliği destekli bir adaptasyon projesidir.

2. PİKTES Projesi Nedir?

Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (Project on Promoting Integration of Syrian Kids into The Turkish Education System) (PİKTES)", Geçici Koruma Altındaki çocukların, Türkiye'deki eğitime erişimlerine katkıda bulunmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen bir eğitim projesidir. PİKTES bütçesinin tamamı, Avrupa Birliği tarafından, "Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT)" anlaşması çerçevesinde doğrudan hibe yöntemiyle karşılanmaktadır. Ekim 2016'da başlatılan, Aralık 2018'de de 2. fazına geçilen PİKTES

Projesi, halen ülkemizin 26 ilinde sürdürülmekte ve 2021 Aralık ayına kadar devam etmektedir.(Piktes Projesi, 2020)

3. Projenin Amacı

PIKTES Projesi'nin temel amacı, geçici koruma altındaki çocukların, Türkiye'deki eğitime erişimlerine ve sosyal uyumlarına katkı sağlamaktır. Bu kapsamda, Milli Eğitim Bakanlığının geçici koruma altındaki çocukların Türk eğitim sistemine katılımı ve uyumuna yönelik çabalarını desteklemek de Proje'nin özel amaçları arasında yer almaktadır.

4. Proje Faaliyetleri

PIKTES Projesi yirmiden fazla başlıkta faaliyetlerini göstermektedir. Bu faaliyetleri genel olarak dört kategoride ele alabiliriz:

a) Çocuklara Yönelik Faaliyetler: Proje kapsamında okullaşma öncesinde saha taraması yapılarak Telifi Eğitimleri, Erken Çocukluk Eğitimi verilmekte, okullaşmanın gerçekleşmesiyle birlikte Türkçe Dil Öğretimi, Arapça Dil Öğretimi, Destekleme Eğitimi ve Uyum Sonrası Telifi Eğitimleri vermeye başlanmaktadır. Bu süreçlerin hepsinde eğitim öğretim faaliyetlerine katkı sağlamak amacıyla Taşıma Hizmeti, Kitap ve Dijital Eğitim Materyali desteği sunulmaktadır. Türkçe Yeterlilik Sınavı ve Türkçe Öğretim Programı da bu kapsamda yer alan diğer faaliyetlerdir.

b) Ailelere Yönelik Faaliyetler: Eğitimin önemli argümanlarından biri sayılan aile de proje kapsamında faaliyetlerde unutulmamış olup bu kapsamda aile ziyaretleri, ailelere yönelik farkındalık ve bilgilendirme faaliyetleri yapılmaktadır. Ayrıca ailelere yönelik bir takım eğitim materyalleri geliştirilmektedir.

c) Okullara Yönelik Faaliyetler: Proje kapsamında istihdam edilen yaklaşık 4000 öğretmen, 2019/15 no'lu genelgede de belirtildiği üzere uyum sınıfı eğitimlerinde öncelikli göreve sahip olup istihdam edilen rehberlik danışmanı öğretmenler ile okullardaki yabancı uyruklu öğrenci eğitimlerinde başat rolü üstlenmektedir. Bunun yanında proje kapsamında öğretmen istihdam edilen okullara ekipman, temizlik ve güvenlik personeli desteği sağlanmaktadır.

d) Diğer Hizmetler: Yukarıda belirtilen faaliyetlere ek olarak proje kapsamında paydaşlarla koordinasyon toplantıları, uluslararası konferanslar ve akademik araştırmalar gerçekleştirilmektedir. Sosyal uyum faaliyetleri ve izleme-değerlendirme faaliyetleri de yine bu kapsamda yer almaktadır.

5. Samsun'da PIKTES Projesi

2011 Nisan ayında başlayan göç hareketleriyle birlikte Türkiye geneline dağılan yabancı uyruklu nüfus; konumu, istihdam olanağı, doğası ve gelenlerin tavsiyesi üzerine özellikle 2018 yılı sonrası göç dalgaları şeklinde Samsun'a yerleşmeye başlamıştır. Bu doğrultuda PIKTES Projesi 2018 Aralık ayında imzalanan ikinci fazına Samsun ili de dahil edilmiştir. Proje kapsamında yaklaşık iki yüz farklı okulda yabancı uyruklu öğrencisi bulunan Samsun'a 10 Haziran 2019 tarihi itibarıyla öğretmen görevlendirilmesi yapılmış olup öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu bölgeler dikkate alınarak okullara öğretmen yerleştirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Okulların kapanmasına denk gelen bu süreçte proje kapsamında istihdam edilen öğretmenler il koordinasyon ekibi koordinesinde saha taraması yaparak temmuz ve ağustos aylarında yaklaşık bin öğrenci için Türkçe Dil Öğretimi gerçekleştirmiştir. Yine aynı zaman dilimlerinde okullaşmamış öğrencilere telifi eğitimleri verilmiştir.

Piktetes Projesinin ilk defa faaliyet kapsamına aldığı ana sınıfına gidememiş ve bir sonraki dönemde birinci sınıfa başlayacak öğrencileri içine alan "Erken Çocukluk Eğitimi" de yine yaz döneminde Samsun ilinde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamdaki öğrencilerin taşıma ve beslenme hizmetleri de yine proje tarafından karşılanmıştır.

Yabancı uyruklu öğrenci topluluğunun okullaşması ve okullaşma sonrasında sağladığı imkanlar ile Samsun ilinde eğitime katkı sağlayan Piktetes Projesi halen devam etmekte olup 2021 Aralık ayına kadar faaliyetlerini sürdürecektir.

Furkan SOBİ

Samsun Piktetes Projesi
İl Koordinasyon Birimi

Kaynakça

1. <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria> (Erişim tarihi 01.05.2020)
2. <https://piktetes.gov.tr/> (Erişim tarihi: 24.4.2020)

PIKTES, geçici koruma altındaki çocukların, Türkiye'deki eğitime erişimlerine katkıda bulunmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen bir eğitim projesidir.

ALİ FUAD BAŞGİL VE GENÇLİĞİN EĞİTİMİ

Tanınmış bir ailenin çocuğu olarak, 1893 yılında Samsun'un Çarşamba ilçesinde dünyaya gelen Ali Fuad BAŞGİL ilköğrenimini doğduğu ilçede, orta öğrenimini İstanbul ve Paris'te tamamlamıştır. Kafkas Cephesinde 4,5 yıl askerlik yaptıktan sonra Grenoble Üniversitesinde Hukuk tahsilini, Paris Hukuk Fakültesinde doktorasını tamamlayarak 1929 yılında ülkesine dönmüş, devletin çeşitli hizmet kademelerinde ve milletin vekili olarak görev yapmıştır. 1943 yılında İstanbul Üniversitesi Esas Teşkilat Hukuku kürsüsüne atanarak vefatına kadar bu kürsünün Ordinaryüs Profesörü olarak kalmıştır. (Uluğ, 2006:749) Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında doğmuş ve yetişmiş bir ilim adamı olan Ali Fuad Başgil, genellikle siyasetçi yönü ile ele alınarak fikir adamlığı çoğu kez göz ardı edilmiştir.

Batı'yı iyi tanıyan ancak mutlak bir Batılılaşma tarafı olmayan Başgil hayatının hiçbir döneminde Batı karşıtı reaksiyonlar sergilememiştir. Topyekün Batı karşıtlığı yapanları, "Pozitivist Batı dışında maneviyatçı bir Batı'nın da olduğunu" söyleyerek eleştirmiştir. Türkiye'nin kendi özünden kopmadan, kendi kalarak ilerlemesini savunmuştur. Yalnızca bir bilim adamı olarak hayatını sürdürmeyen, ülkesinin güncel meseleleriyle de yakından ilgilenen Başgil, yaşadığı dönemde günlük gazetelerde yayımlanan makaleleri aracılığıyla kamuoyuna tesir etmiştir. (Demirci, 2017: 27)

Yükseköğretim kurumlarında kıdemli bir hoca olarak yıllarca görev yapan Başgil, sadece bilgisini paylaşan biri değil aynı zamanda yeni neslin hem zihnen hem de ahlaken olgunlaşması için gayret gösteren bir hoca olmuştur. Bizzat kendisi bilgi ve tecrübesiyle gençlere rehberlik edip yol göstermiş ve hayatının her dönemini örnek olacak şekilde geçirmiştir. Ayrıca topluma ve özellikle de öğretmenlere, genç kuşağa hoşgörü ile yaklaşıp toplumdan dışlamadan onları kazanma yolunda bazı tavsiyelerde bulunmuştur.

Başgil'e göre genç neslin cesaretinin kırılmasının ve başarısızlığının altında yatan en önemli nedenlerden biri manevi rehberlik desteğinden mahrum olmalarıdır. Bu eksikliği bir nebze olsun doldurmak isteyen Başgil, "Gençlerle Başbaşa" adlı bir eser kaleme alarak bilgi ve tecrübesini, başarıya giden yoldaki zorluklarla gençlerin nasıl mücadele edebileceklerini, zamanı etkili kullanma yollarını ve irade terbiyesini genç nesillere aktarmıştır. Başgil, gençlerin kendi içlerindeki cevheri fark ederek bir atılım yapmalarını, yüce idealler hedeflemelerini ve mücadele etmekten asla vazgeçmemelerini ısrarla tavsiye etmektedir. Gençliğin ancak sistemli bir eğitim ile yüksek amaçları hedefleyecek şekilde disipline edildiği takdirde bunları başarabileceğini de ifade etmektedir. (Bayar, 2017: 122)

Başgil, okulun yalnızca salt bilgiyi yükleyen yer olması gerektiğini, bireyin ruh ve beden yönünü birlikte inşa etmesini sağlayan bir kurum olması gerektiğini şu sözleriyle ifade eder:

"Gönül ister ki, okullarımız ilköğrenimden yükseköğrenimin sonuna kadar, derece derece gençlere öğrenme ve yetişme yolunda güvenle yürümenin yolunu öğretsin; çalışıp başarılı olmanın sırrını göstere. Okul, bilgi üreten fabrika halinde çalışmasın ve gençlerin yalnız zekâları üzerinde kalsın, iradeleri üzerinde de dursun ve onların ruh terbiyelerini yapsın. Çünkü insanın kıymet ve kuvveti, bilgisinin genişliğinde olmaktan çok, benliğine sahip ve iradesine hâkim olabilmesinde, iyi huylarında ve ruh terbiyesindedir."

Sözlerinden de anlaşıldığı üzere Başgil, emek ve disiplinli bir eğitim ile iradeyi güçlendirmenin mümkün olduğuna, sağlam iradenin sağlam bir kişilik için de zemin oluşturduğuna inanmaktadır. Ona göre, terbiye edilmiş bir irade bireyin aklı ve ruhu ile amacına doğru gitmesi, egosunun kendisini yönlendirmesine ve hedef şaşırtmasına izin vermemesi, ahlaki olmayan hal ve tavırlardan uzak durması demektir.

Sonuç olarak Ali Fuad Başgil, doğduğu topraklara ve mensubu olduğu milletine karşı vefa borcunu hiçbir zaman unutmamış, geleceğin teminatı olan gençlere karşı daima sorumluluk hissiyatı taşımıştır. Gençlerle Başbaşa adlı eser bunun en somut örneklerinden birisidir. Yayımlandığı günden bu yana eser defalarca basılmış ve her kuşağa seslenmeyi başarmıştır. Değerler eğitimi, zamanı etkili yönetme, irade terbiyesi ve çalışma metodları gibi pek çok konuda fikir veren bu eser ailede ebeveynlerin, okulda ise öğretmenlerin istifade edebileceği pek çok konuyu içermektedir. Yazarın kendi deyişimiyle "geleceğin ümidi olan gençleri bunalımdan, iradesiz ve cesaretsiz bir hayat sürmekten kurtaracak olan bu kitap" her kuşaktan insana pek çok şey katacaktır.

Ömrünü öğrenmeye ve öğretmeye adanmış olan bu kıymetli fikir ve siyaset adamı 1967 yılında ikamet ettiği Kadıköy Feneryolu Eflatun Sokaktaki evinde vefat etmiştir. Başgil'in adı oturduğu sokağa verilmiştir. Kabri İstanbul Üsküdar Karaahmet Mezarlığı'ndadır.

Ayşe VURAL YILMAZ

Havza Makbule Yusuf Ölçer YBO
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

Kaynakça

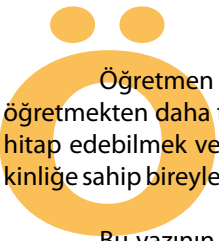
1. Ali Fuad Başgil, Gençlerle Başbaşa, İstanbul: Yağmur Yayınları, 2014.
2. Zekeriyya Uluğ, Demokrasi Terbiyesi ve Ali Fuad Başgil, Geçmişten Geleceğe Samsun Konferansı, 2006.
3. Servet Armağan, Hocasın Prof. Dr. Ali Fuad Başgil, Muhafazakâr Düşünce Dergisi, 14/52, 2017.
4. H. Aliyar Demirci, Bir Biyografinin İzinde: Ali Fuad Başgil'in Hayatından ve Mücadelesinden Bazı Kesitler, Muhafazakâr Düşünce Dergisi, 14/52, 2017.
5. Mustafa Bayar, Ali Fuad Başgil'in Gençlere Yönelik Tavsiyeleri ve İdeal Gençlik Tasavvuru, Muhafazakâr Düşünce Dergisi, 14/52, 2017.

"Hayatın ve tutacağın yol hakkında kararsızlığa düşüp de bir ışık aradığın zaman, fikrini ve görüşünü soracağın kimseyi iyi seç. İsbetsiz bir fikirden hareket ederek verdiğin karardan bütün ömür boyunca pişmanlık duyman mümkündür; fakat isabetli bir fikirden aldığın ışık da ömür boyunca yolunu aydınlatır." (Başgil, 2014: 77-78).

ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ ETKİLEŞİMİ VE BELLEKLERDE BIRAKTIĞI İZLERE DAİR

Öğretmen olmak; öğrencilerini her yönüyle tanımak, öğretmekten daha fazlasını yaparak onların hayal dünyalarına hitap edebilmek ve her birini kendi kararlarını alabilecek yetkinliğe sahip bireyler olarak geleceğe hazırlamaktır(Aksu,2019).

Bu yazının amacı; eğitim hayatları boyunca öğrenme ortamlarındaki öğretmen-öğrenci etkileşimlerinin aradan yıllar geçse de öğrenciler üzerinde bıraktığı izleri olumlu ve olumsuz etkiler bağlamında "söylem, tutum ve davranış" perspektifinden bakarak, daha önceden ortaya koyulmuş dokümanları inceleyerek ve içerik analizlerinden yararlanarak ortaya koymaktır.

Ne Yaparsan Nasıl Hatırlanırın?

2005-2006 öğretim yılında Tezsiz Yüksek Lisans programında Sınıf Yönetimi ve Özel Öğretim Yöntemleri dersini alan öğretmen adaylarının ilkökul, ortaokul, lise ve üniversitedeki öğrencilik yıllarına yönelik yapılan bir araştırmada olumlu ve olumsuz anıların temelinde şu iki değişken öne çıkmıştır(Yapıcı,2008):

• *Eğitim kademesi*: Eğitim kademesi olarak "lise (%42)" ön plâna çıkmaktadır. Demek ki lise öğrencileri, olay sırasında öğretmenlerinin vereceği tepkiler karşısında ergenlik döneminin de etkisiyle daha hassas olmaktadır.

• *Öğretmenin kişilik özellikleri*: Kişilik özellikleri dikkate alındığında olumlu anılarda "anlayışlı, sabırlı, sakin (%36)" öğretmen çoğunlukta olumsuz anılarda ise "katı, kuralcı ve asabi (%43)" öğretmenlerin çoğu göze çarpmaktadır. Buna göre sınıf içerisinde güler yüzlü ve sakin bir görüntü çizmek, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini rahatça ifade etmelerine imkân sağlayacaktır. Katı kurallar koyup herkesin eksiksiz olarak bunlara uymasını beklemek özgüveni düşük bireyler yetişmesine sebep olacağı için geleceğe olumsuz bir anı daha bırakılmış olacaktır.

Öğretmenin olaylar karşısında öğrenciyle iletişimi açısından ele alındığında olumlu anılarda "anlayış, duygusal yakınlık (%23)", olumsuz anılarda "yargılayıcı-suçlayıcı iletişim(%34)" ilk sıradadır. Bu durumda karşı tepkiler vermeden önce problemi net olarak tespit etmeye çalışmak, çözüm odaklı olmaya gayret göstererek davranışlarınızı plânlamak, olayı kontrol altına almanıza ve öğrencilerce "iyi öğretmen" olarak adlandırılmanıza zemin hazırlayacaktır. Aksi takdirde yargılayıcı ve suçlayıcı davranmak, durumu daha da kötüye götürerek olumsuz anıların ortaya çıkmasına yol açacaktır.

Süleyman Demirel Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi 2008, Bahar Yarıyılı "Sınıf Yönetimi" dersinde, ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite yıllarında yaşadıkları sınıf olaylarını hikâye biçiminde yazan öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen bir başka araştırmaya göre sınıf içi olaylar karşısında öğretmenlerin verdiği tepkiler açısından "Fiziksel cezalar (%35)" ilk sıradadır. Öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiler sıralandığında ise olumlu etkilerde "Hatasını anlamak(%12)", olumsuz etkilerde "Derse karşı olumsuz tutum(%24)" ilk sırayı almıştır(Erol-Özaydın ve Koç,2010). Bu da demek oluyor ki branşınız ne olursa olsun öğrencilerin gelişim dönemlerinin bilincinde olup (özellikle de ergenlik dönemindeki öğrencilerin hızlı değişen duygu durumlarının) akran grupları içerisinde küçük düşürücü söylem ve davranışlardan uzak durmak, öğrencilerin size ve dersinize karşı gelişecek olan tutum ve davranışlarını iyi yönde değiştirecektir. Kontrolü yitirmek, hele de fiziksel şiddet uygulamak sizin ve dersinizin yıllar sonra bile olumsuz hatırlanmasına yol açacaktır.

İlkokul, ortaokul ve lise kademelerinde halen eğitim hayatlarına devam eden öğrencilerin velileriyle yapılan bir diğer araştırmada da velilerden çocuklarının okulda yaşadıkları olayları anlatmaları istenmiş ve bazı olayların odak noktasında öğretmenlerin olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin merkezde olduğu olaylarda şu üç kavram öne çıkmıştır(Toprakçı ve Gülmez,2018):

• Öğretmenin ilgisi ve yönlendirmesi(n=10): Yani öğrencileri tanımak, ilgi ve yeteneklerinin farkında olmak ve onları doğru yönlendirmek, öğrencilerin iyi bir öğrenim süreci ve devamında başarılı bir iş hayatına sahip olmalarına vesile olacağından sizleri yıllar sonra bile hep iyi hatırlayacaklardır.

• Öğretmenin ayrımcılık yapması(n=5): Bu çerçevede okul içi ya da okul dışı faaliyetlerde sadece öğrencilerin bilgi ve becerilerini dikkate alarak görevlendirmeler yapmak hem öğrenciler hem de ebeveynlerinde adaletli olduğunuz kanısını oluşturacak ve takdirle karşılanacaktır. Bir öğrencinin herhangi bir sebepten ötürü(ailesinin meslekî statüsü, eğitim durumu, sosyoekonomik durumu, vb.) ön plâna çıkarılması "ayrımcılık yapan öğretmen" sıfatını almanıza ve bu şekilde hatırlanmanıza sebep olacaktır.

• Öğretmen-aile işbirliği(n=5): Demek oluyor ki öğretmenlerin öğrencileriyle ilgili elde ettiği verileri doğru zamanda ve uygun miktarda ebeveynleriyle paylaşmaları ve onları da sürece dâhil ederek işbirliğini yakalamaları, öğrencilerin akademik ve kişilik gelişimine olumlu katkılar yapacağı için geleceğe olumlu anılar bırakacaktır.

Sözün Özü...

Yapılan çalışmalar sonucunda görünen o ki öğrenme ortamlarında gerçekleşen olumsuz yaşantılar, aradan yıllar geçse de öğrencilerin ve velilerinin hafızalarında daha kalıcı olmaktadır. Yine görünen o ki olumlu yaşantıların ortaya çıkmasındaki en büyük etken öğretmenlerin akademik başarıları değil, kişilik özellikleridir. Bu durumda mesleğini seven, gereklerini hakkıyla yerine getirebilen ve her öğrencinin bir değer olduğunun farkında olarak söylem, tutum ve davranışlarını çağın gereklerini de dikkate alarak güncelleyebilen öğretmenlerin sayısı arttıkça olumsuz öğretmen-öğrenci etkileşimleri azalacak dolayısıyla olumlu yaşantılar hafızalarda daha çok yer bulacaktır.

Fatih KURU

19 Mayıs Atatürk Ortaokulu
Türkçe Öğretmeni

Kaynakça:

1. Bayram Akarsu, Öğretmen 3.0: Öğretmen Olmanın Sırları, Haziran, 2019.
2. Erdal Toprakçı ve Deniz Gülmez, Velilerin Penceresinden Öğrencilerin Eğitim Hayatı (Anılar Bağlamında Nitel Bir Analiz), Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi-ENAD, Cilt 6, Sayı 1, 2018.
3. Osman Erol, Betül Özaydın & Mustafa Koç, Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan Olaylar, Öğretmen Tepkileri ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri: Unutulmayan Sınıf Anılarının Analizi, Kuram ve Uygulama Eğitim Yönetimi Dergisi, Cilt 16, Sayı 1, Sayfa 25-47, 2010.
4. Şenay Yapıcı, Öğretmen Adaylarının Öğrencilik Anılarının Analizi, Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Sayfa 10-22, 2008.

"Öğrenme ortamlarında gerçekleşen olumsuz yaşantılar, aradan yıllar geçse de öğrencilerin ve velilerinin hafızalarında daha kalıcı olmaktadır."

AKADEMİK ERTELEME

V Yaşam sürecimiz içerisinde yapılması gereken bazı işleri ya da sorumluluklarımızı geciktiririz. Örneğin, ödenmesi gereken faturalar, tamir edilmesi gereken araç-gereçler ya da acilen gidilmesi gereken doktor bir şekilde daha sonraya bırakılabilmektedir. Bu davranışın adına genel olarak "erteleme" diyoruz. Her geciktirilen davranış erteleme değildir. Bir davranışın erteleme olarak kabul edilmesi için sıklık derecesi ve şiddeti önemlidir. Bu alanda araştırma yapan Burka ve Yuen, bir kişi görevlerini tamamlamayı veya bitirmeyi alışkanlık düzeyinde geciktiriyorsa veya kronik hale gelmişse bunu erteleme olarak kabul etmektedirler. Türk Dil Kurumu'nda ise erteleme kelimesi, işi tehir, tecil, talik etmek ya da "yapılması gereken işleri son ana bırakma", "son dakikacılık" ve "geciktirme" şeklinde açıklanmıştır.

Ertelemenin var olan diğer bir boyutu da akademik ertelemedir. Akademik erteleme; öğretim süreci içerisinde sınavlara hazırlığı son günlere sarkıtma, ödev yapmayı son ana bırakma, projelerin teslim tarihini kaçırma, okul kütüphanesinden alınan bir kitabı tarihinde teslim etmeme gibi davranışları içermektedir.

Akademik Ertelemenin Nedenleri

Özellikle okullarımızda öğrencilerimiz arasında görülen akademik erteleme davranışının pek çok nedeni vardır. Bu nedenleri:

- Motivasyon (Güdülenme)
- Başarısızlık Korkusu
- Mükemmeliyetçilik
- Zaman Yönetimi başlıkları altında sıralayabiliriz.

Motivasyon (Güdülenme):

Öğrenciler, bilgisayarda oyun oynama, telefonda ve sosyal medyada zaman geçirme gibi daha çok hoşlandıkları aktiviteleri yapmaya yönelirler. Bu durum ise öğrencilerin asıl yapması gereken akademik çalışmaları yapmalarını engeller. Bu durumun nedeni de öğrencilerin verilen göreve yönelik olarak motivasyon geliştirememiş olmalarıdır.

Başarısızlık Korkusu:

Bazen öğrenciler, yapması gereken akademik görevleri başarısız olmaktan korkma ve başkaları tarafından yadırganmak endişesi ile erteleyebilmektedir. Verilen görevin kendisinin benlik değeri veya yetenek performansı olduğunu düşündüğünden görevden kaçır, yani erteleme davranışı gösterir.

Mükemmeliyetçilik:

Mükemmeliyetçi kişilik özelliğine sahip öğrenciler, en doğru kararları verme, yapılması gereken görevleri aynı anda hata yapmadan yerine getirme düşüncesine sahiptirler. Bu düşündeki öğrencilerde mükemmele ulaşma isteği ve bu isteğe yönelik çaresizlik hissi akademik erteleme davranışını da beraberinde getirebilmektedir.

Zaman Yönetimi:

Erteleme davranışının diğer nedeni de öğrencilerin zamanlarını düzenlemede ve kontrol etmede zorluk yaşamalarıdır. Bu davranışı sergileyen öğrencilerin zaman kavramı konusunda algısal sorun yaşadıklarından, kendilerine verilen görevi zamanında bitirememektedirler. Bu nedenle objektif zamandan uzaklaşan öğrenciler, sübjektif zaman algılarına göre hareket etmeye başlarlar ve akademik görevlerini de ertelemiş olurlar.

Burada ortaya çıkan diğer bir sonuç da öğrencilerin gelecekle ilgili zaman algısıdır. Gelecek zaman algısı öğrencinin hedeflerini ve amaçlarını gösteren tablosal bir ifadedir. Eğer öğrenci şimdiki zaman içerisinde yaptığı çalışmaların onu belirlemiş olduğu hedeflerine götüreceğinin farkına varmadıysa akademik erteleme davranışı gösterir.

Akademik Erteleme ile Başa Çıkma Yöntemleri Nelerdir?

Buraya kadar akademik ertelemenin nedenlerini ortaya koymaya çalıştık. Peki hangi stratejileri uygularsak öğrencilerimizde akademik erteleme davranışları azalır? Şimdi isterse-niz bu stratejilere birlikte bakalım:

• Öncelikle hedefler belirlenmeli ve yazılı hale getirilmelidir. Bu hedefler somut, amaca ulaşılabilir ve motive edici olmalıdır. Örneğin, "15 Eylül'den itibaren her gün 1 saat matematik dersime çalışacağım." gibi.

• Akademik ertelemeyi önlemedeki diğer bir yöntem hedefe giden yolu küçük adımlara bölerek ilerlemektir. Örneğin verilen proje görevini "Bu ay bitireceğim." yerine, "İlk haftada her gün otuz dakika konu taraması yapacağım. İkinci ve üçüncü hafta proje taslağını oluşturacağım. Son hafta içerisinde de düzenlemeleri yapacağım." gibi planlama yapılabilir. Böyle bir planlama öğrenciyi adım adım başarıya götürürken, aynı zamanda motivasyonunu yüksek tutmasını sağlayacaktır. Bu küçük adımlarla hedefe gittiğinin farkına varacaktır.

• Akademik görevleri yerine getirirken yapılan planlama zaman olarak ne uzun ne de kısa olmalıdır. Uzun zamanlı planlar can sıkır ve motiveyi azaltırken, kısa süreli planlamalar da verilen görevi zamanında yapamama kaygısı oluşturur. Hedeflere ulaşmak için yapılan planlamada zamanın gerçekçi kullanılması gerekir.

• Akademik erteleme davranışını engellemenin tekniklerinden biri de motivasyon düzeyine, bireysel, fiziksel ve duygusal koşullara bakmaksızın sadece verilen göreve başlamaktır. Verilen görevin bir anda bitirilmesi gibi bir beklenti yerine, görevi yapmaya "bir yerinden" başlamak motivasyonu artırmada yardımcı olacaktır.

• Kısa süreli bir zaman da olsa mutlaka o vakit değerlendirilmelidir. Nasıl olsa az bir süre var, bu sürede ne yapılabilir diye düşünmemek gerekir. Almış olduğu görevi yerine getirmek için her dakikanın kendisine katkı sağlayacağını düşünmelidir. Örneğin, öğrencinin 20 dakika vakti varsa bu vakit içerisinde yapabileceği kadar çalışmalıdır. Eğer çalışmazsa 20 dakika boş zaman olarak geçecektir. Bu 20 dakikayı yapacağı görevdeki küçük bir adımı tamamlamada kıymetli bir zaman dilimi olarak düşünmelidir.

• Akademik ertelemenin önemli etkenlerinden birisi de öğrencinin mükemmeliyetçi olma düşüncesidir. Bu düşüncüyü besleyen temel davranış biçimi, tüm görevleri “ancak kendisinin yapabileceğine” ilişkin inancıdır. Öğrencide oluşan bu baskıyla bazı görevler sıklıkla ertelenebilir. Verilen görevleri kusursuz ve mükemmel uygulama düşüncesi yerine, verilen görevi başarılı bir şekilde yerine getirebilecek şekilde kendini motive etmesi gerekir. Bazen yapılacak çalışmalarda o konularda uzman kişilerden yardım alınarak görevlerin yapılması bu tür sorunları ortadan kaldırır.

• Öğrenciler görevlerini yerine getirirken genellikle sıkıldıkları için bazı bahaneler üretebilir. Örneğin “Susadım, karnım acıktı, arkadaşım mesaj attı ona cevap vereyim.” gibi bahanelerle çalışmasını yarıda bırakabilir. Çalışmasını ertelemek yerine, ortaya çıkan bu sorunları tekrar gözden geçirmelidir. Hedeflerini göz önüne getirip tekrar motivasyonunu sağlayarak verdiği arayı kısa tutarak kaldığı yerden çalışmaya devam etmelidir. Akademik beceri ve tutumların geliştirilmesi için öğretmenlerimize de görevler düşmektedir:

Bazen öğrenciler, yapması gereken akademik görevleri başarısız olmaktan korkma ve başkaları tarafından yadırganmak endişesi ile erteleyebilmektedir.

- Onları çalışma konusunda güdeleyecek öğrenme stratejilerini oluşturma,
- Öğrencilere keyif duyacakları öğrenme ortamları oluşturma,
- Öğrencinin hoşlanacağı türden etkinlikler verme,
- Planlı ders çalışma alışkanlığı kazandırma,

Böylelikle öğrencilere öğretim hayatları boyunca başarılarını engelleyen erteleme davranışını azaltma yöntemi öğretilmiş olacaktır. Aynı zamanda bundan sonra öğrenim görecekları bir üst öğretim programında da akademik erteleme sorununun üstesinden gelmede gereken önlemin zamanında alınması sağlanmış olacaktır.

Ercan NAR

Psikolojik Danışman

Bafra İbn-i Sina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Kaynakça

1) Çelik, B. Ç; “Akademik Ertelemenin Bazı Psiko-Sosyal Değişkenlere Göre Açıklanması ve Gerçeklik Terapisine Dayalı Akademik Erteleme ile Başa Çıkma Eğitim Programının Etkililiğinin Sınanması”, Doktora Tezi, KTÜ, Trabzon, 2014.

2) Kağan, M; “Akılcı Duyusal Davranışsal Yaklaşım Dayalı Akademik Erteleme Davranışını Önleme Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2010.

3) Toker, B; “Bilişsel Davranışçı Kurama Dayalı Olarak Geliştirilen Akademik Erteleme Davranışıyla Başetme Becerisi Eğitimi Psiko-eğitim Grup Yaşantısının Üniversite Öğrencisinin Akademik Erteleme Davranışlarına Etkisi” Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, 2014.

4) Şimşek, M; “Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları İle Mükemmeliyetçilik Ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Arasındaki İlişkilerde Benlik Saygısının Aracı Rolü” Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin ,2018.

TÜRKÇE EĞİTİMİNDE YAZMA BECERİ ALANINA YÖNELİK DEĞERLENDİRMELER

Yazma, duyguların, hayal ve isteklerin dile getirildiği bir araçtır insanoğlu için. Varoluştan bugüne dilimize yansıyan ifadeler şekil ve semboller ile insanoğlu tarafından yazıya aktarılmıştır. Bu sembolere milletler ve medeniyetler farklı isimler vermişlerdir. Bu farklı sembollerin evrensel dilde karşılığı “alfabe” olmuştur.

Planlı, sürekli, kademeli olarak yürütülen eğitim faaliyetlerinde, ana dilimiz olan Türkçenin beceri alanlarından “yazma” değerli bir yere sahiptir. Okullarda zorunlu eğitim kapsamında (on iki yıl) müfredat gereği Milli Eğitimimizin felsefi ve akademik hedefleri doğrultusunda her kademedede (İlköğretim, Ortaöğretim) Türkçe dersi verilmektedir. Öğrencilerin, okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirilmelerinin sağlanması Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın özel amaçları içerisinde.

Öğrenci okulda bir enerjinin sahibidir. Bu enerji, ders içi etkinliklerde üretim olarak ortaya çıktığı zaman eğitim sürecinin bir çıktısı olarak somutluk kazanacaktır. Türkçe dersi; bir sevk, idare ve yönlendirmeye beraber aynı zamanda duyguların, arzuların sürekli harekette olduğu bir zaman dilimidir. Öğretmen, öğretme temel prensibi ve idealinin yanında öğrencileri beceri alanlarına doğru çekmeli ve onları özendirir. Yazma becerisinin dört temel beceriden(okuma, dinleme, konuşma, yazma) en zor ve en son öğrenileni olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin derse yönelik enerjilerinin büyük bir kısmını burada harcadığı görülür. Yazma serüveni uzunca bir hikayedir. Çocukların birinci sınıfta okuma ve yazmayı öğrendiklerinde ailelerin içine girdikleri duygu dünyasını bir hatırlayalım. Öğrencilik de aslında tam olarak burada başlıyor. Çocuk içinde yaşadığı çağı artık tam manasıyla öğrendiği alfabe ile yazmaya odaklanır.

Türkçe derslerinde yazma becerisi kazandırılırken öğrencilerin eleştirel düşünceleri, yaratıcı bakış açıları geliştirmeleri, farklı akıl yürütme süreçlerine girmeleri de hedeflenir. Bu noktada öğretmen süreçte bir danışman olarak hayal ve ilgileri harekete geçirerek yazma stratejilerini sunar. Türkçe öğretmenini bir rol model olarak düşündüğümüzde kendi yazdığı kısa öykülerin, çocuk masallarının, şiirlerinin olması önemlidir. Sınıfta paylaşılan bu yazılar öğrencilerin yazmaya yönelik ilgilerini hem artırır hem de öğrenciler güdülenmiş olurlar. Öğretmen, ürettiği kurgusal metinler yoluyla öğrencilerin yazma etkinliğine hareketlilik katar. Yaş gruplarına uygun hikaye ve masal metinleri oluşturan öğretmen, sınıf içerisinde öğrencilerin aktif katılabileceği etkinlikler meydana getirir. Bir öğrencinin öğrenebileceği en önemli becerilerden biri olarak ifade edilen yaratıcı yazma, var olan bilgileri, kavramları, olayları, bellekteki sesleri, görüntüleri, hayalleri yeniden kur-

gularak ve birbirleriyle ilişkilendirerek ortaya yeni bir yazı koyma etkinliği, kişinin bir konudaki duygu ve düşüncelerini hayal gücünü kullanarak özgürce kâğıda aktarmasıdır. Yaratıcı yazmak önceden olmayana herkesten farklı olanı ortaya çıkarmayı gerektirir, yazarken standartları aşmak, alışılmıştın dışında olmak önemlidir.

Öğrencilerde Yazma Becerilerini Geliştirmek İçin Neler Yapılabilir?

Öğretmen herhangi bir konuda öğrencinin hayal dünyasını canlandırabilmek için bazen Kafka’nın doruklarında, kale surlarının burçlarında bazen ise harikalar ülkesinin ormanında derin uykuya dalmış bir kahraman olmalıdır. Yazma etkinliklerinde hiçbir şekilde çocuğun verdiği örnekler sorgulanmamalı ve mutlaka geri dönütler verilmelidir. Öğrenciler süreçte farklı pekiştireçler ile desteklenmeli, hayatın gerçeklerine karşı basit de olsa hayaller kurmanın zevkine vardırılmalıdır.

Yazma becerisinin geliştirilmesinin anahtarı sürekli yazdırmaktır. Fakat bu durum belki de Türkçe dersinde zaman sorununa yol açacağından, öğretmen küçürek öykülerden faydalanarak bu alanın gelişmesini sağlayabilir. Yazma becerisinin kazandırılması ve dolaylı olarak etkili yaratıcı yazma becerisi elde ettirmek konusunda en önemli husus, öğrencileri yazmaya istekli hale getirmektir. Yazma işinin üstesinden geleceklere dair öğrencilerimizi yüreklendirelim. Ortaya koydukları ürünlere yönelik geri dönüşler sağlayalım. Başarı duygusu kazandırdıklarında görülecektir ki Türkçe dersine ve yazma alanına karşı tutum ve ilgileri artacaktır. Yazılar oluşturulurken yazılı anlatım tekniklerinin her birine yer vererek tek bir metin türünde değil bütün edebi metin türlerinde öğrencilerin başarılı olmaları sağlanmalıdır.

Yazma konusu belirlenirken sınıfın genel istekleri doğrultusunda özelde ise öğrenciye yönelik hareket edilmelidir. Konu sınırlandırılması yapılmadığında çocukların ortaya daha özgün ürünler ortaya koydukları gözlemlenir. Türkçe öğretmeni olarak profesyonel bir yazma rehberliği bizleri, küçük kalemlerin büyük hayallerine dokunulabilme mutluluğuna erdirecektir.

Hakan BEŞİR

Veziroköprü-Adatepe Ortaokulu
Türkçe Öğretmeni

Türkçe dersi, bir sevk, idare ve yönlendirmeye beraber aynı zamanda duyguların, arzuların sürekli harekette olduğu bir zaman dilimidir.

Kaynakça

- 1) Hasan Güleriyüz, Yaratıcı Çocuk Edebiyatı, Ankara: Pegem Yayınları, 2.Baskı.
- 2) Murat Özbay, Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri 1, Ankara: Öncü Yayınevi, 2.Baskı, S.121.
- 3) Murat Özbay, Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri 2, Ankara : Öncü Yayınevi, 2.Baskı, S.115.
- 4) Özcan Demirel, İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, İstanbul: MEB Yayınları.
- 5) Sedat Sever, Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme, Ankara: Anı Yayıncılık, 4.Baskı.

OKUL YÖNETİMİNDE DEĞERLER VE İLKELER

Yaşamın kendisi değerlendirme ve karar alma süreçlerinin bir araya geldiği döngüdür. Bireyde bu sürecinin tam merkezindedir. Süreç içerisinde kişi karar alırken bazen kendi ölçütlerini bazen de toplumsal veya evrensel ölçütleri kullanabilir (Akbaba, 2018). Kullanılan ölçütlere göre yargı ortaya çıkar. Yargının sonucu ise kârdır. Kişi bir olay, durum gibi herhangi bir konu hakkında yargıya ulaşırken kendisini değerlerin baskısı altında hissedebilir. Dünya görüşü, felsefe, ahlak, inanç, yaşam becerileri, yaşam kalitesi, eğitim kalitesi, yargılama yeteneği gibi etmenler değerler üzerinde oldukça etkilidir. Bu etkilerin içinde yer alan eğitim değerlendirme sürecinin en önemli parçasıdır. Eğitimin değerleri etkilediği gibi değerlerde eğitim sürecini etkiler. Eğitimi etkilen her şey eğitim felsefesinin ilgi alanına girmektedir. Bu sebeple değerler, eğitim felsefesi üzerine çalışma yapan araştırmacıların dikkatini çekmiştir.

Eğitim felsefesi içerisinde yer alan akımlar incelendiğinde her akımın bu konuya kafa yorduğu görülmektedir. Eğitim felsefesi akımlarından idealistler ve realistler değerlerin evrensel olduğunu iddia ederek herkese uygulanabilir ilkeler olduğunu ileri sürer. Pragmatistlere göre ise değerler, zamana, yere ve duruma göre değişebilen göreceli bir kavramdır. Varoluşçular değerlerin kişilerin özgür seçimleri ile oluştuğunu söyler. Frankfurt Okulu olarak isimlendirilen akıma göre ise değerler toplumda var olan güce göre oluşur ve değişir (Orstein & Levin, 1997).

Ülkemizde ortaya çıkan uygulamalara bakıldığında her felsefi akımın iddiası az veya çok görülmele birlikte değerlerin güce göre şekil aldığı dikkatlerden kaçmamakta ve hemen her kesim tarafında zaman zaman gerek yazılı gerekse görsel mecrada dile getirilmektedir. Felsefi akımlar kişileri olduğu gibi eğitimcileri de etkisi altına alarak değer yargılarına etki eder. Ülke yönetiminde söz sahibi kişilerin kararları bütün bir ülkenin hatta dünyanın hem yakın hem de uzak geleceğini etkiler.

Kararların sonucu kişinin etki alanının genişliği ile doğrudan orantılıdır. Eğitim yöneticisinin alacağı kararlar da sonucu itibari ile temelde okulu etkilemekle birlikte genel anlamda bütün bir toplumu etkileyebilmektedir (Yeşiltaş, Çeken, & Sormaz, 2012).

Eğitim yönetimi alanına yapılan çalışmalarda bireylerin karakterleri ve değerleri davranışlarını etkilediği görülmüştür (Dawis, 1991; Çelik, 1999). Nasıl ki birey sürekli değer-yargı-karar süreci içerisinde ise okul yöneticileri de işlerini yaparken aynı süreci yaşar. Her an bu süreç içindedir. Verilen kararlar çoğu zaman ahlaki olabilir (Beck, Murphy & Associates, 1997). Bu sürecin doğru işleyebilmesi için ise okul yöneticilerinin genel etik ilkeleri olmalıdır. Genel etki ilkeler net olmadığında çoğunlukla kendi ahlaki değerleri ile gücün etkisindeki değerler arasında seçim yapmak zorunda kalırlar. Böylece karar alma süreci sekteye uğrar ve doğru kararlar ortaya çıkmaz. Her yönetim işi gibi okul yöneticiliği de başkalarına önem vermeyi gerektiren bir meslek grubudur. Yöneticiler bu bilinçle hareket etmeli ve seçimlerini ona göre yapmalıdır. Bireye saygı göstermek, doğru ve etkili iletişim becerilerine sahip olmak ve en etkili şekilde kullanmak, dürüst olmak, kurum paydaşlarının özgüvenini geliştirici davranış sergilemek, bütün paydaşların faydasına olacak adil, şeffaf ve demokratik bir kurum kültürü oluşturmak için çaba göstermek yöneticilerin sorumluluğundadır (Smith, 1997). Bu davranışları sergilemek görüldüğü kadar kolay değildir. Bunun için yöneticiler kişilerin bireysel özelliklerini iyi tanımalıdır. Her bireyin değerlerinin farkında olup onlara saygı göstermelidir. Bireyler saygı gördüklerinde bunu yansıtır. Saygıyı hissettirmek okul iklimini olumlu yönde etkiler ve çatışmaları en aza indirir.

Aynı şekilde değer yargılarının farkında olan ve saygı duyan bir yönetici yanlış anlaşılma olarak nitelendirilen davranışlarında önüne geçer. İstenmeyen sonuçlara yol açabilecek eylemler kendiliğinden ortadan kalkabilir. Zaman zaman okul yöneticileri sergiledikleri davranışlarla güç odaklı, etik olmayan, baskıcı ve bürokratik bir kurum kültürü oluşmasına sebep olmaktadır. Böyle bir kültürde çalışanlar sadece işlerine odaklanırlar, yaratıcı faaliyetlerde bulunmazlar. Duygular kaybolur. Özveri yok olur. Gönüller huzursuz olur. Sadece maddi değerler ön plana çıkar. Motivasyon düşer. Her davranış, her iş madde ile ölçülür iç huzur yok olur. Bürokratik işler yoğunlaşır ve eğitimin özünden uzaklaşılır. İşler yolunda gibi gözükse de ortada sanal bir düzen oluşur. Yaratıcı düşünce yok olur. Bir süre sonra kurum monotonlaşır ve bireyler kutuplaşmaya başlar. Kutuplaşma ile birlikte bedeli çok daha ağır olabilecek sonuçlara yol açan sorunlar baş gösterir. Bireyler kısır bir döngüye girer. Hem kurum hem de toplum zaman içerisinde zarar görmeye başlar.

Gündelik işler kişilerin değerlerini ve niyetlerini yansıtan birer araçtır. Okul ortamını analiz etmek için bu gündelik işler oldukça etkilidir. Yöneticilerin gündelik işlerde kullandıkları etkili iletişim ve yönetim becerileri; kurumun yaratıcı, özgüveni yüksek bir kültüre kavuşması için çok önemli verileri içerir. Kurum kültürü kararların sonucunda oluşur. Bireylerin olduğu gibi yöneticilerinde karar verme davranışlarında değerler ve ilkeler oldukça etkilidir (Bursalioglu, 1991). Çünkü alınan kararların yanında yöneticinin eylemleri sadece okul personeli değil birçok kişinin hayatına etki eder. Bu etkiler çok uzun yıllar boyunca da devam edebilir. İyi bir iletişim dili bu etkiyi olumlu yönde değiştirmekte ve etkilemektedir. Olumlu etki için yöneticiler özgüven geliştirici adil bir yönetim sergilemelidirler.

Böylece kurum kültürü huzurlu, yaratıcı, demokratik ve adil kültüre doğru evrilir. Eğitim yöneticilerinin değerlere bağlı ve ilkeli olmaları sadece kendileri ile ilgili değildir. Bu durum onların göreve geliş şekilleri ile de doğrudan ilişkilidir. Yöneticilerin göreve gelirken geçtikleri aşamaların ilkeli, adil, şeffaf, ulaşılabilir, hesap verilebilir ve etik kurallara uygun olması gereklidir. Etik kurallar oluşturulmalı ve beyan edilmelidir. Bu şekilde göreve gelen yöneticiler değerleri içselleştirir ve ilkeli bir yönetim tarzı sergilerler. Gücün etkisinde kalmaktan kurtulurlar. Böylece okul personeli ve paydaşların kuruma olan aidiyet duygusu gelişir. Öğrenci, öğretmen ve veliler mutlu olur. Okul sevgisi gelişir. Kişiler daha saygılı ve ilkeli davranış sergileme çabasına girerler. Ortaya ideal kurum kültürü çıkar ve uzun yıllar devam eder.

Yöneticiler bazen karar süreci içerisinde etkilendiği durumlar ile yüzleşebilmeli, kararlarının altında yatan sebepleri sorgulamalıdır (Akbaba, 2018). Kararlarının etik kurallara uygun olup olmadığına bakmalıdır. Sorgulamalar yöneticinin bir sonraki vereceği kararı olumlu yönde etkileyerek ilkeli etik kurallar ile uyumlu ve toplumun değerleri ile örtüşmesini sağlar. Yöneticiler yetkilerini otoriteye dönüştürmekten kaçınmalıdır. Öğ alma duygusundan uzaklaşarak kişiye zarar vermeyecek kararlar almalıdırlar. Etik, insanla başlar, insanla biter (Neuman, 1994). Dolayısı ile kişinin değerleri kararların etik olmasında çok önemlidir. Değerlerin verileceği yer öncelikle aile olmakla birlikte eğitim kurumlarıdır. Daha ilkeli ve değerlere önem veren bir toplum inşa etmek isteniyorsa bu işe eğitim yöneticilerinden başlanmalıdır. Eğitim yöneticileri yetkilerinden kaynaklanan gücü kullanarak kendi ahlaki değerlerini ve dünya görüşlerini öğretmenlere, öğrencilere, personele veya velilere empoze etmeye çalışmamalıdır. Çünkü böyle bir durumdan en çok geleceğin toplumu olan öğrenciler etkilenecektir. Değerler sisteminin adil olabilmesi için yöneticiler çaba harcamalı etik liderlik ile kişisel liderlik tarzlarını birleştirmelidirler. Millî Eğitim Bakanlığı geniş bir kitlenin katılımı ile toplum yapısına uygun evrensel ilkeler ile örtüşen etik ilkeler oluşturmalı ve başta yöneticiler olmak üzere eğitimin bütün paydaşlarına dönemsel eğitimler vererek ilkeli ve değerlere bağlı kurumların oluşmasını sağlamalıdır. Eğitimin sürekliliği etik ilkeler ve değerlerin yerleşmesini kabul görmesini ve içselleştirilmesini sağlar. Bu şekilde toplumsal dönüşüm ve gelişim sağlanabilir.

İshak Hakan ÖZER

Atakum Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Bilişim Teknolojileri Öğretmeni

Kaynakça

- 1- Akbaba, S. (2018, Aralık). Eğitim Yönetimi ve Değerler. Değerler Eğitimi Dergisi, s. 9.
- 2- Beck, L. G., Murphy, J., & Associates. (1997). Ethics in Educational Leadership Program. The University Council for Educational Administration. Colombia: Colombia, MO.
- 3- Bursalioglu, Z. (1991). Okul Yönetiminde Yeni Yapı Ve Davranış, Ankara: Pegem Yayınları.
- 4- Çelik, V. (1999). Eğitimsel Liderlik. Ankara: Pegem Yayınları.
- 5- Dawis, R. V. (1991). Vocational Interests, Values, and Preferences. In M. D. Dunette & L. M. Hough (Eds), Handbook of Industrial And Organizational Psychology, s. 833,871.
- 6- Neuman, W. L. (1994). Social Research Methods: Qualitative and Qualitative Approaches, Needham Heights, MA: Allen & Bacon.
- 7- Orstein, A. C., & Levin, D. U. (1997). Foundations of education (6th ed.), New York: Houghton Mifflin Company.
- 8- Smith, R. (1997). Essential Ethical Considerations In Teaching, Education, s. 117,17-21.
- 9- Yeşiltaş, M., Çeken, H., & Sormaz, Ü. (2012), Etik Liderlik Ve Örgütsel Adaletin Örgütsel Sapma Davranışları Üzerindeki Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Muğla Üniversitesi.

BİR. FILM

THE FIRST GRADER

Justin Chadwick'in yönettiği 2010 yılı yapımı The First Grader (Birinci Sınıf Öğrencisi), "Öğrenmenin yaşı yoktur." temalı ciddi ve önemli bir film. Film, 84 yaşında birinci sınıfa kaydolan Kenyalı Kimani Ng'ang'a Maruge'nin gerçek hayat hikayesinden esinlenmiştir.

Maruge, 1952-1960 yılları arasında Kenyalı direnişçilerin İngiliz sömürge yönetimine karşı sürdürdüğü ayaklanmaya (Mau Mau) katılmış bir direnişçi ve savaş esiridir. İngiliz ordusu tarafından korkunç işkencelere maruz bırakılmış ancak ruhunu asla satmamış bir adamdır. Maruge. Kenya hükümeti "herkes için ücretsiz eğitim" ilan ettiğinde, bunu tam anlamıyla benimsemiş ve birinci sınıfa kaydolmaya ve eğitimini tamamlamaya çalışır.

Maruge'nin, Mau Mau isyanında yaşadıkları ve yaşı bir hayli geçkin olmasına rağmen öğrenmeye, okumaya olan tutkusunu birleştirildiğinde seyirciyi etkileyen, çarpıcı bir film ortaya çıkmıştır. The First Grader, şüphesiz seyredilmesi gereken

filmlerdendir. Batılı sömürgecilerin Kara Kıta Afrika'da mazlum halklara yaşattıkları acıları anlamamız bakımından sinema tarihinde isminin altına çizilmesi gereken bir yapım. Bu arada Maruge'nin maruz kaldığı işkencelerin tasvir edildiği sahnelerin gerçekçiliği ve bazen seyredeni rahatsız eden ayrıntılar çocuklar için uygun olmayabilir. Neticede filmin gerçek olaylara dayanıyor olması onu görülmeye değer kılıyor. Buna ek olarak öğretmen Jane Obinchi rolünde Naomi Harris ve Kimani Ng'ang'a Maruge rolünde Oliver Litondo'nun oyunculuğu gerçekten takdire şayan. İyi seyirler.

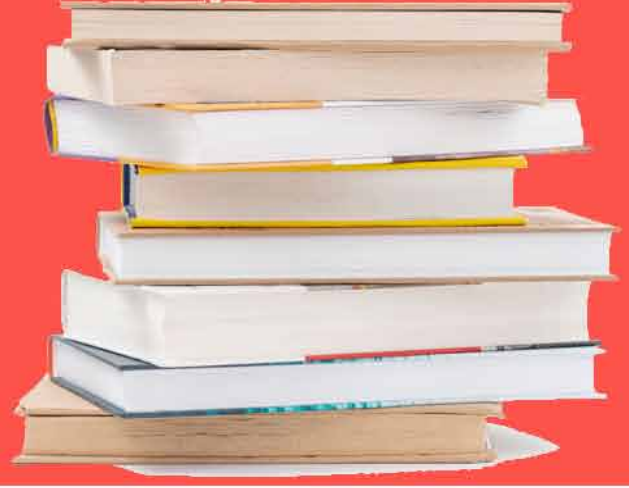
Cengiz BAŞKAYA

Canik Kız Anadolu İmam-Hatip Lisesi
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

BİR KİTAP

AKIŞ

Mutluluk bilimi konusunda yaptığı çalışmalarla dünyaca tanınan Mihály Csíkszentmihályi dünya genelinden topladığı veriler ve hikayelerle "akış teorisini" geliştiriyor. Bu teorisi o kadar büyük ilgi görüyor ki Csíkszentmihályi TED konuşmaları yapıyor, çeşitli ülkelerde seminerler düzenliyor. Csíkszentmihályi yaptığı çalışmaları ve önerilerini "Akış: Mutluluk Bilimi" kitabında kaleme alarak okurla buluşturmayı da ihmal etmiyor.

Kitap hayatın anlamı, anlam arayışı ve mutluluk hakkında bilimsel veriler üzerinden okura özgün fikirler sunuyor. Akış:Mutluluk Bilimi, insanın akışta kaldığı ve bunu başara bildiği sürece hayattan mutluluk aldığını savunuyor.

Peki akış nedir?

Akış, "İnsanların bir etkinliğe, kendilerini başka hiçbir şeyi umursamayacak kadar kaptırmalarıdır; bu yaşantı kendi başına öyle zevklidir ki insanlar sırf o etkinlikte bulunmak için büyük bir bedel bile ödeyebilirler."

Kitap, sizde isminden dolayı klasik kişisel gelişim kitabı algısı oluşturabilir. Ancak kitabı okuduğunuzda bu düşüncenin yanlış olduğunu göreceksiniz. Çünkü kitap bilimsel açıdan "Mutluluk" kavramını ele almasının yanında zengin bir kaynakçaya da sahip. Elbette bu akademik duyarlılık kitabı sıkıcı hale de getirmemiş.

Son yıllarda iş dünyasında, sosyal hayatta "Akış" in önemi daha güçlü kabul ediliyor. Şirketler bu konuda eğitim programları düzenliyor.

Akışta kalması gerekli en önemli kitle hiç kuşkusuz öğretmen

ve öğrencilerdir. Çünkü öğrenme yüksek dikkati gerektiriyor. Kitabı okul ve öğrenci perspektifinde değerlendirdiğimizde öğrenmenin gerçekleşebilmesi için akışın zorunluluğu karşımıza acıkıyor.

Çocuk, ders esnasında dış uyarıcılardan ne kadar uzaklaşabiliyorsa ve etrafındakilerden beynini izole edebiliyorsa o kadar akış yaşıyor demektir. İşte sınıf ortamında bu an yaşatılabildiği oranda öğrenmenin kalitesi de artıyor olacaktır. Bu nasıl olacak? Kitap bu konuda size önemli bilgiler sunuyor.

BİRKAÇ ALINTI

"Mutluluğu elde etmenin bu kadar zor olmasının en önde gelen nedeni, evrenin insanların rahatı düşünülerek tasarlanmamış olmasıdır."

"İnsanlara gerçek anlamda doyum sağlayacak olan zayıf ya da zengin olmaları değil, yaşamlarıyla ilgili iyi şeyler hissetmeleridir. Mutluluk arayışında kısmi çözümler işe yaramaz."

"İnsanoğlunun tümü için büyük ilerlemeler, ancak insanların düşünce biçimlerinin temel yapısında büyük bir değişim gerçekleştikten sonra mümkün olabilir."

Kitap Hakkında:

Yazar: Mihaly Csikszentmihalyi

Yayınevi : Buzdağı Yayınevi

Sayfa Sayısı: 416

Ahmet YILDIZ

Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Ar-Ge Birimi

BİR FİLOZOF BİR EĞİTİM GÖRÜŞÜ: JACQUES RANCIÈRE

11940 Cezayir doğumlu Fransız filozof, yirminci yüzyılın etkili düşünürlerindedir. 1987’de yayımladığı ve Türkçeye 2014 yılında çevrilmiş olan “Cahil Hoca” isimli kitabıyla eğitim felsefesine “sarsıcı” bir eser kazandırmıştır. Kitabın sarsıcılığı, bilinen anlamda “eğitim, eşitlik ve özgürlük” gibi kavramları yeniden düşünmemizi sağlayacak eleştirilerden kaynaklanmaktadır. Öğrenme ve öğretmenin doğasındaki hakikatin “bilen ve cahil” ikilisinden farklı olması gerektiğini düşünen J. Rancière, öğretmek isteyen her şeyden önce öğrenci ile arasında zihinsel bir üstünlük olduğu varsayımından kurtulmasını salık verir.

J. Rancière sistem kurucu bir filozof değildir. Aksine var olan şemayı sorgulayan, yanlış yıkmaya çalışan ve yeni bir paradigma ile eğitimi şekillendirmeye yardımcı olan eleştiriler sunar. Eğitim hakkındaki görüşlerini daha yakından tanımak istersek “Cahil Hoca-Zihinsel Özgürleşme Üzerine Beş Ders” adlı eserinde verdiği örneklerle bakmalıyız. Zira filozof sıkı bir teori karşıtıdır. Onun için olgular ve eylemler daima teoriden önce gelir.

Kitabı bir olaydan hareketle kurgulamıştır. 1800’lü yıllarda farklı bir ülkeye sürgüne gönderilen Joseph Jacotot adlı öğretmenin tek kelime Fransızca bilmeyen Hollandalı üniversite öğrencilerine, kendisi de hiç Flemenkçe bilmediği halde Fransızca öğretme işini üstlenmesi örneğini verir. Nasıl öğreteceği konusunda oldukça zor durumda olan bu öğretmen, öğrencilerine Telemak adlı ünlü Fransız klasiğini Hollanda dilinde çevirisiyle birlikte verir. Bu tuhaf deneyimde öğrencilere hiçbir dil bilgisi kuralı ve cümle kuruluşu açıklanmamış, tabiri caizse eğitime sıfırdan başlanmamıştır. Haftalar sonra öğrencilerinin kendi dillerinde bildikleri sözcükler yardımıyla Fransızca cümleleri daha iyi çözümledikleri görülmüştür. J. Rancière bu tuhaf deneyimden, öğrenme ve öğretme adına dersler çıkarmıştır. Böylelikle öğrenciler problemi parçalarına ayırmış, sonra yeni bilgiyi yapılandıracak yolları kendileri keşfetmiştir.

Birine bir şey açıklamak, her şeyden önce ona anlayamadığını göstermektir. Geleneksel pedagojinin “bilgin zihinler” ve “cahil zihinler” şeklinde dünyayı ikiye bölen bir miti vardır. Bu mantalitede işin temel taşı mutlak başlangıç, öğrenme ise ilerleme evresidir. Oysa çocuk öğretmene gelinceye kadar el yordamı, tahminler, gözlem, sezgi, taklit, icat gibi pek çok kaynaktan yararlanmıştı (Rancière, 2014). Fakat eğitim sisteminde dâhil olduğunda öğreticinin komut ve açıklamalarına muhtaç zayıf bir varlık olarak kabul edilmektedir.

J. Rancière’in eleştirilerinin “öğretmen merkezli” eğitim anlayışına karşı olduğunu fark etmişizdir. Gideceği yol önceden sıkıca belirlenmiş, açıklama ve komutlarla ilerleyen öğrencinin doğasında getirdiği zekâyı saygı nerede? Zira bu

çarpıcı sorunun önü açılmış, öğrencilerin problem çözme ve öğrenmede merkeze yerleştirildiği yaklaşımlar bugün revaçta olsa da, Rancière’in yazdığı dönemde eleştirileri oldukça yerinde ve önemlidir. Hatta bugünü şekillendiren anlayışlara da katkısı vardır.

Ona göre eğitimde tehlikeli olan ve “açıklamanın kısır döngüsü” denilen bir şey vardır. Eğer çocuk kitaptaki akıl yürütmeyi anlayamıyorsa öğreticinin gösterdiği akıl yürütmeyi nasıl anlayacaktır? Kitaptaki akıl yürütme sadece açıklama ile anlaşılıyorsa bu bir kısır döngüdür ve çocuğa sürekli bir şeylerin açıklanması gerekecektir. Bu döngüde öğrenci artık kendi başına öğrenemeyen ve sürekli başkasına muhtaç biri haline gelmez mi? Rancière’in belki de en çok eleştirdiği şey budur: Başkasına muhtaç hale gelmek. Birine sürekli bir şey açıklamak, ona kendi başına anlayamadığını göstermek demektir. Oysa eğitim özgürleştirici olmalıdır. Özgürleştirmeksizin eğiten, aptallaştırır (Rancière, 2014).

Sürekli kendi bildiklerini öğreten bir öğretmen, sadece bu sınıra ulaşmaya çalışır, başarısı kesin değildir zaten. Fakat öğrenciyi özgürleştirsek, yani ona kendi zekasını kullanma fırsatı versek, hoca bilmediğini de öğretir, diyor. Bu yüzden hocanın ilk görevi öğrenci ile arasında varsayılan eşitsizlik fikrini bir kenara koymaktır. Hoca; öğrencisinin özgürleştiği zaman hocasının bilmediği şeylere de ulaşabileceğine, yani önce kendi cahilliğine inanmalıdır. Peki nedir hocanın öğrenciden farkı? O, zekaya rehberlik edendir...

Bilmediğimi nasıl öğretebilirim? Biraz etraflıca düşündüğümüzde J. Rancière’ in sıra dışı gibi görünen tezinin kaynaklarını keşfedebiliriz. Sokrates’e atfedilen “Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir.” sözü, Yunus Emre’den gelen “İlim ilim bilmektir/ İlim kendin bilmektir/ Sen kendin bilmezsen/ Ya nice okumaktır” nidası, öğrenmenin bir keşif yolculuğu olduğunu hatırlatır. Bu keşfin mihenk taşı; öğretmenin kendisi ya da öğrenme nesnesi değil, kendiliğimizdir. Daima varsaymak durumunda bulunacağımız cehaletimiz ise ufkumuz...

J. Rancière’in eski yöntem olarak adlandırdığı öğretime dayalı yöntem eleştirisinin özgün tarafı ise, bütün bu tartışmayı eşitsizlik sorunuyla bağdaştırarak yürütmesi olmuştur. Hocanın ve öğrencinin temelde iki ayrı zeka olmadığını, zekalardan birinin aşağı olduğuna dair inancın aslında halkın umutsuzluğuna sebep olduğunu vurgulamıştır. Kitaptaki öğretmen Jacotot aracılığıyla, eski yönteme karşı “evrensel eğitim” adını verdiği yeni yöntemin yoksulların, köşede kalmışların, daha da derinde içimizden kişilerin yöntemi olduğunu ima etmiştir. Bir bilgi ve öğrenme hiyerarşisine ihtiyaç duymayan bu yöntemde öğrenmenin anahtarı sadece dayanç ile faaliyet göstermektir. Özgürleştiren hoca, kişiye bu kapasitesini hatırlatan ve onu kendi yolculuğuna çıkararak, arayışın ve varoluşun düzleminde tutan kişidir. Bu şekilde bilmediğimiz şeyi öğretebilmek de mümkündür. Rancière’in felsefi ve sosyolojik tasarımı bir eleştiri dilidir. Bunun yanında aradığımız “imkan dili” ise eşitsizliğe karşı özgürleştirici öğrenme pratiğinde sanattan çok fazla yardım alabileceğimiz görüşünde bulunabilir. (Dobra, 2017).

Filozof, bir pedagoğ ya da eğitim bilimci değildir. Fakat onun eğitim üzerine yaptığı eleştiriler, aslında toplum anlayışı ve siyaset felsefesinden kaynaklanır (Rancière, 2007). Meraklısına bir ipucu...

Kendisi ünlü sosyolog Louise Althusser'in en iyi öğrencilerinden olan J. Rancière, hocasıyla yollarını, onun "öğrencinin kendisini ilgilendiren konulardaki ödevlerini yapmadan, başka mevzularla uğraşmaması gerektiğine dair" bildirisinden sonra ayırmıştır. L. Althusser'e göre, "Öğretmenin işlevi kesin bilgiyi, bu bilgiye sahip olmayan öznelerle aktarmaktır." J. Rancière ise teorisyenin kitleler adına konuşmasına imkân veren bu tür bir konumun; nihayetinde, bilginin saf varlığını ve daha önemlisi bu bilgiye sahip olanların üstün itibarlarını meşrulaştırmaktan başka bir işlevinin olmadığını düşünmüştür. Ona göre hocasının bu meyandaki söylemleri Marksist düşüncenin tam aksine "seçkinci"dir. Seçkincilik ise eşitliğin en büyük düşmanıdır (Rancière, 2006).

J. Rancière'in özgürleştirici eğitime vurgusu tek kişilik bir çaba değildir elbette. Nitekim yirminci yüzyıl, hem klasik hem de analitik eğitim anlayışına eleştirel tepkilerin doğduğu verimli bir dönemdir (Cevizci, 2001). "Eleştirel pedagoji" adı verilen ve standart, tekdüze eğitim programlarını sorgulayan; öğrenciyi ön plana çıkaran yaklaşım tarzları pek çok düşünürün katkısıyla eğitim dünyasına ilham vermiştir. Fakat özgürleştirici eğitim ne öğretmenin plan ve programsız olması, ne de öğrencinin sadece bir otoritenin sınırlamalarına karşı uyarılması demek olmamalıdır. Öğretmenin ve öğrencinin kendi ihtiyaçlarını fark edebilmesi, maddi ve manevi ortamını şekillendirebilmesi, belki önce kendini proje edebilmesi de anlaşılmalıdır. Eğitim ortamını çeşitlendiren pek çok araca eskisinden daha fazla sahip olabiliriz, ama ancak özgürleşen insanlar bu araçları kendilerini ve çevrelerini proje etmede kullanabileceklerdir. Öğretmen olarak bugün kendimizi standart bir kalıbın yürütücüleri olarak değil, öğrencilerimizin özgür düşünme becerilerinin ortaya çıkmasına yardım edebilen rehberler olarak gördüğümüzde ve öğrencilerimiz kendilerini bilginin pasif alıcısı değil, gerçek bir katılımcısı, tamamlayıcısı ve yeniden kurucusu gibi hissettiklerinde özgürleştirici eğitimin varlığından ve etkinliğinden emin olabiliriz.

Yasemin ÖNER

Atakum Atatürk Ortaokulu
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Öğretmeni

Ona göre eğitimde tehlikeli olan ve "açıklamanın kısır döngüsü" denilen bir şey vardır. Eğer çocuk kitaptaki akıl yürütmeyi anlamıyorsa öğreticinin gösterdiği akıl yürütmeyi nasıl anlayacaktır?

Kaynakça

1. Cevizci, A. (2001). Eğitim Felsefesi. İstanbul: Say.
2. Dobra, S. (2017). Cahil Hoca Zihinsel Özgürleşme Üstüne Beş Ders. PESA International Journal of Social Studies, Vol:3, Issue:2, 210-211.
3. Rancière, J. (2014). Cahil Hoca. Savaş Kılıç (Çev.). İstanbul: Metis.
4. Rancière, J., (2007). Siyasalın Kıyısında. Aziz U. Kılıç (Çev.). İstanbul: Metis.
5. Rancière, J., (2006). Uyuşmazlık, Politika ve Felsefe. Hakkı Hünler (Çev.). İstanbul: Aralık.

HARİKA BİR ZEKÂ OYUNU “RESFEBE”

İletişim kurmak insanın doğasıyla ilgili bir durumdur. İnsanlar var olduklarından beri birbirleriyle iletişim kurmak için değişik yollara başvurmuşlardır. Bu iletişim zaman zaman doğrudan, zaman zaman da dolaylı olarak gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda Rebus (ülkemizdeki günümüz kullanımı ile resfebe) bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazma ve konuşma dilinin yetersiz kaldığı yani gelişmediği dönemlerde insanlar duygu ve düşüncelerini taşlara ve mağara duvarlarına resmederken aslında rebus’un en ilkel halini kullanmışlardır.

Rebus, kelimelerin alışılmış şekilleri dışında resimlerin, harflerin veya sembollerin belirli kelimeleri veya cümleleri temsil ettiği bir kod olarak düşünülebilir.

“Resimli alfabe” ya da “resimli bilmece” olarak dilimize geçen Rebus kelimesi, Türkiye’de “resim” ve “alfabe” kelimelerinin hecelerinin birleşiminden oluşturulan “resfebe” kelimesi ile adlandırılmaktadır. Resfebe kelimesinin Türkiye’de ilk kez Köksal Karakuş ve Cihan Altay tarafından kullanıldığına internet kaynaklarında rastlanmaktadır. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde yer almayan bu kelimenin kökeni hakkında akademik bir kaynağa rastlanılmamaktadır. Akıl Oyunları Dergisi’nde ve Türk Beyin Takımı Yarışmalarında resfebe sorularına yer verilmiştir. Türkiye Zekâ Vakfı yarışmalarında da Emrehan Halıcı tarafından resfebe soruları hazırlanmış ve şifreli karakterler olarak karşımıza çıkmıştır. Ülkemizde daha çok eğitim-öğretim sürecinde, öğrencilerin analitik düşünme becerisini ve hayal gücünü eğlenceli bir biçimde geliştirmek amacıyla resfebelere başvurulmaktadır.

RESFEBE NEDİR?

Resfebe kelime veya kelime gruplarının harf, resim, şekil, sembol, renk, sayı ve her türlü bilimsel verilerin kullanılarak ifade edildiği çok eğlenceli bir bulmaca türüdür. (Zihin Atölyesi Resfebe öğreniyorum, Sayfa: 9/10)

Resfebe zihinsel kapasite ve beceri geliştirmede etkili bir araçtır. Sanat, bilim, hayal gücü ve zekânın buluşma noktasıdır. Hazırlayan kişinin hayal gücü ve bakış açısına bağlı olarak kelimeleri farklı ve alışagelmemiş dışında tarif etmeyi hedefler.

Akıl ve zekâ oyunları grubunda karşımıza çıkan, çocukların da zevkle çözdüğü resfebeler, anlatımında kullanılan resim, harf, kelime ya da rakamların duruş yönünden, biçiminden, yazı karakterinden rengine, hatta boşluklarına kadar her bir özelliğinin değerlendirilmesi ve düşünülmesi gereken görsel bir zekâ oyunudur.

RESFEBEDE AMAÇ NEDİR?

Resfebe’de amaç görsel olanı yorumlayarak birleştirme ve bunun sonucunda anlamlı kelime ya da kelime grupları ortaya çıkarmaktır. Harfleri ve şekilleri kendi içinde anlamlandırarak, bir nevi şifrelenmiş olan yazı grubunu çözmek, çözecek analitik düşünme, odaklanma, farklı çözüm yollarıyla çalışma gibi olumlu etkiler sağlamaktadır.

Zekâ oyunu olarak son yıllarda büyük küçük herkesin ilgisini çeken resfebe okullara da yaygın olarak girmiştir.

İl ve ilçeler bünyelerinde, öğrenciler arası resfebe yarışmaları düzenleyerek bu oyuna ilgiyi arttırmıştır. Öğrenciler için akıl ve zekâ oyunu olarak resfebenin, çözüm ve yapım aşamasında zihinsel gelişime katkısı büyüktür. Ayrıca öğrencilerin;

- * Problem çözme yeteneğini geliştirir.
- * Bilgi ve kavram gelişimini destekler.
- * Dikkat toplama ve odaklanma becerilerini artırır.
- * Muhakeme becerisini geliştirir.
- * Kelime dağarcığını zenginleştirir.
- * Olaylara bakış açısını değiştirir.
- * Hızlı düşünme, hızlı karar verme yetilerini güçlendirir.
- * Beyin jimnastiği yaptırır.
- * Aktif düşünme süreçlerini hızlandırır.

RESFEBENİN KURALLARI VAR MIDIR?

R Resfebenin yapım ve çözüm aşamasında dikkat edilmesi gereken en önemli husus, verilen Resfebe'de hiçbir veri havada kalmamalı, ipuçları ayrı ayrı dikkate alınarak çözüme ulaştırılmalıdır. Resimleri kullanılan nesnelerin isimlerine harf ya da kelime parçacıklarının eklenip çıkartılmasına dikkat edilmelidir. Görseller ve harfler yalın olarak okunmalıdır. Balık görseli bulunan bir resfebeyi balığı, balığa, balığın vb. şeklinde okuyamayız. Gelecek ek farklı bir ifade şekliyle Resfebe'de belirtilir. Örneğin, dönüşüm işareti ile balık kelimesinin K harfinin, Ğ'ye dönüştüğü gösterilebilir.

Resfebeler oluşturulurken bir veya birden fazla görsel kullanılabilir. Çizerlerin hayal gücüne dayanmasına rağmen, kişiye göre olmamak şartıyla tüm uluslararası ve evrensel değerlerle resfebe zenginleştirilebilir.

RESFEBE DERSLERDE KULLANILIR MI?

Çocuklar için resfebeler çok dikkat çekici olduğundan öğrenme arzusunu arttırıcı etkiye sahiptir. Resfebe bilmeceleri ne matematiğe, ne de ağır bir genel kültür ve kelime bilgisine ihtiyaç duyar, biraz mantık ve hayal gücü ile çözülebilir. Sözcüklerle oynamayı seven bireyler için resfebelerden derslerde yararlanmak düşünceyi zenginleştirilebileceği gibi kavram öğretiminde de etkinlik ve pekiştirici olarak kullanılabilir.

Resfebe etkinliği uygulanırken öğrencilerin bildiği kelimeler üzerinden hareket edilmelidir. Öğrencilerde merak duygusunu geliştirerek araştırma yapmaya yönlendirdiği, bireyi ve yeteneklerini daha iyi tanınmasına fırsat tanıdığı için görsel zekâ oyunu olan resfebeler, temel beceri ve yetenek dersleri-

nin tümünde kullanılabilir.

İlkokul birinci sınıfta, sınıf öğretmenleri henüz verilmemiş seslerle oluşan sözcüklerin yerine görsel kullanarak okuma yazma bütünlüğünü sağlar. Cümle veya sözcüğü resimlerle harmanlamak okuma yazma sürecinin en çok kullanılan yöntemlerinden biridir. İlk okuma yazma öğretiminin vazgeçilmez olan resim ve yazının bir arada kullanılması döneminde oluşturulan kelime ve cümleleri basit bir resfebe olarak düşünmek mümkündür.

Türkçe derslerinde, kelimelerin doğru yazılışını kavratmak, kelime haznesini geliştirmek, görsel okumayı zenginleştirmek, ekleri kullanmak, noktalama işaretlerinin görevlerini öğrenmek, kelime gruplarını (eş anlam, zıt anlam, eş sesli) pekiştirmek, noktanın "ncı", "nci", "ıncı", "inci" olarak kullanımına dikkat çekmek gibi pek çok konuda hazırlanan resfebelerin kalıcı öğretime katkısı azımsanamayacak ölçüdedir.

Matematik dersinde, dört işlem terimlerini, sayı, sembol, şekil ve işaretleri, en, boy, alan, çevre, çap, karekök, Romen rakamları gibi kavramları pekiştirmek ve akılda kalıcılığını sağlamak amacıyla kullanılabilir.

Yine, uyarı işaretleri (tehlikeli madde, geri dönüşüm vs.), meslekler, trafik işaretleri, kurum sembolleri, değerler eğitimi, belirli gün ve haftaları ilgi çekici hale getirmek için resfebeler çok zevkli ve eğlenceli bir öğretim ortamı sağlar.

Periyodik tabloda elementi tanımayan öğrenci resfebede karşılaştığı elementi kelimenin ifade ettiği bütünlük içerisinde öğrenebilir. Doğru ve çabuk düşünebilmeyi ve karar verebilmeyi gerektirdiğinden disiplinler arası öğrenmeye zemin hazırlar.

RESFEBE NASIL ÇÖZÜLÜR?

Resfebe çok yönlü bakmayı gerektirdiğinden hiçbir ipucu göz ardı edilmemeli, tüm veriler değerlendirilerek anlamlı bir bütün ortaya çıkarılmalıdır. Tek harf ile bile resfebe yapılabilir.

K Kaliteli bir resfebede resmin anlamını bulmak ayrı bir bilmecedir, harfler verilmişse bunları çözerken kullanılması gereken biçimsel ve duruş özelliklerine dikkat etmek gerekir. Resfebe hazırlarken düşünce sınırsız olmakla birlikte, belli prensipler doğrultusunda hazırlanan birkaç örnek üzerinde açıklama yapalım.

R	Tek başına bir siyah R harfi. Siyah(kara) kara R Karar
----------	--

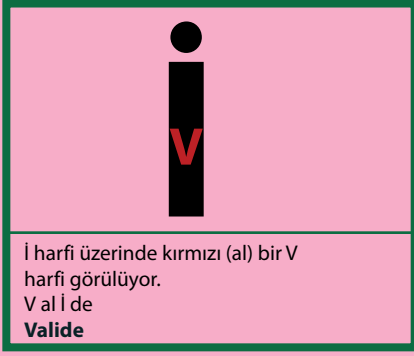
S	Se harfi (okunduğu gibi) Ve mavi renk Se Mavi Semavi
----------	---

B	Kırmızı (al) renkte B harfi. B al Bal
----------	---

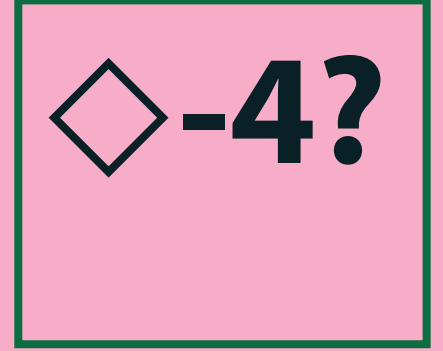
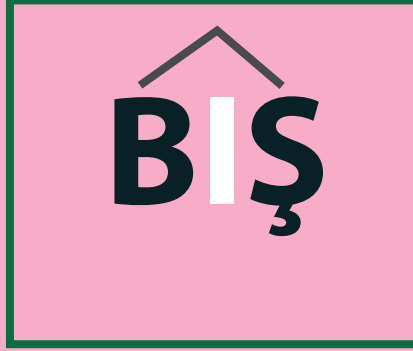
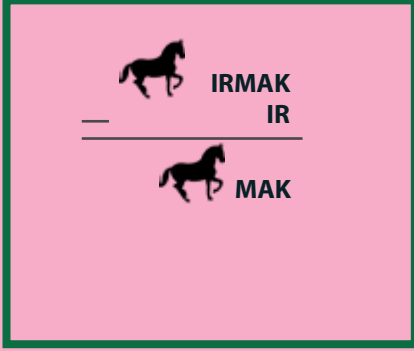
ANE ÖNE ÜNE İNE	ANE, ÖNE, ÜNE heceleri farklı açılarda dururken İNE hecesi düz durmaktadır. Düz İNE DÜZİNE
--	---

K A T	Kat yazısı dik bir şekilde yerleştirilmiştir. Dik Kat DİKKAT
----------------------------------	---

BA	BA hecesinin duruş yönüne bakıldığında yan olduğu görülmektedir. Ba yan BAYAN
-----------	---

Aşağıdaki resfebeleri de siz çözmeyi deneyin. Bakalım bulabilecek misiniz?

Sonuç olarak, farklı düşünme ve problem çözme becerilerini geliştiren bu zekâ oyununda her türlü bilimsel veri kullanılır. Bu bağlamda; alfabeler, görseller, semboller, tavla sayıları, renkler, periyodik tablo, matematik terimleri, sayılar, romen rakamları, notalar, uyarı işaretleri gibi çok kapsamlı bir veri tabanına sahiptir. Sizler de resfebe oynayarak zihinsel becerilerinizi geliştirebilir, keyifli zaman geçirebilirsiniz.

Emrihan YILDIRIM
İlkadım Muzaffer Barışyurt İlkokulu
Sınıf Öğretmeni

CEVAPLAR: 1-(Fark Atmak) 2- (Bakış Açısı) 3- (Gensoru)

Kaynakça:

Zihin Atölyesi Resfebe Öğreniyorum Yedi, Sanat, Tasarım Ve Bilim Dergisi.

ÜÇ BOYUTLU DÜŞÜNEBİLME YETENEĞİ GELİŞTİREN BİR KALEM KAĞIT OYUNU “APARTMANLAR”

Günümüzde özellikle çocuklar üzerinde çevresel uyarıların fazla olduğu bir süreç yaşıyoruz. Bu da unutkanlığı ve beraberinde de odaklanamamayı getiriyor. Özellikle kâğıt kalem oyunlarının başına oturan birisi bilir ki en küçük bir dikkat kaybı bu soruyu çözebilme mutluluğunu elinden alacaktır. Bu nedenle tam konsantrasyonla soruya eğilir, eğilmelidir.

Oyunun Kaybedeni Yoktur, Aslında Çok Şey Kazandın.

Teknolojinin geldiği noktayı biliyoruz. Televizyon başında geçirilen fazla zamanın çocuklarımızda zihin tahribatı oluşturduğu aşikar. Hazır bilgiye alışan çocukların, emek verip bir şeyi zihninde şekillendirememesi ve sıfırdan bir şeyi öğrenip başarıma duygusu yaşayamaması maalesef karşılaştığımız olumsuzluklardandır. Bunun yansıması olarak yaşanan zihinsel tembelliği nasıl aşarız sorusunun cevaplarından biri de elimize kalem alıp işlem oyunlarıyla uğraşmak olabilir. Çünkü bu tarz oyunlarla uğraşmanın zihnimizi aktif tuttuğunu artık biliyoruz. Çocuk, zihinsel potansiyelini kullanmaya başlar ve öğrenir. Görünürde yarışıyor gibi görünen çocuk, aslında alt planında oynayarak ve eğlenerek kazanma veya kaybetme duygusunu yaşıyor. Bu da çocuğu yıpratmıyor çünkü zamanla asıl amacının eğlenmek ve eğlenceli zaman geçirmek olduğunun farkına varıyor.

Matematik dersinin müfredatımız içindeki önemi büyüktür. Bu dersin kazanımlarından birisi de öğrencilerde üç boyutlu düşünebilme becerisini geliştirmektir. Peki nedir üç boyutlu düşünme? Uzayda bulunan bir nesnenin görsel olarak zihinde tutulması, değişik açılardan tanınması, parçaları üzerinde değişiklik yapılabilmesidir. Özellikle 2.kademede, öğrencilerden bir cismin şeklini farklı açılardan çizme, açık şekli verilen cismi üç boyutlu hale getirme ve bunlar üzerinde değişiklik yapma davranışı beklenir. İşte bu noktada elimizde, öğrencilerin eğlenerek bu kazanımı elde edebileceği bir kalem kâğıt oyunu var: Apartmanlar. Akıl yürütme ve işlem oyunları kategorisindeki bu oyunu tanıyıp bir işlem oyununun üç boyutlu düşünmeye etkisini konuşacağız.

Akıl ve Zeka oyunlarına gönül vermiş bir kişi olarak oyun temelli öğrenme modeli kapsamında ders konu içeriklerini oyunlarla ilişkilendirerek öğrencilerin ve hatta herkesin bazı kazanımları oyun ekseninde edinmelerini, hem üç boyutlu düşünmeyi hem de çok yönlü düşünerek birkaç hamle sonrasında planlama becerisini kazanmalarını amaçlıyoruz. Bu yazımızda daha çok öğrenci kitlemizi hedef aldık.

Gelelim Oyunumuza:

Apartmanlar (Skyscrapers) oyunu bireysel oynanan, satır ve sütun başlarındaki rakamların bize ipucu verdiği bir işlem oyunudur. Oyuna başlayan kişi oyun alanında gördüğü rakamları sorunun çözümü için üç boyutlu nesnelere (apartman) uyarlayarak kendine kolaylık sağlar. Oyun alanının içindeki her rakam, bize apartmanın birim yüksekliğini, satır ve sütun başındaki rakamlar ise, o cepheden bakıldığında kaç tane apartman (kat değil) görülmesi gerektiğini belirtir. Bu kısa girişten sonra oyunu biraz detaylandıralım:

Oyun genel olarak 4x4, 5x5, 6x6 ve daha büyük alanlarda oynanabilir.

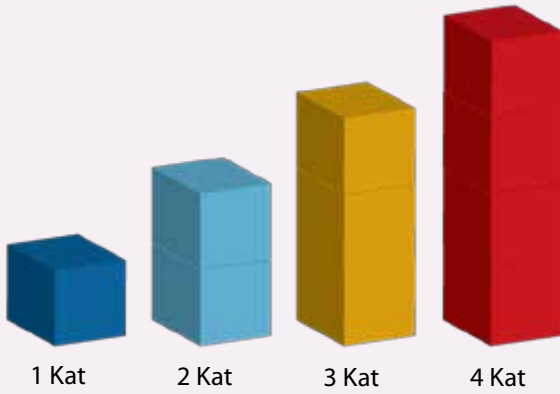
Oyun alanı içindeki;

1 rakamı 1 birimlik apartmanı

2 rakamı 2 birimlik apartmanı

3 rakamı 3 birimlik apartmanı

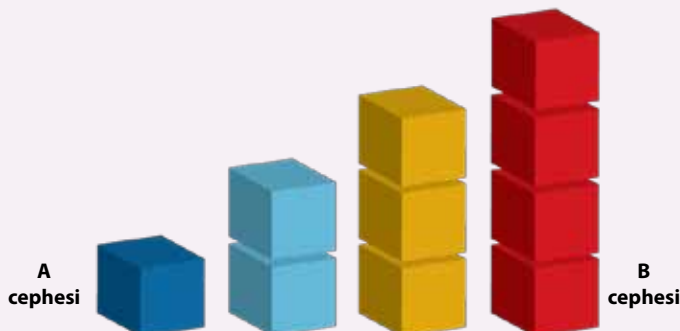
4 rakamı 4 birimlik apartmanı temsil eder.

Oyunun satır ve sütun başlarındaki rakamlar da oradan bakınca kaç tane apartman görmemiz gerektiğini belirtir.

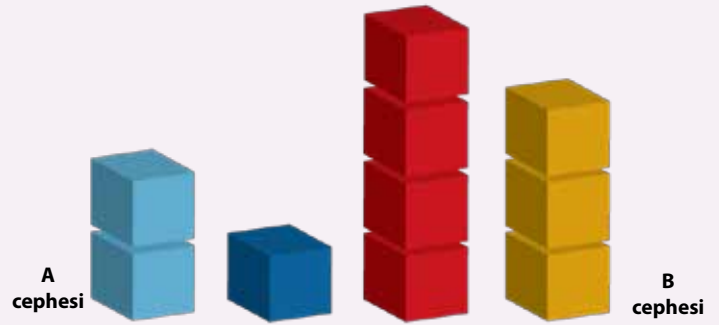
OYUNUN İPUÇLARI

- Sudoku mantığı ile her satır ve sütunda rakamlar tekrarlanmadan birer kere yazılmalıdır.
- Bir cepheden bakıldığında 1 apartman görülmesi istendiğinde mantık olarak ilk olarak en yüksek katlı olan gelmeli ki arkadakiler görünmesin.
- Bir cepheden bakıldığında oyun içeriğindeki en yüksek katlı apartman sayısını belirten rakam varsa (oyun 4x4 ise 4 rakamı, oyun 5x5 ise 5 rakamı vb.) mantık olarak bütün apartmanların görünmesi gerektiği için o satırda veya o sütunda sırasıyla küçükten büyüğe doğru sıralanmalılardır.
- En büyük katlı apartmanın ve en küçük katlı apartmanın yerleştirilmeye çalışılmasıyla başlamak kolaylık sağlar. Daha sonra ikinci yüksek katlı apartmanı yerleştirmeye çalışmak yine oyun içerisinde bize kolaylık sağlar.
- Oyunun tek çözümü olduğundan tahmin değil kesin hamleler yapmak oyunu başarıyla bitirmemizi sağlayacaktır.
- Üç boyutlu görünüme birkaç örnek verelim.

A cephesinden bakan oyuncu bütün apartmanları da göreceği için 4 apartman görür.

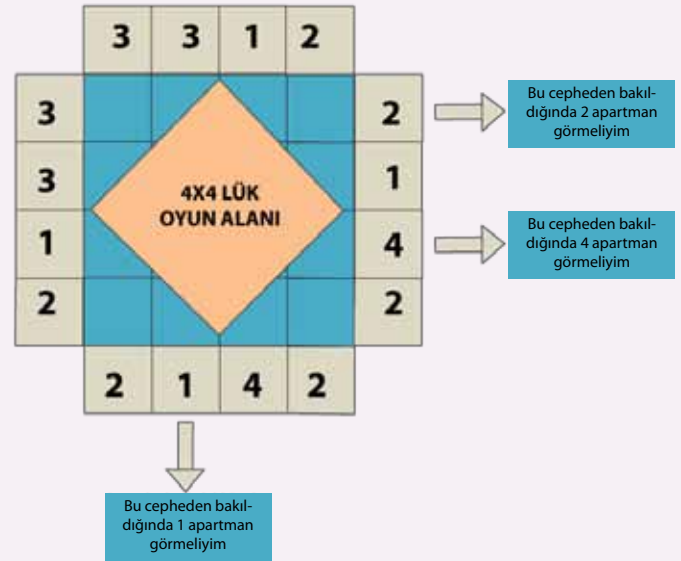
B cephesinden bakan oyuncu sadece 4 katlı apartmanı göreceği için 1 apartman görür. Çünkü diğer katlı apartmanlar 4 katlının arkasında kaldığı için görünmezler.

Burada ise

A cephesinden bakan oyuncu 2 katlı ve 4 katlı göreceği için 2 apartman görür. 1 katlı, 2 katlının arkasına gizlenmiş, 3 katlı ise 4 katlının arkasına gizlenmiştir.

B cephesinden bakan oyuncu 3 katlı ve 4 katlı yani 2 apartman görür. Aynı şekilde 1 ve 2 katlılar 4 katlının arkasında kalarak B cephesinden görünmezler.

BİTİRİLMİŞ BİR OYUN ÖRNEĞİ

	2	3	2	1	
4	1	2	3	4	1
1	4	3	1	2	3
2	3	4	2	1	3
2	2	1	4	3	2
	3	2	1	2	

Emin ERZURUMLUOĞLU
Asarcık-Acısü Değirmencioğlu İlkokulu
Müdür Yetkili Öğretmen

Oyun, Uyumdur.

Jean Piaget

Bütün yayınlarımızın dijital baskılarına
samsun.meb.gov.tr
adresinden erişim sağlayabilirsiniz.

Bir Şehir Değişir, Türkiye Değişir...

SAMSUN
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ